

**KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
DİSİPLİNLERARASI AİLE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**YENİ EVLENMİŞ ÇİFTLERİN YAŞADIKLARI AİLE İÇİ SORUNLARIN VE
BESLENME ALIŞKANLIKLARININ AİLE DANIŞMANLIĞI KAPSAMINDA
İNCELENMESİ**

Gölnur TEKE

Yüksek Lisans Tezi

**KONYA
Temmuz 2023**

YENİ EVLENMİŞ ÇİFTLERİN YAŞADIKLARI AİLE İÇİ SORUNLARIN VE
BESLENME ALIŞKANLIKLARININ AİLE DANIŞMANLIĞI KAPSAMINDA
İNCELENMESİ

Gölnur TEKE

KTO Karatay Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Disiplinlerarası Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı
Aile Danışmanlığı Tezli Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Nurhan ÜNÜSAN

Konya
Temmuz 2023

BİLDİRİM

Enstitü tarafından onaylanan Yüksek Lisans/Doktora tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını basılı veya dijital biçimde arşivleme ve aşağıda belirtilen koşullar dahilinde erişime açma iznini KTO Karatay Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle, Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak ve gelecekteki çalışmalar (makale, kitap, lisans, patent vb.) için tezimin tamamının veya bir bölümünün kullanım hakları yalnızca bana ait olacaktır.

Tezimin bütünüyle kendi çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izinle kullanılması zorunlu olan kaynakları, yazılı izin alarak kullandığımı ve istenildiğinde izinlerin suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayımlanan “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge” kapsamında, tezim, aşağıda belirtilen koşullar haricince, YÖK Ulusal Tez Merkezi ve KTO Karatay Üniversitesi Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

Enstitü / Fakülte Yönetim Kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir.¹

Enstitü / Fakülte Yönetim Kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay en fazla 6 ay ertelenmiştir.²

Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir

24 Temmuz 2023

Gülnur TEKE

¹ MADDE 6(1) Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

² MADDE 6(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ay aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

ETİK BEYAN

KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Hazırlama ve Yazım Kurallarına uygun olarak Prof. Dr. Nurhan ÜNÜSAN danışmanlığında tarafımdan üretilen bu tez çalışmasında; sunduğum tüm veri, enformasyon, bilgi ve belgeleri bilimsel etik kuralları çerçevesinde elde ettiğimi, tüm değerlendirme, analiz, bulgu ve sonuçları bilimsel usullere uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım kaynakların tümüne bilimsel normlara uygun biçimde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

24 Temmuz 2023

Gölnur TEKE

Çok kıymetli annem ve babama ithafen...

TEŞEKKÜR

Lisansüstü eğitimim boyunca bana teorik anlamda birçok bilgi ve tecrübe kazandıran KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü öğretim üyelerine,

Desteği, değerli bilgi, birikim ve tecrübeleri ile yolumu aydınlatan çok değerli hocam Prof. Dr. Nurhan ÜNÜSAN'a ve Doç. Dr. Hatice YALÇIN'a

Tez sürecinde benden sonsuz desteğini esirgemeyen çok kıymetli canım dostum Mahir SELVİ' ye

Her zaman varlığını ve desteğini hissettiğim benim canım arkadaşım İrem Beyza ALMAZ'a

Çalışmamı gerçekleştirmemde bana yardımcı olan tüm arkadaşlarıma ve katılım gösteren tüm katılımcılara,

Hayatım boyunca, daima her konuda bana destek veren, yanımda olan çok kıymetli canım annem Müslüme TEKE, canım babam Sait TEKE'ye, canım minik kardeşim Recep TEKE'ye ve abim İbrahim TEKE'ye teşekkürlerimi sunmaktan onur duyarım.

Temmuz 2023

Gülnur TEKE

ÖZET

Gölnur TEKE

Yeni Evlenmiş Çiftlerin Yaşadıkları Aile İçi Sorunların ve Beslenme Alışkanlıklarının
Aile Danışmanlığı Kapsamında İncelenmesi

Yüksek Lisans

Konya, 2023

İlk yıllar, bir evliliğin temellerinin atıldığı dönemdir. Yeni evli bireyler için; evliliğin getirmiş olduğu rol ve sorumluluklar, karar mekanizmalarının ortak olması, ortaya çıkagelen sorunların çözüme kavuşturulması önem arz etmektedir. Evliliğin ilk dönemleri güçlüklerin ve zorlukların yaşanabildiği dönemlerdendir. Araştırmalar evliliğin ilk 5 yılını atlatan çiftlerin evliliğin sonraki dönemlerinde daha mutlu olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda TÜİK verileri de evliliğin ilk 5 yılında meydana gelen boşanma oranlarının diğer yıllara göre daha yüksek olduğu yönündedir. Yeni evli çiftlerin uyum problemlerinin, evlilikte yaşadığı sorunların ve evliliğe yönelik bakış açılarının aile danışmanlığı kapsamında incelenmesi, sorunların ana odağının belirlenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu çalışmada ilgili konuların incelenmesi üzerine saha tarama modelinden yararlanılmıştır. Araştırma nitel araştırma tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada toplanan verilerin çözümlenmesinde ve yapılan görüşmelerin değerlendirilmesinde alınan cevaplara anında dönüt sağlama, değişen koşullara uyum sağlama gibi özelliklerinden dolayı yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma evreni Konya ilinde yaşamakta olan bireylerden oluşmakta, örnekleme ise Konya ilindeki Karatay, Meram ve Selçuklu merkez ilçelerinde yaşamakta olan yeni evli çiftlerden oluşmaktadır. Çalışılan örneklem grubunda Konya’ da yaşayan 25 yeni evli çift rastgele seçilmiştir. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak toplanan verilerin çözümlenmesinde ve yapılan görüşmelerin değerlendirilmesinde nitel analiz türlerinden biri olan içerik analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda aile içerisinde iletişim problemlerinin ve uyum problemlerinin yoğun olarak yaşandığı ve beraberinde cinsel, ekonomik ve köken aile problemlerinin de diğer faktörlere nazaran daha kısıtlı bir biçimde yaşandığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Evliliğin ilk zamanlarında yaşanan sorunların boşanmaya sebebiyet verebileceği sonuçlarına da ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yeni evli çift, aile danışmanlığı, problemler

ABSTRACT

Gülnur TEKE

Investigation of Family Problems and Nutritional Habits of Newly Married Couples in
the Scope of Family Counseling Master's Thesis
Konya, 2023

The first years are the period when the foundations of a marriage are laid. For newly married individuals; It is important that the roles and responsibilities brought by marriage, the sharing of decision mechanisms, and the resolution of emerging problems are important. The first period of marriage is one of the times when difficulties and difficulties can be experienced. Studies show that couples who get through the first 5 years of marriage are happier in the later stages of marriage. In this direction, the data of TÜİK indicate that the divorce rates in the first 5 years of marriage are higher than in other years. The aim of this research is to examine the adjustment problems of newly married couples, the problems they experience in marriage and their perspectives on marriage within the scope of family counseling, and to determine the main focus of the problems. In this study, the field scanning model was used to examine the related subjects. The research was carried out using qualitative research technique. In the analysis of the data collected in the research and in the evaluation of the interviews, semi-structured interview technique was used due to its features such as providing instant feedback to the answers received and adapting to changing conditions. The research population consists of individuals living in Konya, and the sample consists of newly married couples living in the central districts of Karatay, Meram and Selçuklu in Konya. In the sample group studied, 25 newly married couples living in Konya were randomly selected. In the research, content analysis technique, which is one of the qualitative analysis types, was used in the analysis of the data collected using the semi-structured interview technique and in the evaluation of the interviews. As a result of the research, it has been concluded that communication problems and adaptation problems are intensely experienced in the family, and sexual, economic and family of origin problems are experienced more limitedly than other factors. It has also been concluded that the problems experienced in the early stages of marriage can lead to divorce.

Keywords: Newly married couple, family counseling, problems experienced

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM.....	ii
ETİK BEYAN	iii
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLOLAR DİZİNİ	xi
KISALTMALAR DİZİNİ	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Konu ve Problem.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	2
1.3. Araştırmanın Varsayımları	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
1.5. Tanımlar.....	4
2. AİLE.....	5
2.1. Ailenin Tanımı ve Yapısal Özellikleri	5
2.2. Aile Tipleri.....	6
2.3. Aile ile İlgili Kuramsal Yaklaşımlar	7
2.3.1. Sembolik Etkileşimci Yaklaşım	7
2.3.2. Gelişmeci Yaklaşım.....	7
2.3.3. Sistem Kuramı.....	8
2.3.4. Alış-Veriş (Mübadele) Kuramı	8
2.3.5. Çatışma Kuramı.....	9
2.3.6. Feminist Kuram.....	9
3. EVLİLİK	10
3.1. Evlilik Tanımı	10
3.2. Evlilik ve Aile	11
3.3. Evlilikte Çatışmalar	12
3.4. Evlilik Doyumu	13
3.5. Evliliğe Yüklenen Anlamlar	14

3.6. Evlilikte Eşlerin Rollerini	15
3.7. Evlilikte Problem Çözme Becerileri	17
4. EVLİLİKTE YAŞANAN SORUNLAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	19
4.1. Evlilikte Uyum	19
4.2. Ekonomik Sorun	21
4.3. İletişim Sorunları	23
4.4. Evlilikte Cinsellik	26
4.5. Aile Büyükleri İle İlişkiler	28
4.6. Evlilikte Güven Sorunu ve Aldatma	30
4.7. Aile İçi Şiddet	33
5. AİLE İÇİ SORUNLARA YÖNELİK AİLE DANIŞMANLIĞI	36
5.1. Aile Danışmanlığı	36
5.2. Aile Danışmanlığı Tarihçesi	38
5.3. Aile Danışmanlığındaki Temel Kuramlar	39
5.3.1. Yapısal Aile Yaklaşımı	39
5.3.2. Aile Sistemi (Sistemik Aile Yaklaşımı)	40
5.3.3. Yaşantısal/ İnsancıl Aile Yaklaşımı	42
5.3.4. Stratejik Aile Yaklaşımı	45
5.3.5. Bilişsel-Davranışçı Aile Yaklaşımı	45
6. AİLELERDE BESLENME ALIŞKANLIĞI	48
6.1. Beslenme	48
6.2. Beslenme Alışkanlıkları	48
6.3. Beslenme Alışkanlıklarına Göre Ailede Yaşanılan Problemlerin İncelenmesi ...	48
7. YÖNTEM	50
7.1. Araştırmanın Modeli	50
7.2. Evren ve Örneklem	50
7.3. Çalışma Grubu ve Örneklem	50
7.4. Veri Toplama Araçları	52
7.5. Veriler ve Toplanması	53
7.6. Verilerin Çözümlemesi	54
8. BULGULAR	55
8.1. Evlilik Beklentileri	55
8.2. Evlilikte Yaşanan Sorunlar	62
8.3. Hayatı Paylaşmak	79

8.4. Evlilikte Huzur	82
8.5. Evlilikteki Problemlerde Çocuk Etkisi	84
8.6. Evlilikte Yaşanan Sorunlarla Baş Etme	89
8.7. Aile Danışmanlığının Tanımı, İçeriği	94
8.8. Danışmanlık Desteği Alan/Almayan Çiftler	96
9. TARTIŞMA VE SONUÇ	99
10. ÖNERİLER	109
KAYNAKÇA	110
ÖZGEÇMİŞ	119
ETİK KURUL/KOMİSYON İZİNİ/MUAFİYETİ	120

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1 Katılımcıların sosyodemografik özellikleri.....	51
Tablo 2. Evlilikte beklentilerle ilgili temalar	55
Tablo 3Evlilikte yaşanan sorunların temaları	62
Tablo 4 Evlilikte hayatı paylaşmak ile ilgili temalar	79
Tablo 5 Evlilikteki problemlerde çocuğun etkisi	84
Tablo 6. Evlilikte yaşanan sorunlarla başetme ile ilgili.....	88

KISALTMALAR DİZİNİ

ASAGEM	Aile Eğitimi Programı
ASHB	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

1. GİRİŞ

1.1. Konu ve Problem

Aile kavramı insanların ortaya çıkışından günümüze kadar varlığını sürdüren toplumun yapısını oluşturan temel yapıtaşlarından biridir. Aile kavramı bireyin doğumuyla birlikte içerisinde var olduğu ve bu varoluşla birlikte oluşan bağ ile hayatını sürdürebileceği fırsatların sunulduğu sosyal bir kurumdur (Bakar, 2019:4). Gökçe (1976) aile hakkında yapılan her tanımın onu değişik bir kategori içine yerleştirdiğinden bahsetmiştir. Örnek olarak verilecek tanımlardan her biri aileyi sosyal hayatın ana şekillerinden biri olarak kabul etmekle beraber onu sosyal bir grup, sosyal bir birlik, sosyal bir örgüt, bir topluluk, sosyal bir kurum ve hatta sosyal bir yapı şekli olarak ayrı kalıplar içinde değerlendirmektedir. Önemli olan aile tanımındaki farklılıklar değil, tüm tanımlarda yer alan ve ortak özellik olan, onun sosyal hayatın ana şekillerinden biri olmasıdır. Doğan'a (2007) göre ise, aile kurumunun varlığı ve sürekliliği evlilik aracılığıyla sağlanmaktadır. Evlilik ise, kadın ve erkek ilişkisini meşru bir temele dayandıran toplumsal olgudur (s.208).

Özgüven (2014) evlilik bağının oluşturulmasını; karşıt iki cinsin bir hayatı paylaşması, soylarının devamını sağlama, tecrübelerini birbirlerine aktarmaları gibi gerekçelerle yapılan toplumsal bir anlaşma olduğunu belirtmiştir. Evlilik, bazı kanun ve düzenlemelerle denetlenen meşruiyeti olan bir ilişkiler bütünüdür. Bu oluşuma dünya üzerindeki bütün kültürlerde rastlanabilmektedir. Zira bu yapının toplumsal oluşumlar üzerinde birçok fonksiyonu bulunmaktadır (Aktaran Terzi İlhan ve Şener, 2019: 1431). Evlilik yaşantısı bireylerin, fizyolojik, cinsel, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli olan bir olgudur. Evlilik; cinsel doyum elde etme, ebeveyn olma, çocuk yetiştirme, soy devamını sağlama gibi fonksiyonlara sahipken ruhsal işlevi; sosyal desteğe sahip olma, sevmeye ve sevgiyi paylaşma, değer görme, beğenilme duygularının karşılanmasını kapsamaktadır(Kul, 2019).

Sağlıklı yürüyen evlilikler hem toplum hem bireyler için oldukça önemlidir. Yapılan araştırmalar, sağlıklı bir evlilik hayatına sahip kişilerin bedensel ve psikolojik sağlıklarının daha üst düzey olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda ortalama yaşamlarının uzun olduğu ve maddi gelir durumlarında iyileşmeler olduğu

söylenmektedir (Gülsün vd., 2009:40). Bu doğrultu da problemlili aileler ise sağlıksız yürüyen evliliklere örnek teşkil etmektedir.

Evlilik kişilerin hayatlarında bazı değişikliklere yol açabilmekte ve bireyler üzerine farklı görev ve sorumluluklar yükleyebilmektedir. Evlilikle birlikte yaşanan değişim süreci, beklentiler, görev ve sorumluluklar yeni evlenmiş bireylerin karşısına çeşitli zorluklar olarak dönebilmektedir. Evliliğin ilk dönemleri kritik seneler olarak ifade edilmektedir. Bu dönemde boşanma oranlarının yüksek olması sebebiyle evliliğin ilk yıllarında yaşanan problemlerin azaltılması büyük önem taşımaktadır. Bu araştırma yeni evlenen çiftlerin problemlerinin belirlenmesi, beslenme alışkanlıklarının değerlendirilmesi ve bu belirlenen problemlerin aile danışmanlığı kapsamında incelenmesi açısından önem taşımaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

İlk yıllar, bir evliliğin temellerinin atıldığı dönemdir. Onur (2017) evliliğin ilk zamanlarının en önemli misyonunu, bireyleri mutlu ve memnun edecek ortak bir hayat kurulması olarak belirtmiştir. Yeni evli bireyler için; evliliğin getirdiği roller ve sorumluluklar, karar mekanizmalarının ortak olması, meydana gelen tartışmaların çözümünü öğrenmek önemlidir. Evliliğin ilk zamanları güçlüklerin yaşanabildiği zamanlardır. Yaşanan hayal kırıklıkları ya da anlaşmazlıklar erken boşanmaların sebebi olabilmektedir (s.146). Bu doğrultuda son yıllarda gerçekleştirilen TÜİK'in verileri de bu yargıyı destekler niteliktedir. TÜİK istatistiklerine göre 2020 yılında boşanma eyleminin %35,3'ü ilk 5 sene içerisinde, %20,7'lik bir oran ise evliliğin 6-10 sene gibi bir zaman içerisinde yaşanmıştır (TÜİK, 2021). Bu verilerden çalışma konumuyla da ilgili olarak, evliliğin ilk zamanlarında yaşanan sorunların boşanmaya sebebiyet verebileceği sonuçlarına ulaşılmaktadır. Yeni evli çiftlerin uyum problemlerinin, evlilikte yaşadığı sorunların ve evliliğe yönelik bakış açılarının aile danışmanlığı kapsamında incelenmesi, beslenme alışkanlıklarının değerlendirilmesi, sorunların ana odağının belirlenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Araştırmanın genel amacı doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir.

1. Evlilikte yaşanan problemlerin evliliğe etkisi nedir?
2. Yeni evli çift açısından evlilik sorunları hangi noktalarda değerlendirilmektedir?

3. Aile danışmanlığı kapsamında sorunlar hangi noktalarda değerlendirilmektedir?

Gerçekleştirilen alanyazın taramaları sonucunda yeni evli çiftlerin yaşadığı sorunlara yönelik araştırmaların kısıtlı olduğu görülmektedir. Literatüre katlı sağlamak ve konuya ilişkin sorunların aile danışmanlığı kapsamında değerlendirilmesi amacıyla bu tür çalışmalara gereksinim olduğu görülmektedir. Araştırmanın aile danışmanlığı alanında çalışma gösteren uzmanlara, alan yazınına ve aile ile ilgili çalışmalara katkıda bulunması umulmaktadır.

1.3. Araştırmanın Varsayımları

- Araştırma evreni Konya ilinde yaşamakta olan bireylerden oluşmaktadır. Araştırma örneklemini ise Konya ilindeki Karatay, Meram ve Selçuklu merkez ilçelerinde yaşamakta olan yeni evli çiftlerden oluşmaktadır.
- Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılacaktır.
- Bu çalışma aile danışmanlığı alanında çalışma gösteren uzmanlara ve aile ile ilgili çalışmalara katkıda bulunacaktır.
- Yeni evli çiftlerle yapılan görüşmelerde katılımcılar sorulan sorulara içtenlikle ve dürüst yanıt vermiştir.
- Örneklem olarak belirlenen çalışma grubu evreni yeteri kadar temsil etmiştir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak katılımcılarla yüz yüze görüşülmesi amaçlanmıştır ancak bazı katılımcılarla görüşme saatlerinin uyuşmaması sebebiyle bir kısmıyla telefon görüşmesi şeklinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir.
- Çalışılan örneklem grubu Konya ilinin Karatay/Meram/Selçuklu ilçelerinde yaşayan rastgele seçilmiş 25 yeni evli çift ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Aile: Aile kavramı bireyin doğumuyla birlikte içerisinde var olduğu ve bu varoluşla birlikte oluşan bağ ile hayatını sürdürebileceği fırsatların sunulduğu sosyal bir kurumdur (Bakar, 2019:4).

Evlilik: Evlilik, karşılıklı ilişkileri sağlam olan, sağlıklı iletişim kurabilen, karşılıklı düşüncelerini açıklamada şeffaf olan, sorumluluk sahibi, destekleyici olabilen, karşılaşılabilecek problemlere karşı beraber hareket edebilen, bireylerin meydana getirdiği sistemler bütünü ifade etmektedir (Yıldız ve Büyükşahin Çevik, 2016).

Aile Danışmanlığı: Sağlam iletişim şekillerinin olduğu bir ortamın oluşturulması için bütün aile fertlerine uygulanan psikolojik yardım hizmetini kapsamaktadır (ASAGEM, 2008:14).

2. AİLE

2.1. Ailenin Tanımı ve Yapısal Özellikleri

Aile kavramı insanların ortaya çıkışından günümüze kadar varlığını sürdüren toplumun yapısını oluşturan temel yapıtaşlarından biridir. Aile kavramı diğer toplumların önem atfettikleri kutsal kitaplara göre, Adem ve Havva'nın Dünya'ya gelmesiyle birlikte kurulmuştur. Aile kavramı bireyin doğumuyla birlikte içerisinde var olduğu ve bu varoluşla birlikte oluşan bağ ile hayatını sürdürebileceği fırsatların sunulduğu sosyal bir kurumdur (Bakar, 2019:4).

Toplumumuzun en temel yapı birimlerinden olan aile kurumu, geçmişten günümüze kadar geçen zaman içerisinde birbirinden farklı birçok duruma maruz kaldığı için dönüşüm geçiriyor olsa da günümüzde halen varlığını koruyabilmektedir. Bireylerin sosyal hayatlarını sürdürebilecekleri kurumların başında aile kurumu gelmektedir. Aile, kişinin yaşamla bağını kurabilmesine, toplumla iç içe olabilmesine vesile olan bir kavramdır (Turğut, 2017:94).

Aile kavramı üzerine yapılan farklı tanımlamalar bu kavramın birden fazla kategori içerisine tutunmasına sebebiyet vermiştir. Örnek gösterilebilecek tanımlamaların hepsi aile kurumunu sosyal yaşamın içine alan, sosyal bir birlik, örgüt, topluluk ve bir oluşum olarak farklı durumlar içerisinde görmektedir (Gökçe, 1976). Aile kurumu hakkında yapılan birbirinden farklı tanımların olduğu görülmektedir. Bu tanımların birbirinden farklı olmasının yanında ortak bir paydada aile kurumu, toplumsal yaşam içerisinde olmazsa olmaz bir unsuru ifade etmektedir. Bu sebeple de "toplumun temelini aile oluşturur" denilmektedir (Bayer, 2013:103).

Aile kurumu toplumumuzun ana yapıtaşlarından birini oluşturmaktadır. Aile insanlığın varoluşuyla beraber ortaya çıkan toplumsal bir kurumu oluşturmaktadır. Çoğu kurum gibi aile de tarih boyunca farklılıklara uğramıştır. Oluşumunda, yapısında, şeklinde, boyutlarında ve fonksiyonlarında değişimler olmuştur. Geniş aileler küçülme yoluna gitmiş ve çekirdek aile stiline evrilmiştir. Eğitim, yönlendirme, meslek edindirme gibi alanlardaki fonksiyonları diğer kurumlar üstlenmiştir. Ancak çocuk yapmak, sevmek, kollamak, kişisel gelişim, ahlaki gelişim, büyütme ve yetiştirme türlerinde ki fonksiyonlarını halen büyük bir özenle devam ettirmektedir. Özetle ailenin, insan soyunun korunması ve sürdürülmesi gibi ana özelliklerini hiçbir dönemde ve toplumda

kaybetmediği, aksine günümüzde hala artış gösteren bir biçimde bu fonksiyonlarını sürdürdüğü gözlenmektedir (Kır, 2011:382).

2.2. Aile Tipleri

Ailelerin birbirinden farklı hayat tarzları, yaşamı düzene koyma şekilleri gibi özellikleri aile tiplerinin de değişmesine sebep olabilmektedir. Aile tiplerinden bazıları aşağıda verilmektedir:

Çekirdek Aileler: Eşler ve onların çocuklarından meydana gelen aile tipidir. Bu aile tipinde ebeveynler çocuklarının sosyalleşebilmesini, kültürümüze, geleneklerimize uygun bir şekilde yaşamayı öğrenmesini, çocuklarını geleneksel toplumumuzda yer alan rol ve görevlere hazır bireyler haline getirmeye çalışan bir yapı olduğu söylenmektedir.

Tek Ebeveynli Aileler: Bu aile tipinde ise ebeveynler çocuklarının bakım ve yetiştirilmesinden sorumlu olmakla birlikte bakım veren kişiyle çocuğun biyolojik bağının olup olmasının bir öneminin olmadığı tek ebeveynli aile tipini kapsamaktadır.

Yeniden Evlenen Aileler: Eşlerden biri veya ikisinin de öncesinde bir evlilik geçirmiş ve önceki evlilikte olan çocuklar ile beraber yeni bir evlilik yapmış olan aileleri kapsamaktadır.

Çocuksuz Aileler: Çocuk olmayan bir birliktelik ile evliliği devam ettirmek isteyen ya da gecikmiş bir yaşta evliliği gerçekleştirdiği için biyolojik nedenlerle çocuk sahibi olamayan aileleri kapsamaktadır. Bu tür aileler çocuk büyütme yükünün altına girmeden, birbirlerine daha fazla vakit ayırabilen, çalıştığı işe ve sosyal hayatına zaman tanıyabilme olasılığı daha yüksek aileleri kapsamaktadır (Özabacı ve Erkan , 2014).

Gey/Lezbiyen Aileler: Bireylerin aynı cinsten olup, beraber bir hayat sürdüren ve çocuğu olmayan ailelere denilmektedir. Genellikle meşru yoldan bu tipte aile kurulmasının uygun olarak görüldüğü ülkelerde yaşamlarını sürdürebilen ailelerden oluşmaktadır. Toplumlarda üzerlerinde baskıyı oldukça yoğun hisseden aile tipini oluşturmaktadır.

Yaşlı Aileler: 65 yaş üstü bireylerin birliktelik kurmasıyla meydana gelen ailelerden oluşmaktadır. Bu tip ailelerde emeklilik dönemi, sağlık sorunları, eşlerden birinin kayıp durumu, cinsel yönde yoksunluk, evlatların yetişkinliğe geçişi, dede- babaanne olma ve uzun yıllar evlilik hayatı yaşamış olma gibi niteliklere sahip aileleri kapsamaktadır.

Geniş Aileler: Aynı hane içerisinde hayatını sürdüren ebeveynler, çocuklar, dede, babaanne, torunlar gibi ikiden fazla kuşağın katıldığı aileleri kapsamaktadır.

Araştırmalara göre; maddi ve sağlıksal sorunlar nedeniyle ilgili 2020 senesine değin dört kuşadı bir arada gözlenebileceği geniş aile sayısının yükselişinden söz etmektedir (Özabacı ve Erkan, 2014: 2).

2.3. Aile ile İlgili Kuramsal Yaklaşımlar

2.3.1. Sembolik Etkileşimci Yaklaşım

Sembolik etkileşimci yaklaşıma göre sembollerin manaları durumlara göre değişiklik gösterebilmektedir. Fikirlerin, davranışların içerisinde var oldukları çevrede kişilerin birbirleriyle etkileşimleri sonucunda şekillenebileceğini bu yaklaşım öne sürmektedir. Aile üyelerinin deneyimleri ve birbirinden farklı özellikleri kişilerin birbirlerinden etkilenebilmelerine, farklı bakış açıları kazanabilmelerine destek olan bir yaklaşım olduğu öne sürülmektedir (Yener, 2018: 871). Tüm aile üyelerinin belirli rol ve görevleri olduğu gibi karşılıklı etkileşimde de bulunmaktadır. Bireyler karşılaşılan olaylar sonucunda rollerini tanımlamaktadırlar (Hallaç ve Öz, 2014:150).

Blumer'e (1962) göre bu yaklaşım kişinin içerisinde bulunduğu toplumda iletişim ve etkileşim halinde olduğu kişilerle önce karşısındaki bireyin davranışlarını değerlendirmesini ve sonucunda bir yorumlamadan sonra buna göre davranışlarını belirlediğini söylemektedir (Aktaran Yener, 2018: 871).

Bu yaklaşım toplum içerisinde ailenin yerini ve diğer etkileşimlerini açıklığa kavuşturmak için aile içi dinamiklerin önemini vurgulayıp ailenin toplumla ilişkili kaynaklarını değerlendirme de kullanmaktadır. Aynı zamanda bu biçim aile içi ilişkileri odak noktası olarak kabul edip aileyi bir etkileşim örüntüsü olarak değerlendirmekte ve farklı sosyal etkileşim örüntüleri beraberinde aile kurumu anlama ve anlamlandırma fırsatı oluşturmaktadır (Hallaç ve Öz, 2014: 150).

2.3.2. Gelişmeci Yaklaşım

Bu yaklaşıma göre süreç evlenmekle başlamakta ve eşlerden birinin hayatının sona ermesine kadar devam etmektedir. Aile kurumu eşlerle oluşmakta, çocuklarla birlikte karmaşık bir yapıya dönüşmekte ve çocukların meslek edinmeleri, evlilikleriyle birlikte en baştaki haline döndüğü görülmektedir. Her değerşim ve dönüşümünde aile farklı görev

ve sorumluluklarla karşılaşmaktadır (İçli, 1997: 62). Her yeni aile üyesinin eklenmesiyle birlikte ailedeki fonksiyonlarda sürekli tazelenme, yenilenme meydana gelir.

2.3.3. Sistem Kuramı

Sistem kuramı aileyi uyumlu, değişebilen ve uyum içerisinde olabilen bir sistem olarak görmüştür. Sistemin herhangi bir bileşeninde çıkan sorunun diğer bileşenlerinde nasıl görüldüğünü anlamamıza yardımcı olmaktadır. Sistem kuramı, toplum ana bir sistemdir, bu ana sistem alt sistemlerden meydana gelir der. Bu alt sistemlerin kendine göre bir görevi var, her alt sistem kendi içinde bir sistemdir. Bu kuram ailelerin yapısal karmaşıklığını ve aile içindeki iletişim ve etkileşimleri anlamaya yardımcı olmaktadır (İçli, 1997).

2.3.4. Alış-Veriş (Mübadele) Kuramı

Bu kuram toplumsal etkileşimi, beslenmeden barınmaya, insanlar arasındaki her türlü ilişkilerde rasyonel hesaplamalar içerisine girerek bir alışveriş olarak görüp, mal ve hizmetlerin karşılığı olarak kavramsallaştırmışlardır (Baş, 2019: 39).

Mübadele kuramı, insanların iktisadi davranışlarında tamamen rasyonel hareket ettiğini, akılcı davrandığını ve bu iktisadi davranışlarını yapmadan önce kar- zarar oranlarını tespit ettiğini, kendi karına en uygun olan davranışı yaptığını ve karşılığında da daha fazlasını ya da verdiği kadarını almayı hesap ettiğini söylemektedir.

Bu kuram Levy-Straus tarafından öne sürülmüştür. Sonrasında kapsamı genişletilerek bu kuramın aile içerisindeki fonksiyonların bir alış-veriş olabileceği, tüm aile üyelerinin birbirinden birtakım şeyleri alıp bazılarını da verdiği biçiminde anlaşılmıştır. Bu kuram, aile üyeleri nispi olarak da olsa birbirleri arasında alış-verişte eşitliğin varlığına inandıkları sürece evliliğin devamının sağlanacağını belirtmektedir ancak verilen oranda karşılık göremediklerinde ise kar-zarar durumundaki dengesizlik durumunun ailenin varlığına son verilmesi neticesine kadar ulaşabileceğini söylemektedir. Bu sebeple aile üyeleri arasında her anlamda denkleğin olması önemli görülmektedir (Koyuncu, 2016:54).

Özetlenecek olursa; bu kuramda evlilik beraberliğinden tüm üyeler birtakım şeyler almaktadır. Alan borçlu veren ise kendini verecekli olarak görür ve bu alma- verme

dengesi bu şekilde sürüp gitmektedir. Aile üyelerinden biri çok verici olursa dengesizlik durumu sonucu aile yıkılış sürecine girebilmektedir.

2.3.5. Çatışma Kuramı

Bu kuram topluma baktığında çatışma görmektedir. Güç ve eşitsizlik kavramları üzerine yoğunlaşan bir kuramdır ve bu kurama aile içerisinde bakıldığında da yaşanan problemlerin sebebinin toplumsal eşitsizlik durumunun varlığı olduğunu söylemektedir. Aile içerisindeki otoritenin varlığı ve bu otoriteyle oluşan hiyerarşinin eşitsizliğin oluşmasına sebebiyet verdiği düşünülmektedir (Bakar, 2019).

Bu kuram toplum analizi yapıyor ancak bunu ekonomik değerler üzerinden yapmaktadır. Marx'a göre toplumun ekonomisinde çatışma varsa diğer kurumlarında da çatışma vardır. Hep güç ilişkisi vardır. Marx ailenin güç ilişkilerinin kaynağında ekonomik güç olduğunu söyler.

2.3.6. Feminist Kuram

Feminist kurama göre aile, toplumdaki cinsiyet hiyerarşilerini ve ayrımlarını yansıtan bir kurumdur. Bu yaklaşım ailede erkek hegemonyasının yükseltildiği bir alan olarak aile kurumunu adlandırmaktadır. Aile kadın ve erkek arasında bir güç ilişkisine dayanmakta ve bu güç ilişkisinde de dengesizliğin var olduğu, sürdürüldüğü, bir yer olarak değerlendirilmektedir. Feminist yaklaşımda aile ataerkil bir kurum olarak görülmekte ve sistemin değişmesi için programlar geliştirilmektedir (Yener, 2018).

Feminist kuram, yapısal işlevselci kuramın erkek bireylerin hakimiyetini özümseyen ataerkil bir toplum ile ilişkili fikirlerini tenkit ederken çatışmacı kuramın etkisi altında kalmıştır. Örnek verecek olursak; yapısal işlevselci kuram aile fertlerinin bütününe temin edilen imkanların ya da fırsatların eşit ve toplumda kadın ve erkek bireylerin rollerinin mutlak değişmez ve doğal olduğunu öne sürdükleri için eleştiri altında kalmaktadırlar. Bu kurama göre; yapısalcılar toplumumuzda bulunan cinsiyetlerin rol ve görevlerinin birbirinden farklı olmasını göz ardı etmektedir. Halbuki kadın, evde bulunan işlerin görevini alan, çocukların bakımıyla ilgilenen bireydir. Feministlere göre toplumumuzda bulunan cinsiyetlerin rol ve görevleri kültürlerden öğrenilip aktarımı gerçekleştirilmektedir ve bu sebeple değişime uğrayabilmektedir (Butler, 2018:84).

3. EVLİLİK

3.1. Evlilik Tanımı

Evlilik, ilişkileri yasal bir zemine taşıyan toplumsal bir olgudur. Erkek ve kadının tecrübelerini birlikte paylaştığı, beraber hayatını devam ettirdiği, çocuk yapma ve büyütme gibi gayelerle yapılan kişiler arası bir sözleşmedir(Doğan, 2007:175).

Reelde evlilik, sağlıklı erkek ve kadın bireylerin kişisel mesuliyetlerini alarak, hayatlarını beraber sürdürme isteklerini resmiyette onaylanarak güçlendirilmesi işlemine denilmektedir. Evlilik kurumu bireylere beraber hayatı sürdürmeden daha önemli, ciddi sorumluluklar yüklemektedir. Bireylerin bazı noktalarda özgürlüklerinden vazgeçmelerini gerektirmektedir. Üreme ve soy devamı konularında da özgürlük kazandırmaktadır (Mavili, 2015: 51).

Çeşitli kültürlerde ve toplumda evlilik olgusuyla karşılaşmakta ve bunun sebebinin evliliğin farklı fonksiyonlarının oluşu olduğu bilinmektedir. Bu fonksiyonlar arasında ekonomik faaliyetlerin düzenlenmesi, soy devamının sağlanması, belirlenmesi, toplumdaki iş bölümünün oluşturulması gibi sebepler vardır (İlhan ve Işık, 2019:1431). Türk Medeni Kanunu'nun 185. maddesi evliliği "*Evlenmeyle eşler arasında evlilik birliği kurulmuş olur. Eşler, bu birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler. Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadırlar*" şeklinde tanımlanmıştır (Türk Medeni Kanunu, 2001).

Evlilik, karşılıklı ilişkileri sağlam olan, sağlıklı iletişim kurabilen, karşılıklı düşüncelerini açıklamada şeffaf olan, sorumluluk sahibi, destekleyici olabilen, karşılaşılabilecek problemlere karşı beraber hareket edebilen, bireylerin meydana getirdiği sistemler bütünü ifade etmektedir. Ek olarak evli bireyler birbirlerinin talep ve gereksinimlerini karşılayabilen, cinsel birliktelikleri olan, birbirlerinden desteği esirgemeyen bir ilişki türünü kapsamaktadır. Evlilik soy devamının sağlanması ve aile kurumunun tabanının oluşturulmasında faydalı olabilen ilişki türünü de yansıtmaktadır. (Yıldız ve Büyükşahin Çevik, 2016).

Evlilik hayatı sonucunda, bireyler bencillik içeren hayatlarını başka bir insanla paylaşmayı ve beraber bir hayat inşa edebilmeyi öğrenebilmektedir. Beraber gidilen bu

yolda bireyler arasında algılanan birbirinden farklı değişkenlerin mevcut olduğu bilinmektedir. Bireyler arasında maddi ve manevi anlamda alış-veriş olmaktadır. Evlilikte maddi birlikteliğin ötesinde manevi unsurların daha baskın seyir ettiği görölmektedir (Mavili, 2015:51).

Evlilik, bireyselliği ve yetişkin bir birey olmanın psikolojik, sosyal, hukuki ve maddi yönden kanıtlanmasını veya resmi bir biçime dönüşmesi anlamlarını taşımaktadır. Bir başka bireyle yeni bir başlangıç, yeni oluşan ait olma duyguları ve birbirine entegre olma durgulanımlarını taşımaktadır. Bu oluşum ise evliliğe hazır her iki bireyin öz ailelerinde öğrenmiş oldukları, benimsedikleri, duygu, hal ve hareket ve usüllerle başarıya ulaşacak bir iştir. Evliliğin başarısız olması durumu sonucunda ise boşanma ile sonlanabilen bir iştir (Mavili, 2015: 55).

3.2. Evlilik ve Aile

Evlilik kurumu, aile yapısının oluşmasından evvel meydana gelen ilk evre, toplumların belirli bir uyum içinde hayatlarını sürdürebilmelerine yardımcı olan bir kural, sosyal çevre ve gelenek- göreneklerden etkilenen bir oluşumu ifade etmektedir (Burç, 2018:137).

Evlilik kurumu aile yapısının oluşabilmesi için gereklidir ve yeterlidir. Evlilik aileyi, aile ise kültürel oluşumları, kültür ise gelenek ve görenekleri etkilerken, bu oluşumların her biri günlük yaşantımızı etkisi altına alabilmektedir. Bu iki evlilik ve aile olguları, geleneğin ve kültürün eserleridir ve bu olguların devamlılığının sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Kültürümüzün parçaları kabul edilebilecek olan bu olgular geleneğimizle uyum içerisinde olarak günlük yaşamımızın mühim bir parçası haline gelmektedir (Burç, 2018:135).

Aile kavramı, sık sık belirtildiği gibi toplumumuzun ana kuruluşlarından birini oluşturmaktadır. Tüm kuruluşlar belirli davranış kuralları sayesinde bir düzen içerisinde biçimlenir ve sistemli bir şekilde ilerleme göstermektedir. Bir diğer taraftan tüm kuruluşlarda üstlenilen fonksiyonlara ve gayelere yönelik bir iş paylaşımı yapılmaktadır. Buna örnek olarak aile oluşumunda aile üyeleri, 2. ve 3. dereceden kan yakınlığı kurulan akrabalar, dünürler, aile kurumu içerisindeki pozisyonlarına uygunluk gösteren rol ve görevlerinin gerektirdiği davranış kalıplarını en uygun biçimde uygulamaktadırlar. Kurum içerisinde roller arasında olduğu gibi, toplumsal oluşumların içerisinde de

kuruluşlar ve kurumlar arasında da bir koordinasyon ve karşılıklı tabiiyetin olduğu bilinmektedir. Her kurum birbirinden etkilenebilmektedir. Esasen toplumsal oluşumlar karşılık gözeterek bir etkileşim ve ilişki içerisine girmektedir (Arslan ve Arslan, 2015:635).

Burç (2018)'un da aile ve evlilik kurumları hakkında belirttiği gibi bu kurumlar toplumun ihtiyaçları neticesinde meydana gelen ve gelenekler, kültürel özellikler gibi faktörlerden etkilenen günlük yaşam uygulamaları arasında önem arz eden kurumlardan birini oluşturmaktadır. Bu taraflarıyla evlilik ve aile kurumları günlük yaşam gibi sosyal ve kültürel yapının bir organını oluşturmaktadır. Evlilikle birlikte kurulan aile içi pratikler sosyal ve kültürel yapıdan etkilenirken aynı zamanda bu yapıyı etkilemektedir. Bu çift taraflı karşılıklı durum dönem dönem farklı şartlarda dahi devamlılığı sürdürmektedir. Günlük yaşamdaki farklılıklarla birlikte aile ve evlilik kurumlarında da farklılığın olması her iki kurumunda değişimlerden eşgüdümlü bir şekilde etkilenmenin gerçekleştiğini göstermektedir. Bu ise bu iki kurumun günlük yaşamı büyük ölçüde değişime ve dönüşüme uğrattığını göstermektedir (s.139).

3.3. Evlilikte Çatışmalar

Eşler arasındaki çatışmalar, eşlerin problemlerinin çözümlenmesinde yaşamış oldukları güçlükleri, birbirleri arasındaki farklılıkları onaylamakta zorlandıkları konuları ifade etmektedir. Evlilik çatışması bireylerin yeterli olmayan bir biçimde yönetmeye çalıştıkları çatışma türünü kapsamaktadır

Evlilikte çatışma konusunun ele alınış şekli evliliğin devamının öngörülmesi yönünden önem arz etmektedir. Şöyle ki çatışmanın üzerinde olumlu bir biçimde çalışılırsa, evlilikteki doyum ve ilişkisel durumun düzenliliğinde artış gözlenecektir ama bu çatışma negatif bir şekilde incelenirse, evli bireyler nispi düzeyde istenilenin dışında ve yeterli olmayan bir ilişki biçimine razı olmak zorunda kalabileceklerdir (Şengül Öner, 2013:18). Segrin (2004)'in araştırmalarına göre, evliliğinde mutlu olmayan bireylerin evliliklerinin ilk senelerinde tartışmaları daha yoğun yaşarken, bu yaşanan tartışmaları ve çatışmaları bir çözüme kavuşturmak için ise olabildiğinden daha fazla çaba gösterdiklerini ve daha yapıcı ve pozitif bir ortam oluşturmaya istekli olduklarını belirtmektedir. Araştırmacının çalışmalarına göre evlilikleri üzerinden yıllar sonra ise, evliliğin ilk yıllarına göre çok daha negatif ve yıkıcı davranış gösterdiklerini söylemektedir (Aktaran Canel, 2007:124).

Evlilikte çatışma yaşayan çiftlerin durumlarında birbirinden farklı ögelerin önemi görülmektedir. Bunlar; problemlerin sıklığı, düzeyi, içeriği ve problemlerin çözümlenmesi gibi yönleri kapsamaktadır. Bazen evli çiftler senede iki üç defa tartışırken bazıları günde üç dört kez tartışma yaşamaktadır. Tartışmalarda sözlü ifadeler yerine fiziksel şiddet uygulayan eşler de bulunmaktadır. Evli çiftler arasında tartışmaya sebep olan konular olduğu bilinmektedir. Mesela kadınların iş hayatına dahil olmak istemesinden evlat sahibi olmalarına kadar farklılık gösterebildiği bilinmektedir. Bazı tartışmalar çözüme kavuşturulabilirken bazıları ise çözümsüz kalabilmekte olduğu bilinmektedir (Şengül Öner, 2013:11).

3.4. Evlilik Doyumu

Baumeister ve Vohs (2007)'e göre evlilik doyumu; evlilik kurumundan kazanılan ödüller ve evlilik kurumunun beraberinde getirmiş olduğu bedellerle ilişkili bireyin anlayışını gözler önüne süren bilişle ilişkili bir durumdur. Evlilikten elde edilen kazanımlar ne denli fazla ise ve evlilik kurumunun getirdiği bedeller ne kadar az ise, evli olma halinden alınan doyum oranının da o denli fazla olacağı bilinmektedir (Aktaran Ünal ve Akgün, 2022:323).

Evlilik doyumu kavramı ile ilgili kaynaklar incelendiğinde evlilik doyumu hakkında kişilerin evlilikle ilgili beklentilerine ne seviyede yanıt bulduğu konusu üzerinde durulmaktadır. Bu nedenle evlilik doyumu kavramı ile kişilerin evliliğinin kendilerine göre beklentilerini ne seviyede karşıladığına ilişkin kişisel yargısı ifade edilmektedir. Bu yönüyle evlilikte doyum kavramı ve çift uyumu kavramı arasında farklılık olduğu gözlenmektedir (Ünal ve Akgün, 2022:324).

Evlilik doyumu kişilerin evlilik ile ilgili fikirlerini ve duygulanımlarını içerdiği, aynı zamanda kişinin evlilik yaşantısından memnun olma durumlarını da içerdiği söylenebilmektedir (Vural Batık & Kalkan , 2017: 2641).

Evlilikte doyumunu artırabilmek için problemleri çözüme kavuşturma önemli olsa da bir tek bu yeterli olmamaktadır. Evli bireyler tatmin edici bir ilişkileri olduğu zaman ehil oldukları problem çözme becerilerinin daha etkin kullanımını gerçekleştirebilmektedir. Bu sebeple sağlam evliliklerde olumlu aksiyon almak ve ilişkilerdeki memnuniyetin olmadığı durumları en aza indirmek çok önem taşımaktadır. Bu yönde aile ve evlilik

danışmanlarının ikili ilişkilerle çalışmalar icra ederken evlilik doyumunu öngören parametreleri önemsemeleri önem taşımaktadır (Vural Batık ve Kalkan, 2017:2641).

Ülkemizde evlilik doyumu konusunda literatür tarandığında, ilişki konularında sorun çözme becerilerinden ve bilişsel çarpıtmalardan yeterince bahsedilmediği gözlenmektedir. Bu öğelerin öneminin artırılması, evlilik doyumu açısından eşler arasında gerçekleştirilecek müdahalelerde ve önlem alıcı araştırmaların yapılmasında önem arz ettiği düşünülmektedir (Güven ve Sevim, 2007:51).

Çiftler arasında uyumun en mühim belirteçleri arasında kabul edilen davranışsal olarak birbirlerine bağlılıklarının olması, ihtiyaçlarının giderilmesi, duygusal anlamda tutkunluk seviyesi evlilikte doyum hususunda önemli rol oynamaktadır. Evli bireylerin birbirleriyle yakınlık kurmasında ve evlilik doyumu arasında doğrudan bir ilişki türü mevcuttur. Zaman ilerledikçe evli bireyler arasında yakınlaşma artış gösterdikçe evlilik doyumunda da artış olduğu gözlenmektedir (Erdinç, 2018:3).

3.5. Evliliğe Yüklenen Anlamlar

Toplumlar arasında değişime uğrayan ve bu bağlamda farklı değerler ve algılayışlarla sürdürülen evliliğe ve evliliğin şekline etkide bulunan birden fazla değişken bulunmaktadır. Bu değişkenler, sosyal ve çevresel olduğu kadar bireyin cinsiyeti, maddi durumu, eğitim durumu, yaşı, yaptığı işi gibi kişisel profiline göre değişim gösterebilmektedir. Tüm bu etkenlerle beraber evliliğin olumlu veya olumsuz gidişatını ortaya koyan etkenlerin en mühimi kişilerin evliliğe addettikleri anlamdır. Kişiler evlilik kurumuna addettikleri anlamla eşdeğer bir evlilik yaşarlarsa pozitif bir ruh haline bürünürken, beklentilerin dışında bir durum içinde kalırlarsa hayal kırıklıklarının evlilik yaşamına negatif yönde etkisi sonucunda mutluluğun yakalanamadığı ve boşanmalarla sonuçlanan evlilikler olabildiği görülebilmektedir. Bu sebeple evliliğe addedilen anlamın evlilik yaşamında yadsınamaz bir etkisi olduğu söylenmektedir (Tekin ve İpek , 2020:93). Evlilik kurumuna addedilen anlamlar bireyin karakter özelliklerine, aile yapısına ve ilişkilerine, kültürel özelliklerine ve geçmişte yaşadıklarına, sosyal çevresine göre kişinin zihninde oluşmaktadır. Kişiler evlilik kurumunu karakterlerine göre çerçevelendirebilmektedir. Duygusal yönü kuvvetli bireylerin evliliğe addettikleri anlam romantik unsurlardan oluşabilmektedir. Aile yapısı ve aile içerisindeki ilişkilere de evliliğe yüklenen anlam konusunda önemli rol oynamaktadır. Evlilik kurumuna dönük

düşünmeye başlayan bireyler öncelikle kendi ebeveynlerinin evliliğinden etkilenmektedir. Bu anlamda birbirleri arasında pozitif yönde güçlü bağlarla bağlı bir evlilik hayatı yaşayan çiftlerin evlatları da evliliğe dair tutumlarında oldukça pozitif bakış açısı oluşturabilmekte ve evliliğe addettikleri anlamda daha olumlu olabilmektedirler. Ancak eşler arası pozitif bağlanmanın aksine negatif duygulanımların olduğu evliliklerde ise evlatlar evlilik hakkında olumsuz düşüncelere kapılabilmektedir (Yıldırım, 2019:28). Evlilik kurumu öncelikle birçok birey için beklentilerden oluşurken; evlilik sonrası meydana gelen kişisel beklentilerle ortaklaşa oluşan beklentiler evliliğin devamını büyük ölçüde etkisi altına almaktadır. Evliliğin devamında veya evliliğin boşanmayla sonuçlanması durumunda bir etken olarak düşünülen, kişilerin evliliğe addettikleri anlamın incelenmesi tüm özelliklerin dışında farklı bir boyutu meydana getirmektedir (Tekin ve İpek, 2020: 93).

3.6. Evlilikte Eşlerin Roller

Kişilerin toplum kurallarına entegre olması bu kuralların gerektirdiği şartları uygulaması ile olabilmektedir. Toplumumuzda bulunan kurallar bütünü kişilere birbirinden farklı rol ve görevler üstlemektedir. Toplumumuz içerisinde çoğunlukla kişi rolünü yeteneklerine ve gücüne göre belirlemektedir ve toplumumuz içerisinde yerini almaktadır. Bu yer ise kişinin statüsünü, sosyo-kültürel durumuna ve üstüne aldığı rol ve görevlere göre belirlemektedir. Aile kurumunu ise bir toplum olarak varsayarsak evlenme kararı alan her çiftin bireysel rolleri ve pozisyonlarının var olduğu bilinmektedir (Ergeshkyzy, 2012:23). Kişilerin toplumumuz içerisindeki pozisyonunu belirleyen ana kuruluşun aile olduğu bilinmektedir. Kadın veya erkek bireylerin topluma uyumunun sağlanma sürecinde kişiler, toplumumuzun normlarına ve değerlerine uyumlu rol ve davranışları, alışkanlık ve tutumları edinmektedirler. Söz konusu rol ve davranışların, tutum ve alışkanlıklardaki değişikliklerin meydana gelmesinde şüphe olmaksızın sosyo-kültürel şartların ve sosyal ortamın da belirleyici yönde etkisi olduğu bilinmektedir. Bireylerin cinsiyetlerinin rol ve davranışlarına yönelik tutumları ile şartlar ve toplumumuzun beklentileri uyum sağlıyorsa birey sağlıklı bir toplumsallaşma gelişimi gösterebilmektedir (Erdoğan, 2016:148). Bireylerin eğitim seviyelerinde yükselişin görülmesi bilhassa yüksek öğretim kurumu seviyesi, kişilerin toplumumuza cinsiyet rollerine ilişkin modern bir görüş kazandırırken toplumumuzda bulunan cinsiyet eşitliğinin belirlenmesine yardımcı olmaktadır. Bunun

yanında her iki cinsiyet arasında da sosyal hayatta eşitliğin temin edilmesi ve kadınların sosyal statülerinin artırılması için toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkili yaşadığımız toplumun şuurunun artırılması ve toplumsal olarak hassasiyet kazanılmasının oldukça önemli olduğu söylenmektedir (Vefikuluçay Yılmaz vd., 2009:778).

2001 Yılı Aile Raporuna (2002) göre aile üyelerinin üstlerine aldıkları görev ve rolleri idrak etme ve aile içerisindeki sorumluluk paylaşım şekli; cinsiyet, erkek ve kadınların eğitim seviyeleri, evlilik süreleri, aile şekilleri, aile yaşam dönemleri, yaşadıkları yer ve içerisinde buldukları toplumun kültürü, gelenek ve görenekleri gibi birbirinden farklı faktörlere göre farklılıklar göstermektedir (Aktaran Gülay ve Bener, 2011:160).

Erkek bireylerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkili geleneksel bir bakış açısına sahip olmaları toplumumuzda kadınların pozisyonunu negatif yönde etkisi altına almaktadır. Bu sebeple günümüz şartlarında kadınlar, toplumda istenilen pozisyonlara erişememiş ve erkek bireylere göre geri planda bırakılmışlardır. Halbuki yaşadığımız evrende huzur ve barışa ulaşılabilmesi için sürdürülebilir kalkınmanın oluşturulabilmesi ve kadın bireylerin toplumumuzda statüsünün artışının sağlanabilmesi için sosyal hayatın tüm yerlerinde her iki cinsiyetinde eş bir şekilde katılımının sağlanması gerekmektedir (Vefikuluçay Yılmaz vd., 2009:779).

2001 Yılı Aile Raporuna (2002) göre kadın bireylerin eğitim seviyeleri, evliliklerinin devam ettiği süre, kadınların çalışma hayatına katılım oranları, aile üyelerinin artışı ve kente göç oranının artışı sorumluluk dağılımında ve evle ilgili faaliyetlerde iş birliğine doğru bir yönelimin gerçekleştiğini göstermektedir (Aktaran Gülay ve Bener, 2011:160). Verilen tüm bilgiler sonucunda ailelerde rol ve görevlerin paylaşım sürecinde değişim ve gelişim sürecinde başarıyı yakalayabilmeleri, kadın, erkek ve çocukların ailedeki rol ve görevleri konusundaki davranışlarında ortak noktaların artırılması vasıtasıyla yaşama seviyelerinin artırılması için;

1. Toplumumuzdaki sosyo-ekonomik ilerlemelerin ailede rol ve sorumluluk paylaşımında meydana getirdiği farklılıkları, ailelerin bu konulardaki ihtiyaç ve sorunlarını belirlemek maksadıyla gerçekleştirilen çalışmaların artırılması, başta çocukların ev ile ilgili etkinliklerde sorumluluk dağılımına katılmalarıyla ilişkili araştırmaların yapılması ve ülkemiz genelinde yaygınlaştırılması,
2. Toplumdaki sosyo- ekonomik ve teknolojik ilerlemelere eş olarak kişilerin de günün şartlarına ve çağımızın yeniliklerine açık olabilmelerine, aile yapısında

oluşan farklılıklara bağlı olarak ailedeki rol ve görev paylaşımı ile ilgili istek ve beklentileriyle ilgili taraf tutmadan kendilerini değerlendirmeye destek olacak bir eğitim programının hazırlanması

3. Bütün aile üyelerinin yaş ve kabiliyetlerine göre ailede rol, karar alma ve sorumluluk hususlarında yüz yüze eğitimle eğitilmeleri ve geleceğin ailesini oluşturacak çocukların eğitimlerinde görev alan bireylerinde aile içerisindeki rol ve görevlerinin yayılımıyla ilişkili konularda bilinçlerinin artırılması
4. Ailelerin yönetimsel ve psiko-sosyal açıdan sorunlarına çözüm yolu sunacak “Aile Danışmanlığı ve Eğitim Kurumları”nın sayısal olarak yükseltilip, işlevsellik kazandırılması toplumumuzun her bölgesinde yaygınlaştırılması
5. Tüm bunların oluşturulabilmesi için yüksek öğretim kurumları, devlet ve özel kurumların işbirliği halinde çalışmaları önerilmektedir (2001 yılı aile raporu, 2002).

3.7. Evlilikte Problem Çözme Becerileri

Problem çözme kavramını ilgili konu hakkında bir araştırma yapılacak, üzerinde düşünülecek ve çözüme kavuşturulabilecek bir sorun olarak tanımlanabileceği söylenmektedir. İnsanın diğer varlıklardan farkını öne çıkaran en mühim konulardan biri de bir sorunla karşı karşıya kaldığında akıl, fikir, deneyim ve bilgilerinden faydalanarak çözüme kavuşturması gelmektedir (Taşköprü, 2013:28).

John Dewey, problem ve çözme sözcüklerini ilk defa bir araya getiren bireydir. Dewey öğrenmedeki tecrübelerinden faydalanarak “problem çözme” kuramını ortaya çıkarmıştır. Problemleri çözüme kavuşturma hali, durumlara ve zamanlamalara göre değişiklik gösterebilmektedir. Her kişinin sorun olarak betimlediği olay, meydana getirdiği davranış ve idrak etme şekilleri farklılık göstermektedir. Bu nedenle sorunlara karşı çözümler de değişiklik göstermektedir (Sancaktar, 2016:23).

Hayat şartlarının farklılaşması, teknolojik ilerlemeler, madden ve manen sınırlar, kültürün farklılaşması; toplumumuzda olduğu kadar aile yaşamlarında da kritik farklılaşmalara sebep olmaktadır. Bu farklılıklar ailenin hayat koşullarının değişmesine sebep olmakla birlikte evli çiftlerin birbirlerine karşı beklentilerini değiştirmiş, alışmış oldukları kültürel hayatın dışına çıkartmış, yenilenen aile biçimleri, ilke ve prensiplerinin yanında düşünüş ve davranım yönlerinden de farklılaştığı görülmüş ve devamlı farklılaşan sosyo-kültürel

ve maddiyat ile ilgili konularda da değişimlere açık bir hale getirmiştir. Bu değişim ile birlikte evlilik yaşamında bazı problemler de ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu problemler sonucunda evlilikte uyum zorlaşmış; ya sorunlarla birlikte ayrılmaya kadar giden mutluluğun olmadığı evlilikler yaşanmış ya da evlilikte uyum konusunda daha kolaylaştırıcı hoşgörölü, problemleri çözme becerisi olan, bilişsel çarpıtmalardan temizlenen düşünüş şeklinin tekrar oluşturulması sonucu problemler yerine sağlam bir iletişim, sevgi ve sohbete bırakıldığı ilişkiler yaşanmıştır (Dönmez ve Tunç, 2019:113). Epstein ve diğer arkadaşlarına (1993) göre evlilik kurumunun ilerlemesinde ve gelişmesinde en mühim becerilerden biri, evlilikte problem çözme becerisinin oluşudur. Çoğu evlilikte çözümlenmesi gereken birtakım güçlüklerin yaşandığı bilinmektedir. Literatür taramasında, olgun kişiler, aile içerisinde sorunların çözümü noktasında evliliğin ilerlemesiyle de daha usta hale geldikleri belirtilmektedir. Evlilik içerisinde sorunlara karşı kaçınma davranışı geliştiren evli bireyler ise daha fazla zorluklar yaşamaktadırlar. Etkili bir biçimde sorunları çözüme kavuşturmak, ailenin fonksiyonel özelliklerinin devamının sağlanmasında önemli bir unsur barındırmaktadır (Atçeken, 2014:25).

Evlilik hayatında problemlerin yoğun bir şekilde meydana gelmesi, aktif bir biçimde çözüme kavuşturulamaması ve evli çiftlerin yaşamış olduğu streste evlilik doyumunda etkili olan konulardan biri olarak görülmektedir. Zamanla evliliklerin zayıflamasına, dağılmasına ve bozulmasına sebep olabilmektedir (Taşköprü, 2013:31).

4. EVLİLİKTE YAŞANAN SORUNLAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu çalışma kapsamında yeni evli bireylerin yaşadığı sorunların (ekonomik sorunlar, uyum sorunları, iletişim sorunları, aile içi şiddet, aile yükleri ile ilişkileri güven sorunu ve aldatma, cinsel sorunlar) konu edinildiği, taranan literatür sonucunda evlilik, aile, evlilik uyumu, evlilik memnuniyeti, evlilik doyumu, aldatma, cinsellik, çatışma, problem çözme, iletişim, evlilik doyumu gibi anahtar kavramları bünyesinde barındıran makalelerden içerik analizi ile ulaşılan sorunlar çerçevelendirilmiştir.

4.1. Evlilikte Uyum

Çiftler arası ilişkiler gündeme geldiğinde, toplumsal yapı ve mahremiyet açısından evlilik olgusu en mühim konulardan birini teşkil etmektedir. Çiftler arasındaki iletişimin sağlıklı olması, ilişki içerisindeki tüm alanlar üzerinde etkili olmaktadır. Evlilikte uyum kavramının yalnızca bir açıklamasını bulmak oldukça zordur. Çünkü evlilik içerisinde uyumu sağlayabilmek birden fazla faktörle ilintilidir. Bireysel, psikolojik, kültürel ve sosyal etkenler örnek gösterilebilir (Glenn, 1990).

Burgess ve Cotrell'e göre ise, insanlığın varoluşundan beri evlilik kurumunda eşler arasındaki uyum problemleri sürekli gündemde olmuştur. Bu durum önemli bir problem teşkil etmekle birlikte, şu anki modern dünyada konuya hakim bilirkişilerin incelemesi gereken bir hal almıştır. Erkek ve kadın arasındaki uyum problemleri sadece evlilik temellerinin sallanmasına neden olmaz, ayrıyeten sosyokültürel bir problem olarak toplumun her yapışını alakadar etmektedir (Aktaran Şener ve Terzioğlu, 2008:8).

Birbiriyle iletişim halinde olan, kurdukları yuvayı, geniş veya çekirdek ailelerini ilgilendiren durumlarda hemfikir olabilen ve problemlerini pozitif yönde neticelendiren kişilerin evlilik yapısı uyum içerisinde süren bir evlilik olarak açıklanır. Evlilik uyumu ayrıyeten kadın ve erkeğin sorunsuz birlikteliklerinin neticesi bağlamında evlilik yaşantılarındaki tatmini ve huzuru tanımlar (Erbek vd., 2005).

Evlilik içerisinde uyum yakalamak, bireylerin evlenmeden önceki yaşantısından getirdiği bazı alışkanlıklarıyla doğrudan ilişkilidir. Çiftler doğup büyüdükleri ailenin içinden kendi yaşantılarına geçerken, "aile" olgusuna atfettikleri anlamlarla başka bir hayat biçimi oluşturmaya başlarlar. Bireylerin yetiştikleri ailelerin önem verdiği konular, temel değer

yapıları değişiklik gösterdiğinden kişisel kazanımları, yaşamı algılayış biçimleri de değişiklik göstermektedir. Sahip oldukları farklılıklar evlilik içerisinde de yansımakta, süreç içerisinde bireylerin karşılıklı beklenti ve isteklerinden olumlu dönüt alamaması, farklı değerlerin ve karakterlerin çatışması gibi problemlere yol açabilmektedir (Özbucak Tıraşoğlu ve İpek, 2019).

Sosyo-ekonomik değişkenlerin evli bireyler arasındaki uyuma ne derece etki ettiğini araştıran Terzioğlu ve Şener' in (2008) yaptığı akademik araştırmada çiftlerin evlilik uyumlarının puan ortalamaları kadın ya da erkek cinsine göre incelendiğinde; erkek bireylerde (105.37) kadınlardan (102.69) daha yüksek puana sahip olduğu görölmüştür. Erkeklerin eşlerine nazaran evliliklerinin kalitesinden daha memnun durumda oldukları görölmektedir. Evli bireyler içerisinde kadınların evliliğe uyum puanlarının erkeklere göre daha az puanda olması sosyal yapımızda aile içi dinamiklerin yapısından, kadınların aile içerisinde bulunduğu konumdan ve evlilik üzerine olan arzu ve isteklerinin eşlerine nazaran farklılık göstermesinden kaynaklanabilmektedir.

Benzer nitelikte bunlara ek olarak; Özbucak Tıraşoğlu ve İpek (2019) ortak yaşam alanları içerisinde yaşamının beraberinde, başka özelliklere sahip ailelerden getirilen davranış kalıplarının ve birbirinden ayrı kişiliklerin birleşmesi, yeni bir yapı taşı ve değer dünyası meydana getirmekte olduğunu ifade etmişlerdir. Kişilerin büyüdüğü ve karakterlerinin oluşmasına katkı sağlayan öz ailelerinden öğrendiği tutum ve davranışlarının yeni bir aile oluşturarak uyumlu bir şekilde sürdürölmesi sürecinde fazlaca önemli olduğunu da eklemişlerdir.

Evliliğin kalitesine etki edebilecek birbirinden farklı etkenlerin var olduğu söylenmektedir. Araştırmayı yapan South ve Lloyd ikilisi evliliğin farklı birçok etkenden etkilendiğini, evlilikte uyuma dair değerlendirmelerinde kişilerin yaşı, cinsel kimlikleri, evlilik öncesi tanışma süreleri, evlenme yaşı, evlenme süresi ve stili, eşlerin eğitim seviyeleri, ebeveyn olma durumları gibi etkenlerin öne çıktığını ifade etmişlerdir (South ve Lloyd, 1995).

Diğer yandan literatürde evlilik süresinin evlilik uyumunda önemli bir etken olduğu araştırmalar sonucu ortaya çıkarılmıştır. Bu ikilinin birbiri ile ilişkisini inceleyen birçok çalışmanın var olduğu görölmüştür. Türkiye İstatistik Kurumu'nun elde ettiği sonuçlara göre 2020 senesindeki boşanma oranlarına bakıldığında %35,3'ü evliliğin ilk 5 senesinde,

%20,7'si ise 6-10 senesi içerisinde meydana gelmiştir(TÜİK, 2021). Bu konuya değinen Yıldırım'a (2004) göre ise ülkemizde evliliklerin ilk beş yılı kopma yılları olarak adlandırılan kritik süreçleri belirtmektedir. Seneler geçtikçe evliliğin oturduğu ve çiftlerin daha uyumlu oldukları görülmektedir. Bunun nedeni evlilik süresinin uzamasıyla birlikte çiftlerin birbirlerini daha çok tanıma fırsatı bulmalarıdır. Evlilik süresi uzadıkça evliler tecrübe ve deneyim sahibi bireyler olarak evliliğin daha sağlıklı ilerlemesine destek olur. Benzer nitelikte Yalçın'ın (2014) yaptığı araştırmada kadınların evliliğe uyumları evlilik süresine göre incelendiğinde, 40 yaş sonrası kadınların evlilik uyumlarının 20 ila 30 yaş arasındaki kadınların evliliğe olan bakışları ve uyum süreçlerinden daha yüksek oranda olduğu görülmektedir. Aynı araştırmayı destekler nitelikte Terzioğlu ve Şener' in (2008) oluşturduğu çalışmada da her iki cinsiyetin evliliklerinde "20 yıl üzeri" evli olan grupta uyum puanlarının gittikçe olumlu yönde belirgin bir şekilde yükseldiği ancak "20 yıl üzeri" evli kalmış gruba kadar olan çiftlerde evlilik süresi arttıkça evliliğe dair uyum puanlarının gittikçe düştüğü görülmektedir.

Evliliğin başlarında evliliğe dair uyumun ve evlilik kalitesinin daha düşük seviyelerde olması ile ilgili Schumm ve arkadaşları(1983) da bir çalışma ortaya çıkarmışlardır. Araştırmada çocukların evden ayrılmasının evliliğin kalitesini ve eşler arasında uyumu artırdığına dair bulgular elde etmişlerdir. Dolayısıyla evliliğin ilerleyen yıllarında evlilik uyumunun arttığı da anlaşılmaktadır. Burgess ve Wallin ise çalışmalarında, çiftlerin ilk 5 yılı ile 20. yıllarının son dönemleri evlilik uyum puan ortalamaları kıyaslandığında, evli kalma süresi yükseldikçe evliliğe uyum puan ortalamalarında kayda değer bir düşüş olduğunu belirtmektedir (Aktaran Şener ve Terzioğlu, 2008:13).

Evlilikte uyumla evlilik süresi arasında, evlilik süresinin arttıkça evlilikte uyumda belirgin bir artış olduğu araştırmalar sonucunda görülmektedir. Bu konu başlığına ilişkin evlilikte uyumun bireysel, psikolojik, kültürel ve sosyal birçok etkenden etkilendiği görülmüştür.

4.2. Ekonomik Sorun

Hayat kalitesinin en temel yapıtaşı, şüphesiz sosyoekonomik statü seviyesidir. Sosyoekonomik statü seviyesi; ailelerin gereksinimlerini giderme seviyelerini belirlemenin yanında ruhsal ve fiziksel iyilik hali, eğitim, sosyalleşme, barınma, boş vakit

değerlendirme ve genel hayat standartları ile de direkt olarak bağlantılıdır (Deveci Şirin, 2014).

Maddi şartlar ve ailenin gereksinimleri, ailenin fonksiyonlarını ve hayat kalitesini direkt etkilemektedir. Ailenin ekonomik düzeyi, aile fertlerinin hayat kalitesini ve hayat şartlarını belirlediği düşünülmektedir. Aile fertlerinin yaşamlarını sürdürdükleri çevrelerinde amaçladıkları etkinliklere erişebilmesi için ailenin maddi standartlarının amaçlanan etkinliklerin ekonomik kapsamı ile eş düzeyde ilerlemesi gerekmektedir. Başka bir deyişle, ailenin maddi koşulları, ailenin ve içinde bulunan üyelerinin yaşamdan beklentisini de sınırlandırabilmektedir. Bu doğrultuda haneye giren maddi gelirin fazla olması, aile bireylerinin sosyal yaşamda gerçekleştirebileceği etkinliklerin (kültür, sanat, psikoloji, eğitim vb.) düzeyinin yükselmesine de bir o kadar basite indirgeyecektir. Bu bağlamda yapılaş birçok araştırma mevcuttur (Algan, 2022).

Örneğin; Şirin' in (2014) 306 aileyle gerçekleştirdiği araştırmada ekonomik seviyelerine göre aile içi hayat kalitelerine bakıldığında aile dinamikleri, sağlıklı iletişim, duygusal yetkinlik, ve bedensel/finansal/maddi refah bağlamında gözle görülür bir fark gözlenmiştir. Bu araştırma ile ailenin maddi gelir gücünün artmasıyla birlikte aile üyelerinin hayat kalitelerinde de bir artış olduğu gözler önüne serilmektedir. Bu araştırmayı destekler nitelikte Altıparmak ve Eser' in (2007) 300 kişi üzerinde gerçekleştirdiği bir çalışma mevcuttur. Araştırmasının sonucunda maddi gelir kaynağı güçlü olan ailelerin hayat standartlarının da yükseldiği görülmüştür. Benzer şekilde Terzioğlu ve Şener (2008) 413 kişiyle yaptığı araştırmada ailenin totalde maddi refahının yükselmesinin evliliğe uyum oranlarında önemli bir artışa sebep olduğunu söylemektedir.

Biçici ve Çiftçi (2005) ailenin, bireysel gereksinimlerini tamamlamada bazen yetersiz kalınması ya da maaşın kesintiye uğraması gibi süreçlerde aile içinde gerginlik, anksiyete, çatışma ve daha da üstelenecek olunursa parçalanma riski gibi önemli problemler meydana geleceğini belirtmiştir. Eşlerin bu sorunlara beraber katlanması ve bu zorlayan durumlara karşı birlikte bir tutum sergilemesi sonucunda yaşanan durumu kolaylıkla atlabileceğini belirtmiştir. Bradbury ve arkadaşlarının (2000) bu açıklamayı destekler nitelikte bir çalışmaları olduğuna literatür çalışmaları sonucunda ulaşılmıştır.

Bradbury vd. (2000) araştırmasında elde ettiği bulgulara göre; eşlerin yaşadığı travmatik anıların, maddi, iş ya da sosyal çevre ile alakalı stresörlerin veya strese yol açan hayatın

içindeki olayların evlilik hayatını negatif yönde etkileyebileceğini göstermiştir. Bu anlamda maddi olarak yaşanan zorluğun evlilik hayatına olumsuz bir biçimde etki etmesi beklenebilecek bir sonuç olarak ifade edilmiştir.

Evlilikte ekonomik problemler eşler arasında uyum problemlerini ortaya çıkarmaktadır. Şendil ve Korkut' un (2012) araştırması Bradbury'nin (2000) araştırmasını bazı yönlerden destekler nitelikte olmakla birlikte evlilikte uyum konusuna da değindiği görülmektedir. Araştırmacılar gelir durumları yetersiz olan evli bireylerin çift uyum ortalamaları, gelir durumu yüksek olan evli bireylerin uyum ortalamalarına kıyasla daha düşük olduğunu belirtmiştir. Gelir durumunda yetersizliklerin meydana gelmesi çiftler arasında çatışmalar yaşanmasına sebep olabilmektedir. Bu bağlamda evlilik çatışma oranlarının uyum oranlarıyla ters orantılı olduğu sonucuna da ulaşılmıştır. Dolayısıyla evlilikte ekonomik problemler eşler arasında uyum problemlerini ortaya çıkarmaktadır.

Bu çalışmayla benzer nitelikte sonuçlara ulaşan Akpınar ve Kırlioğlu'nun (2020) çalışmasında, katılımcıların maddi durumuna göre evliliğe uyum ortalamalarının incelendiği tek yönlü varyans analizi sonuçları bulunmaktadır. Çalışmaya katılan kişilerin ekonomik durumlarına göre uyum puan ortalamaları gözle görülür bir şekilde farklılık göstermektedir. Bu araştırma neticesinde geliri 5000 Türk Lirası üzerinde olan ailelerin evliliğe uyum puan ortalamalarının, 2000 TL altı ve 2000-3500 TL arasında olanlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Bir başka şekilde, maddi durumun artması durumunda çiftlerin evliliğe uyumlarının arttığı gözlenmiştir.

Üstte bahsedilen bilgiler ışığında, maddi durumun iyileşmesiyle evlilikten hissedilen mutluluğun pozitif yönde etkilendiği, evli bireyler arası uyum puan ortalamalarında artış gözlenmiş olduğu, yaşam kalitesinin ve hayat standartlarının yükseldiği ve bireylerin sosyal imkanlarının geliştiği görülmektedir. Gelirin düşük olduğu çiftlerde ise stres, anksiyete ve kaygı da bir artış olabileceği görülmüştür.

4.3. İletişim Sorunları

Sözlüğe göre iletişim kavramı, duygu, düşünüş, inanç veya bilgi birikimlerinin akla gelen her çeşit yöntemle ikinci şahıslara anlatılması, haberdar edilmesi olarak ifade edilmektedir. Özkan'a (2009) göre insan varoluş gereği sosyal olması gereken bir yaratılıştadır. Hayatını idame ettirebilmesi için etrafındaki bireylerle devamlı iletişim

halinde olma gereksinimine sahiptir. Bireylerin basitçe biyolojik bir yapıya evrilmesinden ziyade sosyal bir hale dönüşmesindeki en gerekli unsur iletişim olmuştur (aktaran Bayer,2018:222).

İletişim bir saat sarkacı gibi birbirini etkileyen birey ve toplumun vazgeçilmeyecek ögesidir. Bireylerin gelişimi ve değişiminde oldukça mühim bir yeri vardır. Bu nedenle aile üyeleri içerisinde karşılıklı diyalog fazlasıyla önemlidir. Aile fertlerinin diyalog halinde olması, birbirlerini daha sağlıklı anlamalarına yardımcı olacaktır. Ortak bir paydada buluşamayan ve iletişim sorunlarını aşamayan çiftlerde yaşam boyu devam eden stres, gerginlik görülebilmektedir (Aybey, 2017).

Özgüven'in 2000 yılında yaptığı araştırma Aybey'in (2017) çalışmasını destekler niteliktedir. Özgüven'e (2000) göre evlilik etkileşim ve iletişimden meydana gelen sistemlerin bir bütünüdür. Çiftlerin birbiriyle sözlü ya da sözsüz iletişim biçimlerini kavrayabilmesi, birbirlerine duygusal, cinsel ve sosyal isteklerini açabilmeleri için diyalog halinde olabilmeleri beklenmektedir. Çünkü ahenk içinde ve mutluluğun elde edildiği bir evliliği sürdürebilmek birincil olarak sağlıklı iletişimden geçmektedir. Evlilik içinde iletişimin düzgün yürütülememesi çiftler arasındaki problemlerin anlaşılabilmesi ve iletişimde bozukluklardan kaynaklanabilmektedir. Eşlerin iletişimsizlik sorunları oranını Özgüven (2000) %67 olarak belirtmiştir (aktaran Buluş ve Bağcı, 2016: 139).

Canel (2011) ise eşlerin sözsüz iletişim biçimlerinin evliliğe verebileceği zarar konusuna değinmiştir. Devamlı olarak kavga eden, çatışan bir çift olmanın zorluğunun yanında eşlerden herhangi birisinin sorundan kaçması, düşüncelerini söylememesi ve kavga sırasında devamlı olarak susması da ilişkinin ömrünün kısılmasına sebep olabilmektedir. Bu tarz iletişim sorunları, eşler arasındaki muhabbeti, inancı, güveni yaralayabilmektedir.

Sağlıklı, normal ve mutluluk veren iletişim biçiminin yaşama nasıl aktarılacağı Baran Görgün'ün 2004 yılında yaptığı bir araştırmada incelenmiştir. Bazı zamanlarda çiftlerin 'aynı şeyleri anlatsak bile uzlaşmıyoruz' gibi yakınmalarda bulunabildiklerini belirtilmiştir (s. 35). Evlilik içinde sağlıklı diyalogların kurulabilmesi bireylerin kişisel yaşamlarının, evlilik beraberliğinin devamı için olan gereksinimler ve sorumluluklar dahilinde serbest tutulması gerekli görülmektedir. Bir şeyi yapmak istemeyen eşe, diğerinin ısrarlı davranışı, var olan problemin büyümesine neden olarak ilişkinin bozulmasına sebebiyet verebilmektedir. Benzer şekilde Canel'de (2011) sağlıklı

iletişimin nasıl olması gerektiği konusuna değinmiştir. Çiftler arasındaki sağlıklı iletişimi etkileyen öğelerin; bireylerin karşılıklı duygularını, fikirlerini, görüşlerini dikkatle dinlemeleridir. Aynı zamanda doğru iletişim özelliklerini bünyelerinde barındıran çiftlerde karşılıklı güven duygusu hakimdir ve birbirlerinin görüşlerini yadırgamadan kabul etmektedirler.

Fitzpatrick (1988) ise evliliği anlayanın eşler arasında iletişimi anlamaktan geçtiğini belirtmiştir. Azami derecede evlilik, ilişki ve aile terapistinin aile içi iletişim hakkında deneyimleri sonucunda evlilik içerisindeki problemlerin büyük bir çoğunluğunun iletişimsizlikle bağlantılı olduğu konusunda hem fikir olmuşlardır. Çünkü başarılı bir evlilik kurabilmek konusunda iletişimin önemi yadsınamaz derecede önem arz etmektedir. Mesela maddi konularda sıkıntı yaşayan ailelerin problemleri paranın azlığından ziyade problemi nasıl aşacakları ve ne şekilde birbirleriyle paylaşacakları ile alakalıdır. Bu da yalnızca sağlıklı iletişimle mümkün olabilir. Sağlıklı ilişki kurabilmekle evlilik içi uyumun ilişkisini inceleyen Karadağ'ın (2015) 827 kişi ile gerçekleştirdiği akademik bir çalışması da örnek teşkil etmektedir. Araştırmanın bulgularına göre, yüzde 56'sının evliliğe uyum sağladığı geri kalan yüzde 44'lük kısmının ise uyum konusunda problem yaşadığı gözler önüne serilmiştir. Birbirleriyle açık açık her konuyu detaylıca konuşabilen, sorunlarla başa çıkma yetisi gelişmiş ve birbirlerine olan desteklerini esirgemeyen eşler evliliğe daha çok uyum sağlamaktadırlar. Bu özelliklerin tersini gösteren çiftler ise evlilik içi uyum sağlayamama problemiyle karşı karşıyadırlar. Bu araştırma sağlıklı iletişim kurabilme ile evlilik içi uyum sağlama arasında anlamlı bir ilişki kurmaktadır.

Çiftler veya aile üyeleri arasındaki iletişim problemleri, ilişki dinamiklerini negatif yönde etkileyeceğinden aile içerisinde ve çiftler arasındaki diyalogun sağlıklı olması ilişkilerinin özelliğini göstermektedir. Bu noktadan hareket edecek olursak eşler arası iletişim, güçlü bir aile dinamiği oluşturmak adına önemlidir. Ortak bir yol bulamayan ve iletişim sorunları çeken ailelerin içinde yıllarca sürece kavgalar yaşanabilmektedir. Bu bağlamda aile ilişkileri, birey olma ve biz olma düşüncesindeki denge korunarak başlanabilecek ve başarıya ulaşılacak bir olgudur (Algan, 2017:22).

Bahsedilen bilgiler ışığında anlaşılmalıdır ki, evlilikte iletişim evliliği devam ettirmede büyük bir rol almaktadır. Aynı zamanda evlilik içerisinde yaşanan problemlerin temeli

iletişim sorunlarına dayanmaktadır. İletişim problemleri aşıldığında yaşanan diğer sorunların çözümünün sağlanması da mümkün olabilmektedir. Bu nedenlerle aile içinde sağlıklı iletişim, karşılıklı diyalog büyük önem taşımaktadır.

4.4. Evlilikte Cinsellik

Evlilik, birçok alt sistemden oluşmaktadır. Herhangi birinde çıkan sıkıntı bir diğerini etkilemektedir. Çiftlerin birbirlerine karşı rahat bir tutum sergilemeleri, duygu aktarımı olması, ebeveynlik konusunda çocuklarına karşı ortak bir tutum sergileyebilmeleri, partneriyle cinsel uyum halinde olmaları, kaliteli zaman geçirme ve bu vakitten ayrı da kendilerine bireysel zaman ayırabilmeleri gerekmektedir. Bu maddelerin her biri birbiriyle eşit derecede önem taşımaktadır (Eker, 1993).

Aydın (1998) cinsellik olgusunu, cinsel haz almayı ve partnerlerin uyum içinde birlikteliklerini barındıran sosyal kurallar, değer kalıpları ile belirlenmiş, toplumda sosyal yasakları olan biyolojik, ruhsal, sosyokültürel yönlere sahip olan mahrem bir alan olarak açıklamaktadır. Yoğun cinsel tatminle bağlantılı olsa da içerisinde yalnızca cinselliği barındırdığı söylenememektedir (aktaran Gülsün vd.,2009:69). Temel manada evlilik içindeki cinsel yaşantı fiziksel doyumdan daha öte de bir yeredir. Gülsün vd. (2009) ise cinsel ilişkiyi "uygun yerde, doğru zamanda ve doğru kişiyle" yapıldığında sağlıklı-sağlıksız boyutunda incelenebileceğini söylemiştir. Bu şartlar sağlanmadığı zaman cinsel işlev probleminin varlığı hakkında konuşulamayacağını belirtmektedir. Cinsellik kavramı hayatın içindeki birçok şeyden etkilenerek biçimlenmektedir. Bu bilgiler ışığında Ekşi'nin (2005) gerçekleştirdiği araştırmanın bulgularında evliliğin nihai hedefinin cinsel ihtiyaçları karşılamak olduğuyla ilgili erkeklerin %29'u evet diyerek kadınlardan (%20) daha yüksek oranda bu fikre kabul sağladıkları söylenmektedir.

Dokur ve Profeta (2006)' ya göre cinsel yaşantının eşler üzerinde birçok olumlu yönü vardır. Cinsel yaşantı tatmin veren bir boyutta ise aile içinde kaygının azalmış olduğu, eşlerin karşılıklı yakın davranmaları, sevgi dolu ve korumacı tavırların daha çok olduğu, evlilikte uyuma ve memnuniyete de olumlu anlamda etkileri olduğu gözlemlenmiştir. Bu konuyla ilişkili olarak Morokoff ve Gilliland (1993) cinsel işlev, aile içi yaşanan stresörler ve evlilik içinde mutlu olma ile ilgili değişkenlerin incelenmesini 165 çift üzerinde gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda cinsel olarak haz alma, partnerlerin

bunu algılama şekli ve ilişki sıklığı gibi faktörlerin evlilik içi mutlu olma ile doğrudan bağlantılı olduğu sonucunu vermiştir. Bunun karşıtı olan durumlarda negatif duygu durumların artması, cinsel ilişki sıklığının azalması ve tatmin duygularının düşmesiyle evlilik içi mutluluk oranlarının azalmakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dokur ve Profeta (2006) cinsel yaşantıda meydana gelebilecek bozuklukların; sevilme, çekici bulunmama, sıkılmışlık, bunalmışlık, tatmin olamama, yalnız kalma isteğinin artması, güç problemleri ve feminenlik / maskülenlik rolleri üzerinde yetersiz hissetme gibi sonuçlara sebebiyet verebilildiğini söylemişlerdir. Lopiccolo ve Stock'un (1986) araştırmasında da benzer söylemlere rastlanmaktadır. LoPiccolo ve Stock'a (1986), göre cinsel işlev problemleri evlilik uyumu kadar birlikteliğin niteliğini ve yakınlık derecesini sınırlandırabilmekte, aile içerisindeki dengenin olumsuz etkilenmesine neden olabilmektedir. Çiftler içinde partnerlerden birinde yaşanan bozukluk, eşlerin diyalogunu kötü yönde etkilemektedir. Yaşanan cinsel problemler evliliğin diğer boyutlarında da sorun çıkmasına neden olup çiftlerin arasına mesafe girmesine sebep olabilmektedir. Bu da evlilikte memnuniyeti, mutluluğu en aza indirmektedir. Bu çalışmayı destekler nitelikte Nelson ve Jones (1997) evlilikte mutluluğun asıl tetikleyicisinin aktif ve kaliteli cinsel hayat olduğunu söylemişlerdir. Cinsel hayatın gereksinimlerin karşılanması evlilikte mutluluğun ve huzurun daha çok olacağına işaret etmektedir.

Trudel (2002) ise evliliğin gidişatı ve cinsellik arasındaki bağa baktığında ikisi arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu kanıtlanmıştır. Bu bilgiler doğrultusunda çiftlerin cinsel hayatlarından aldıkları doyumların evlilik için oldukça önemli olduğu sonucuna varılmaktadır. Çift arasındaki cinsel hayat ne kadar güçlü ise evlilik içi iletişim ve mutluluk düzeyi de o kadar yüksektir. Benzer şekilde Guo ve Huang'ın (2005)'un yaptığı bir çalışmada ailelerin evlilik doyum durumları ve cinsel tatmin düzeylerine bakılmıştır. Elde edilen veriler evlilikte cinsel tatminin olumlu düzeyde oluşunun evlilik doyumunu üzerinde oldukça önemli olduğunu göstermiştir. Bir başka bulgu ise cinsellik üzerine eğitim almış Çinli ailelerin daha kaliteli bir cinsel deneyim yaşadıkları görülmüştür. Farkındalıkları artıracak eğitimler alan ailelerin evlilik doyumunun daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Aile danışmanlığı, buradaki kültürler üzerinde oldukça yapıcı bir etkiye sahiptir.

Evlilikte eşler arası iletişim yadsınamaz derecede önemlidir. Bu konuyla ilgili Litzinger ve Gordon (2005)'un üç yüz seksen yedi evlenmiş bireyle gerçekleştirdiği çalışmada çiftler arası iletişim, cinsel doyum ve memnuniyet durumları arasındaki bağa bakılmıştır. Analizler sonucunda eğer partnerler olumlu bir iletişim biçimi sağlayabilmişlerse, cinsel doyum evlilikten alınan mutluluğa katkı sağlamak açısından fonksiyonlarını yitirmiştir. Ulaşılan bir diğer veride ise iletişim hususların daha zayıf, cinsel tatminin daha yüksek görüldüğü durumlarda evlilik içi mutluluk oranı daha yüksek bulunmuştur. Bu nedenlerle evlilikte cinsel doyum sağlıklı iletişimin olumsuz taraflarını tamamen olmasa da bir nebze telafi edilebildiği görülmektedir.

Huston ve Vangelisti (1991), cinsel istek, cazibeli olma, negativizm ve evlilik birliğinde mutluluğun sebeplerine yönelik uzun soluklu bir araştırma yapmışlardır. 2 yıllık veya daha yeni evlenmiş 106 evli bireyle birtakım görüşmelerde bulunmuş, elde edilen verilere göre kadınların cinselliğe olan ilgisi eşlerinin aldıkları hazla bağlantılı bulunmuştur. Araştırmacılara göre cinsel doyum evliliğin ilk yıllarında değil daha sonraki dönemlerde ortaya çıkmaktadır.

Morokoff ve Gilliland (1993) cinsel işlev, aile içi yaşanan stresörler ve evlilik içinde mutlu olma ile ilgili değişkenlerin incelenmesini 165 çift üzerinde gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda cinsel olarak haz alma, partnerlerin bunu algılama şekli ve ilişki sıklığı gibi faktörlerin evlilik içi mutlu olma ile doğrudan bağlantılı olduğu sonucunu vermiştir. Bunun karşıtı olan durumlarda negatif duygu durumların artması, cinsel ilişki sıklığının azalması ve tatmin duygularının düşmesiyle evlilik içi mutluluk oranlarının azalmakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bahsedilen bilgiler doğrultusunda evlilikte cinselliğin sağlıklı ilerlemesi ve cinsel hayatın gereksinimlerinin karşılanması; evlilik doyumu, evlilik memnuniyeti, mutluluğun kazanılmasına büyük oranda etki ettiği görülmektedir. Dolayısıyla eşler arasında yaşanan cinsel problemlerin problemler anlamında evlilikte farklı değişkenleri de etkisi altına alabildiği görülmektedir.

4.5. Aile Büyükleri İle İlişkiler

Aile dinamikleri, aile yapısının ataerkil, anaerkil ya da demokratik oluşu, karar merciinin hangi aile üyesi olduğu, kadının aile içindeki yeri, rollerin dağılımının nasıl görüldüğü

gibi özellikler aile içi ilişkilerin ortaya konulmasında belirleyici olarak görülmektedir (Taylan, 2009:126). Aile içi ilişkilerle ilgili Bryant vd. (2001) evlenen çiftlerin kendi aile kazanımlarına sahip olduklarını ve yeni oluşan bu aile eşlerin kök ailelerinden farklı olarak daha sağlam bir bağ oluşturma sorumluluğuna sahip olduğunu söylemektedir.

Eşlerin esas ailesine olması gerektiğinden çok bağlı olmasının ev içinde eşle, dışında ise eşin ailesiyle negatif yönde ilişkiler oluşturulmasına sebebiyet verebilmektedir. (Jackson ve Berg-Cross, 1988). Koçak ve Evran' ın (2019) yapmış olduğu nitel bir araştırmanın sonuçlarına göre, eşlerin birbirlerinin aileleri ile kurulan iletişimin evliliğe pozitif ve negatif yönde birçok etkisi olduğu bulunmuştur. Köken ailelerle oluşturulmuş ilişki kişinin yaşamına etki etmektedir. Genelleyecek olursak, kaynana ile kayınbaba etkeninin evlilikte büyük önem arz ettiği ve evliliğe birçok etkisi olduğu kanıtlanmıştır. Karşılıklı diyalogların güçlü olduğu ailelerde çiftler arasında herhangi bir problemin yaşanmadığı gözlemlenmiştir. Aile içi diyalogun zayıf olduğu ailelerde ise kaynana ve kayınbaba etkeninin evliliği negatif yönde etkilediği saptanmıştır. Benzer nitelikte Paş ve Kolluoğlu' da (2020); evlilik içerisinde eşlerin ebeveynleri ve hısımları ile oluşan kontak, aile bireylerinin kendisini yetkin ve güçlü hissetmelerine sebep olabilmekte ve aile fertlerinin yaşamları içerisinde yalnızlık duygusu hissini en aza indirgemesine yardımcı olmaktadır. Olumsuz olarak ise eşlerin birbirlerinin aileleriyle geçimsizlik yaşadığı durumlara sebebiyet verebilmekte olduğunu ve buna daha çok evliliğin başlarında rastlanabildiğini belirtmişlerdir. Eşin ailesiyle oluşan geçimsizliklerin ev içine yansımaları konusunda Bryant vd.'nin (2001) yaptıkları çalışma örnek teşkil etmektedir. Bu çalışma yaklaşık 2 yıldır evli olan eşlerin, eşin ailesi ile olan uyumsuzluklarının eşlerin birbiriyle olan ilişki kalitesine etkisi konusundadır. Bu konuda eşlerin kayınvalideleriyle olan ilişkilerinin kalitesinin eşlerin evlilik başarısını öngöreceği varsayılmıştır. Dolayısıyla eşin ailesiyle oluşan uyumsuzluklar, evliliği olumsuz etkileyebilmektedir.

Ailelerin farklı nedenlerle çatışmalar yaşayabileceği söylenmektedir. Yaşanan çatışmalarda kaynana ve gelinin birbirleri ile yaşadığı sorunlar büyük önem arz etmektedir. Bu çatışmanın nedeni ise kayınvalide ve gelin ikilisi arasında yaşanan üstünlük kurma, güç elde etme savaşlarıdır. Kaynana oğlunu, gelin ise eşini paylaşmamak istememesi nedeniyle problemler artış göstermektedir. Bu yaşanan problemlerin çözüme kavuşturulmadığı durumlarda evliliklerin boşanmayla sonuçlanabilmesinin olası olduğu söylenmektedir (Paş ve Kolluoğlu, 2020). Boşanma Nedenleri Araştırması'nda (2009),

boşanan bireylere köken ailelerin evliliklere müdahalesi sorulmuştur. Cinsiyetlere göre incelendiğinde kadınlar %49, erkeklerin ise %46 oranlarında ailelerin müdahaleleri olduğu yönünde cevap verdiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu oranlar sonucunda eşlerin ayrılıklarının en önemli sebeplerinden birinin de köken aileler olduğu görülmektedir (Aktaran Aktaş Akoğlu ve Küçükkaragöz, 2018).

Eşlerin kaynana ve kayınbaba ile aynı hanede yaşamlarını sürdürmeleri de bireylerin arasında problemlere sebep olmaktadır. Örnek olarak Demirci vd.'nin (2005) çalışmasında, %22.5'inin kaynana ve kayınbaba ile aynı hanede yaşamlarını devam ettirdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Kendilerine ait bir evde eşyle beraber yaşamayışları, eşin anne- babasıyla yaşamlarının bireyler üzerinde negatif etkiler bıraktığı ve eşler arasında anlaşmazlıklara neden olduğu sonuçlarına da ulaşılmıştır.

İpek'in (2021) 188 kadın ile gerçekleştirdiği araştırmasının sonuçlarına göre kaynana-gelin arasındaki ilişkinin pozitif yönde ilerleyişi eşler arasındaki evlilik memnuniyetini artırmaktadır. Bir diğer bulgu ise kaynana- gelin ilişkilerinde evlilik süresinin bir etkisinin olup olmadığıdır. Sonuçlara göre bu iki değişken arasında önemli bir fark olmadığı gözle çarpılmaktadır.

Araştırma sonuçlarından anlaşılacağı üzere evlilik üzerinde eşlerin birbirlerinin anne-babaları ile iletişiminin olumlu yönde olmasının evlilikte uyumu, memnuniyeti artırdığı görülmektedir. Buna ek olarak aile içerisinde karşılıklı diyalogun güçlü olması da bireylerin problemleri zararsız atlatabileceğini göstermektedir. Köken ailelerle iletişimde olumsuzlukların yaşanması evlilik kurumunun sarsılmasına hatta boşanmalara bile sebep olabileceği bulgularına da ulaşılmıştır. Bir diğer bulgu olarak gelinin eşinin ailesiyle aynı hanede yaşamını sürdürmesi de evlilikleri olumsuz yönde etkilemektedir.

4.6. Evlilikte Güven Sorunu ve Aldatma

Literatür çalışmalarına bakıldığında ihanet ve sadakat konuları birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir. Hall ve Fincham (2006) sadakatsizliği; çiftlerin birbirleri arasında oluşturduğu başka 3. kişilerin katılmasıyla cinsel, duygusal, ruhsal ve fiziksel zararların görülmesi olarak açıklamışlardır. Alaçam (2020) ise sadakatsizlik kavramını; eşlerin sadakate yükledikleri anlamı, ilişkilerinde kopma yaşanacak boyuta getirecek şekilde dışarıdan bir kişiyle davranışsal, duygusal veya bedensel olarak ihlal edilmesi

olarak tanımlamıştır. Bir diğer açıklama ise Yeniçeri ve Kökdemir (2004) tarafından yapılmıştır. Aldatma kavramını duygusal ve cinsel yönden inceleyerek bir tanıma ulaşımlardır. Bireyin süregelen bir ilişkisi varken başka bir kişiyle yakınlık kurması ve eşi dışında biriyle gönül bağı kurmasını duygusal sadakatsizlik; duygusal bir birliktelik içerisindeyken dışarıdan bir kişiyle cinsel hayatının olması cinsel sadakatsizlik olarak ifade etmekteledir.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşıldığı üzere aldatma eylemi yalnızca cinselliği kapsamamaktadır. Hem duygusal hem de fiziksel boyutta aldatmalar vardır. Bu durum ise eş zamanlı olarak sadakatsizliği beraberinde getirmektedir. Sadakatsizlik sonucu çiftlerin aile bağı zarar görmektedir.

Seyfi (2017) aldatmanın, dünyanın her yerinde sık yaşanan bir durum olduğunu belirtmiştir. Yaşanılan olaylar sonucunda ihanete uğrayan bireyler sarsıcı durumlar yaşayabilmektedir. Yaşadığımız dönem dünyasında evliliklerde her 5 ya da 4 kişiden birinin aldatılmış olduğu verilerine ulaşılmıştır. Kubat' a (2012) göre ise aslında bu oranların daha fazla olduğu ancak birçok aile tarafından dile getirilmediği kanısı vardır. Bu sayıdaki artışın asıl gerekçesi ise iletişim ağlarının daha çok gelişmiş olmasıdır (s.23).

Polat (2006) aldatmanın sebepleri konusunda evlilik dinamiklerine odaklanarak bir kanı ortaya koymuştur. Polat'a (2006) göre aldatma eyleminin gerekçeleri içinde evlilik dinamiklerinin ne şekilde oluştuğu geçmektedir. Evlilik içi mutsuzluk, cinsel yaşamdan haz alamama ya da duygusal ve cinsel aktarımların oldukça az veya kalitesiz olmasının aldatmaya yönelttiği söylenmektedir. Yeniçeri ve Kökdemir' e (2006) göre, eşlerin arasındaki bağı üçüncü bir kişinin dahil olmasına sebep olan en genel kabul evlilik içi memnuniyetsizlik ve kavgalardır. İhanet etmeye meyilli olma oranı yüksek olan bireylerin kavga çıkarma oranlarının da yüksek olduğuna rastlanmıştır.

Kinsey vd.'ye (1953) göre çeşitli devletlerde ve kültürlerde yapılan çalışmalarda kadınların yüzde 25'lik bir diliminin, erkeklerinse yüzde 50'sinin 40 yaşına eriştikten sonra aldatma eğilimlerinin arttığı görülmüştür (Aktaran Demirtaş vd., 2014).

Aldatma oranlarının cinsiyete göre değişimini inceleyen Wiederman (1997) yaptığı araştırmada erkeklerin kadınlardan daha fazla evlilik dışı duygusal, cinsel ilişki içerisinde buldukları bulgusuna ulaşmıştır. Bu konuda yapılmış diğer çalışmalara bakıldığında ise erkeklerin ihanet etme oranlarının çok daha fazla olduğu görülmüştür. Wiederman'ın

1997 yılında yapmış olduğu bir başka araştırmada ise ABD’de ki çiftlerden kadın olanların yüzde 12’ye yakınının, erkek bireylerin ise yüzde 23’e yakın bir kısmının evlilik dışı ilişki içerisinde olduğuna ulaşmıştır. Evliliğin başlarında ki aldatma oranının sonraki yıllara göre gözle görülecek bir Şekilde az olduğu da görülmektedir. Benzer konuya değinen, evliliğin ilk senelerinde ve 20 yıl ve sonrası devam eden evliliklerde sadakatsizlik eylemi ile ilgili avuşoğlu’nun (2011) 217 birey üzerinde gerçekleştirdiği bir araştırma mevcuttur. Araştırma bulgularına göre, evliliklerinin ilk senelerinde ve 20 yıl ve sonrası devam eden evliliklerde sadakatsizlik eylemini gerçekleştirme olasılığının daha fazla olduğu görülmektedir. Sadakatsizlik eylemini gerçekleştirme olasılığı en çok 20 sene ve üstü devam eden evliliklerde gözlenirken, en az 10 ila 20 yıl aralığındaki evliliklerde görülebilmektedir. Ayrıca, Buunk ve Bakker’ın 1995 yılında yaptığı bir çalışmada eskiden diğer partnerine karşı sadakatsizlik davranışını sergileyen kişilerin evlilik hayatlarında da bu davranışı sergileme oranlarının daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir.

Atwood ve Seifer’de (1997), araştırma bulgularına göre, evliliği devam eden erkek bireylerin yüzde 46 ila 50’sinin ve kadın bireylerin yüzde 45 ila 55’inin süregelen evliliklerinin bir döneminde eşlerine ihanet ettikleri belirtilmektedir. Evliliklerde meydana gelen sadakatsizlik eylemi eşlerin aralarındaki bağı olumsuz yönde etkilemektedir.

Mutlulukla aldatma oranları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmada evlilikte “ok mutlu olmayan” kişilerin, “daha mutlu olan” kişilere nazaran aldatma oranlarının daha yüksek olduğu veya sadakatsiz tutumlar sergiledikleri bulgularına ulaşılmıştır (Kubat,2012). Yine avuşoğlu’nun (2011) alışmasında katılan kişilere baktığımızda, evlilikte uyum yükseldikçe, aldatma davranışında önemli oranda düşüş görülmekteyken, katılan kişilerin evlilikte uyumları düşüşe geçtikçe aldatma davranışında önemli oranda yükseliş görülmektedir. Kantarcı’ya (2009) göre evlilikte duygusal ve cinsel doyum az ise veya evlilik içi huzur ve mutluluk yeterli gelmiyorsa eşler aldatmaya meyil gösterilebilir. Evlilik içi uyum problemleri ve çatışmalar en fazla onaylanan aldatma nedenleri arasında gösterilmektedir.

Özetle, alanyazın taramaları sonucu ulaşılan sonuçlara göre; evlilik içinde mutsuzluk ve memnuniyetsizlik oranları yüksekse eşler arası aldatmanın daha çok grldği anlaşılmaktadır. Aynı zamanda evlilikte duygusal ve cinsel doyumun yetersiz geldiği

durumlarda aldatmanın artabileceği görülmektedir. Aldatma cinsiyet oranlarına göre incelendiğinde erkek bireylerin kadınlara göre aldatmaya daha meyilli oldukları görülmektedir. Evliliğin ilk senelerindeki aldatma oranları diğer yıllara göre kıyaslandığında, bazı çalışmalara göre azınlık göstermekteyken bazılarında göre aldatmanın en yüksek olduğu dönemleri kapsadığı görülmektedir. Bu değişkenin sebebinin ise gerçekleştirilen çalışmalar arasındaki yıl farkının oluşu dolayısıyla dönemin, insanların, kültürlerin farklılaşmasının sebep olabileceği öngörülmektedir.

4.7. Aile İçi Şiddet

Aile içerisinde uygulanan şiddet sıklıkla erkeklerin kadınlar üzerinde gerçekleştirdiği istismar biçiminde kendisini göstermektedir. Ailede kendini gösteren şiddet eylemlerinin geneline bakıldığında “bireyin yaşamının, vücudunun, ruhsal sağlığının ya da self determinasyon hakkının dışarıdan bir baskıyla riske girmesi” biçiminde açıklanabilmektedir (Stewart ve Robinson, 1998:83). Yıldırım’ a (1998) göre aile içi şiddet erkeğin eşine yöneltmiş olduğu tehdit unsurlarıdır. Bu tehdit unsurları kadının isteği olmadığı halde cinsellik yaşamaya zorlanması, ev işi konusunda zorlanması, sosyal çevresinden alıkonulması, iş edinme ve para kazanma taleplerinin reddedilmesi, kadının küçük düşürülmesi, aşağılanması penceresi içerisinde değerlendirilmektedir (Aktaran Page ve İnce, 2008:82).

Genç’e (2019) göre erkeklerin evlilikleri öncesinde kendi ailesi içerisinde şiddeti tecrübe etmiş olması kadınlara dönük şiddet algılarını etkilediği sonuçlarına ulaşmışlardır. “Kadın hak ediyorsa şiddet görmeli” şeklinde cevap veren bireylerin tümünün evlilik öncesinde ebeveynleri tarafından şiddeti tecrübe ettikleri görülmektedir (s.400).

Kadına yönelik şiddetin nedenleri konusunda ise birçok görüş mevcuttur. Bu nedenlere bakıldığında bu topraklarda hakim olan ataerkil yapının varlığı görülmektedir. Eşlerden yalnızca erkeğin maddi özgürlüğü olması, erkeklerin toplumsal açıdan birincil dereceden önemli görülmesi, kadını geri plana iten söylemler, şiddetin güç gösterisi kabul edilmesi, teknolojik çağın ürünleri tarafından kadınların ve erkeklerin rollerinin yeniden revize edilmesi, problem çözümünü şiddete dayayarak çözenlerin örnek teşkil etmesi ve sosyal medya üzerinden topluma yansıtılması şiddeti normalleştirmektedir (Günindi Ersöz, 2011:256). Şiddetin nedenleri konusunda Genç vd. (2019) evli bireylerin gelir düzeyinin

belli bir eşiğin altına düştüğünde farklı sorunların ortaya çıkma eğiliminde olabildiğini ve maddi yetersizliklerin kadına yönelik şiddete sebebiyet vermesi noktasında karşılaşılan sorun odaklarından biri olduğunu belirtmiştir. Kadınların bu konuda ekonomik özgürlüklerini kazanmaları büyük önem teşkil etmektedir. Genç vd. (2019) ev hanımı olan kadınların şiddete daha fazla maruz kaldıklarını belirtmiştir.

Aile içi şiddet ile ilgili araştırmalara göz attığımızda Yoshihama ve Sorenson'un (1994) 796 kadın ile gerçekleştirdiği çalışmalarında yaş ortalaması 44'e yakın bir grubun erkek bireyler tarafından şiddete maruz kalma oranının %75'ten fazla olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Güler vd. (2005) çalışmasında aile içerisinde esas olarak kadınların ve çocukların erkeklerin güç gösterisine, şiddetine uğradığı sonucuna ulaşılmıştır. Şiddeti gerçekleştirenlerin büyük çoğunlukla erkek bireyler olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın bulgularına göre kadın bireylerin yüzde 41'e yakın bir kısmının şiddete uğradığı sonuçlarına ulaşılmıştır. TÜİK (2021) verilerine göre Türkiye'de aile içi şiddet sebebiyle boşanma oranlarının yüzde 36 dolaylarında olduğu bilinmektedir.

Kadına yönelik aile içi şiddet, Türkiye'de yaygın bir sorun olarak yaşanmaktadır. Türkiye Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'ndan (2015) elde edilen sonuçlara göre Türkiye'de ki kadınların %44 gibi büyük bir oranı psikolojik şiddete uğrarken, %36'sı iteleme, vurma gibi eylemleri içeren bedensel şiddete, %9'u zorlamaya dayanan cinsel şiddete maruz bırakılmaktadırlar. Fiziksel şiddet ile cinsel şiddetin bir arada yoğun olarak görüldüğü de belirtilmektedir. Benzer şekilde Doğanavşargil ve Vahip'in 2007 yılında 100 evli kadınla gerçekleştirdiği çalışmada ise hastaların doldurdukları anket sonucunda aile içerisindeki bedensel şiddet oranı yüzde 51'ken, klinikte birebir gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda yüzde 62 oranlarında bedensel şiddete rastlanmıştır.

Yaman Efe ve Ayaz'ın (2010) araştırması evli 370 kadından oluşmaktadır. Bu örnekleme bütünü kadınların şiddet mağduru olduğu bilinmektedir. Aynı zamanda bireylerin eğitim düzeylerine göre şiddetin düzeyinde bir değişim olduğu söylenmektedir. Bu çalışmadaki kadın bireylerin çoğunluğu şiddeti bedensel/fiziksel şiddet olarak vasıflandırmış ve eşler arası sadakatsizlik durumlarında şiddeti meşru gördüklerini ve eğitimin şiddetin önüne geçebileceği kanısında olduklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda bu çalışmada herhangi bir işte çalışmayanların ve maddi anlamda dezavantajlı olan kişilerin şiddete daha açık olduğu tespit edilmiştir (s.28). Bu araştırmayla benzer nitelikte,

kadına yönelik şiddetin erkekler tarafından değerlendirildiği Genç vd.'nin (2019) çalışmasında eğitim düzeyi ile ekonomik şiddet arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu iki faktör arasında, evli erkek bireylerin eğitim düzeyleri arttıkça eşe uyguladıkları ekonomik şiddet oranlarında düşüş olduğu görülmektedir. Araştırmanın en mühim bulgularından biri ise, eğitimin iletişimde ve bilinçli problem çözmede oldukça önemi bulunan bir faktör olduğudur (s.398).

Arıkan (1996), evlilik içi geçimsizliğe sebebiyet veren konuların oranlarını vermiştir. Buna göre kocanın alkol ve kumar bağımlılığı %47, erkeğin eşine fiziksel şiddet uygulaması %53, erkeğin kıskançlığı %30'a yakın, kocanın sadakatsizliği ve kök aile ilişkileri %44, cinsel tatmin alamama %27, kocanın çocuklarını ihmal etmesi %30 dolaylarında ve evlatlarının yetiştirilmesi konusundaki anlaşmazlıkları ise %20 biçiminde sıralamıştır (Aktaran Günindi Ersöz, 2011:258).

Özetle; araştırmaların çoğunluğu şiddete maruz kalanların kadınlar ve çocuklar olduğunu göstermektedir. Kadınların psikolojik, fiziksel, cinsel şiddete maruz kaldıkları ve boşanma sebeplerinin birçoğunda aile içi şiddetin yer aldığı görülmektedir. Şiddetin birçok nedeni olduğu görülmüştür. Maddi yetersizliklerle şiddet arasında da bir ilişki olduğu görülmektedir.

5. AİLE İÇİ SORUNLARA YÖNELİK AİLE DANIŞMANLIĞI

Turan'a (2009) göre günümüz şartlarında kişilerin hayatta karşılaştıkları problemler esasen 2 başlıkta değerlendirmeye alınmaktadır. Birincisi, geçmişimizde ve toplumumuzda insan yapısının ve şahsiyetinin devamlı olarak farklılaşması ve gelişim göstermesidir. Bu kişilerin aile yaşamlarında yaşamış oldukları negatif durumlar karakterlerini de negatif yönde etkisi altına alabilmektedir. Mesela evlilik yaşamında meydana gelen birbirinden farklı türlü problemler, boşanmak, çalıştığı işten istifa etmek veya işini batırmak gibi durumlar; ailenin saadetinin durgunlaşmasına sebep olabilmektedir. Bu tarz durumlarda bireyler karakter yapısının yaşanan olaylardan etkilenme biçimini doğrudan anlamlandıramadığı için; problemler daha çok ailenin bütünlüğünü bozguna uğratacak şekilde evli çiftler arası iletişim problemleri, suça yönelim veya psikolojik sorunlar biçiminde gün yüzüne çıkmaktadır. Kişilerin yaşamış oldukları problemlere sebep olan bir diğer etken ise; yaşamış olduğumuz toplumda meydana gelen yapısal- işlevsel farklılıklardır. Nüfusun seri bir biçimde yükselmesi, işsizlik, şehirlerdeki niteliksiz konutlaşmanın yaygınlaşması türünde problemlere teknolojinin hızla ilerlemesinin de eklemesiyle bireylerin sağlığını psikolojik ve sosyal açıdan riske sokabilecek türlü problemler ortaya çıkabilmektedir (Aktaran Algan, 2022: 103). Bu tür problemlerin çözümü içinde aile danışmanlığı, aile terapilerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu başlık altında aile danışmanlığının tanımı, tarihçesi ve aile danışmanlığında kullanılan temel kuramsal yaklaşımlardan bahsedilecektir.

5.1. Aile Danışmanlığı

Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün komisyon çalışmalarına göre Türkiye'de aile danışmanlığı alanında çalışmaların yeni olduğu söylenmektedir. Bu sebeple komisyonda bazı kavramların tanımlarına yer verilmiştir. Bu tanımlara aşağıda yer verilmektedir.

Aile Rehberliği: Rehberlik kavramı bilgilendiren, eğiten, öğretene ve yönlendirme yönü de olan bir kavramdır. Bu anlamda, aile rehberliği; anne ve babalara bireysel olarak veya gruplar şeklinde çocuk eğitimi, ebeveyn davranışları ve sağlıklı iletişim şekilleri gibi konularla ilgili bilgilendirme hizmetidir.

Aile Danışmanlığı: Danışmanlık, farkındalıklar geliştirme, tekrar yapılandırma ve geliştirme özelliklerini bünyesinde barındıran bir hizmettir. Bu anlamda aile danışmanlığı; sağlam iletişim şekillerinin olduğu bir ortamın oluşturulması için bütün aile fertlerine uygulanan psikolojik yardım hizmetini kapsamaktadır. Ailenin yapısal, fonksiyonel ve gelişimsel hususları açısından aile içerisinde ve sosyal çevrelerinde karşı karşıya geldikleri problemlerin çözümüne dönük uzmanlık isteyen hizmetler bütününe denilmektedir.

Aile Terapisi: Aile terapi hizmetinin biyolojik, psikolojik ve sosyal yönden iyileştirici, tedavi edici niteliklerinin olduğu bilinmektedir. Bu anlamda aile terapisi sağlıklı bir aile ortamının oluşturulması için gereğince psikolojik hastalık teşhisi koyma ve tedaviyi sürdürme fonksiyonlarını da kapsayan bir biyopsikososyal bir tedavi hizmetini içermektedir (ASAGEM, 2008:14).

Tüm insanlar hayatta oldukları süreçte sıklıkla problemlerle karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu problemlerin çoğunluğunu bireysel olanakları, kabiliyetleri ve kazanmış oldukları deneyimleriyle çözümlerken bazılarını da yakın çevrelerinin desteğini alarak çözümlenmektedirler. Birey problemleri kendi imkanlarıyla çözüme kavuşturmada yetersiz kaldığında, çaresizlik duygusunu yaşayabileceği ve mücadele arzusunu kendinde bulamadığı durumlarla karşılaştığında problemlere yenileri eklenerek kişinin gelişiminin duraklamasına sebep olabileceği bilinmektedir. Problemlili kişinin de aile üyelerinden biri olması sebebiyle problem artık ailenin de üstleneceği bir problem haline gelmektedir. Bu problemleri olan bireyin aile içerisinde stresli bir ortam meydana getirerek başta ilişkilerde çatışmaların yaşanmasıyla beraber ailenin yaşam kalitesini de eksiye düşürecek olduğu söylenebilmektedir. Aile üyeleri problemlere çözüm aramak ve yeniden bir denge haline ulaşabilmek için bir uzman arayışına girebilmektedirler (Şen, 2018:330).

Yaşadığımız son dönemlerde gerçekleşen gelişim ve değişimden aile kurumu da etkilenmiş ve aile uyum problemleri ya da aile üyelerinin sorunları ortaya çıkmış ve bu hususlarda birçok araştırmalar, çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Başta kişilerin problemlerine çözüm sunan kuramlar meydana gelmişken sonrasında aileyi de danışma sürecine dahil eden kuramlar meydana gelmiştir. Avrupa Birliği Aile Terapi Derneği (EFTA) aile danışmanlığını, "*insanların hayatlarındaki önemli kişilerle ve sosyal ağları ile olan ilişkileri bağ lamında ortaya çıkan mevcut problemleri ele alan; bireye*

odaklanan, psikodinamik ya da bilişsel-davranışçı terapi gibi diğer psikoterapi yaklaşımlarının aksine, öncelikle bir sosyal birim olarak aile sistemi ile ilgilenen, iyi bilinen bir psikoterapik yaklaşım" şeklinde tanımlamaktadır (Şen, 2018:360).

5.2. Aile Danışmanlığı Tarihçesi

Aile danışmanlığı kısa tarihine karşın uzunca bir mazisi olduğu bilinmektedir. Aile danışmanlığının temelleri hususunda baskın görüş, aile danışmanlığının din insanların nasihatlarının devamı niteliğinde olduğu yöndedir. Mesela Yalom, din insanların aktarmış olduğu nasihatlerin aile terapisi niteliğinde olduğunu belirtmektedir. Bu nasihatlerin terapötik bir ehemmiyete sahip olduğu fikrinden esinlenerek, 1900'lü senelerin başında, aile rehberliği akımının bir ögesi olarak görülmektedir (Ayaz ve Kılıçarslan, 2010:27).

Aile danışmanlığının ilk meydana geldiği zamanlarda, danışmanlar oldukça yoğun bir uğraş ve istekle işin başına geçmişlerdir. Aile kurumunu nefes alan bir sistem, organik bir bütün şeklinde gören bakış açıları meydana gelmiştir. Bu anlamda, aile fertlerinin birinde fark edilen negatif bir durumun, ailenin geneline bir etkisinin olabileceği gözlemlenmiştir. Bu şekilde bireyde meydana gelen değişimin bütün sistemde değişiklikler oluşturabileceği saptanmıştır. Sonunda kişide değişimi gerçekleştirebilmenin en tesirli yolunun ailenin değişimini sağlamak olduğu anlaşılmıştır (Ayaz ve Kılıçarslan, 2010:27).

Aileye dönük sosyal politikaların gereksiniminin meydana gelmesi ilk defa Sanayi Devrimi'nin sonrasında hissedilmiştir. Aile danışmanlığının esas ilerleme gösterişi ise 2. Dünya Savaşı sonrasında başlamıştır. Bu savaşla Dünya'da bozulmaya yüz tutan insan psikolojisi aileleri de negatif yönde etkisi altına almış ve aile danışmanlığına duyulan ihtiyacı artırmıştır. 1950 ve 1960 seneleri arasında Nathan Ackerman'ın araştırmaları ve çalışmaları, kendisini aile danışmanlığının önde gelen insanlarından birine dönüştürmüştür. Freud' un ilerlettiği psikoanalitik yaklaşımı, aile danışmanlığına aktarımını gerçekleştirebilen Ackerman, ilk "*aile sağlığı merkezi*"nin açılmasına sebep olmuştur. Bu merkezde, çocukların, ebeveynlerin, çiftlerin problemlerinin bireysel ve grup psikoterapisi ile tedavisinin gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir (Çevik, 2020:32).

1950'li senelerde aile danışmanlığının başında yer alan kuramcılar aile kurumunu bir sistem şeklinde incelemişlerdir. Sibernetik adıyla anılan düzenek aile yapısında bir geri

dönüt sistemi olarak kullanılmıştır. Aile de meydana gelen işlevsel bozukluklarının bu sayede bir çözüme kavuşturulacağı belirtilmiştir. Kötü iletişimin yanlış geri dönütlere sebep olacağı ve bu sebeple de sistemin kendisini düzene koyamayacağı yani meydana gelmiş kurallar bütününe değiştiremeyeceği söylenmektedir. Aile içerisinde geri dönütler etkili bir şekilde kullanılırsa bir dengeden söz edilebileceği de ifade edilmektedir (Ayaz ve Kılıçarslan, 2010).

Gladding'e (1998) göre aile danışmanlığı 1960-1969 seneleri arasında bir ilerleme katederek daha fazla yaygınlaşma göstermektedir. Bu dönemde çalışmalarına devam eden birçok araştırmacı mevcuttur. Bunlar arasında Jay Haley, Salvador Minuchin, Virgiana Satir ve Carl Whitaker bulunmaktadır. Bunlar dışında Ackerman, John Bele ve Murray Bowen kuramlarının gelişimi için çalışmalarını sürdürmektedir. 1962 yılında Family Process isimli dergi yayınlanmaya başlamıştır (Aktaran Şabanova, 2017:16).

Aile danışmanlığı ülkemizde, diğer ülkelerde olduğu gibi oldukça talep edilen bir uzmanlık alanını ifade etmektedir. Fakat bu yoğun talebe karşı, Türkiye' de yeterince aile danışmanlığı standartları tam olarak oluşmamıştır (Korkut, 2007).

5.3. Aile Danışmanlığındaki Temel Kuramlar

5.3.1. Yapısal Aile Yaklaşımı

Salvador Minuchin' in yapısal aile terapi ekolüne göre bu kuramın sistem kuralının oldukça etkisi altına girdiğini ve bahsedilen kuramın tabanında çevresi içinde kişiyi ele aldığı söylenebilmektedir. Bu kuram bilhassa aile kurumunun bütünlüğüne, aile içerisindeki hiyerarşik düzene ve alt sistemlerin hür fonksiyonlarının kişinin işlevselliğine olan katkısına odaklanarak bu yaklaşımın oluşumu sağlanmıştır (Nadir, 2013: 132).

Minuchin, Lee ve Simon' a (2006) göre yapısal aile kuramını benimseyen aile danışmanları bireylerin etnik oluşumlarının, toplumsal konumunun ve diğer etkenlerin, aile yapısını ve işlevlerini nasıl etkisi altına aldığı ayırt edilmelidir. Tüm ailelerin yapı ve oluşumlarında değişiklikler görülebilmektedir. Şöyle ki evrensel bağlamda ortak özelliklerin de olduğu bilinmektedir. Mesela, anne ve babanın evlatlarını koruma, destek ve bakımlarını gerçekleştirmeleri gibi. Aile birbiriyle etkileşim halinde kalabilen, beraber

bir yaşam süren ve bu etkileşim biçimlerini kanıtlayacak öyküleri olan topluluklara denilmektedir (Aktaran Nazlı, 2011:124).

Bu kuramın mühim taraflarından biri, bir aile ferdindeki semptomların sadece bu bireyin etkileşimlerini değil, ailenin diğer üyelerinin ilişkilerine de bir ayna görevi üstleniyor olmasıdır. Eğer aile içerisindeki bir üye depresyonda ise diğer aile üyeleri ile arasındaki iletişim sorunları, çatışmaların olup olmadığını öğrenmek önem taşımaktadır. Bunları öğrenmek aile sistemi içerisindeki dinamiği anlamının sadece bir kesitini yansıtmaktadır (Nichols, 2013:218).

Yapısal aile yaklaşımını kullanan danışmanlar aile fertlerinin aile içindeki oluşumlarında farklılıklar kazandırabilmek için aile sisteminin içinde kendine bir yer edinebilmektedir. Ailenin sınırlarında farklılık yaratabilen, alt sistemlerinde bir düzenlemeye giden danışman, ailede bulunan her ferdin davranım ve tecrübelerinde yeni bağlantılar kurarak değişimine katkı sağlamaktadır. Danışman problemleri çözüme kavuşturmayıp, ailenin bu problemlerle karşı karşıya kaldıklarında mücadele edebilecek deneyimler kazanmalarına destek olmaktadır. Bunu da ailenin işleyişini değiştirerek sağlamaktadır (Nichols, 2013:219).

Yapısal aile yaklaşımının pratik uygulamalarına göz gezdirildiğinde dört basamaktan oluştuğu görülmektedir. Bunlar ise şu şekilde ifade edilebilmektedir.

- Aile sistemine katılma ve koruma,
- Aile etkileşimlerini değerlendirme,
- İşlevsiz olan örüntüleri gözleme,
- Yeniden yapılandırma olarak belirtilmektedir.

Yapısal aile yaklaşımının kullanıldığı profesyonel görüşmelerde danışmanın rol ve görevleri incelenecek olursa, danışman aile ile görüşürken etkin, canlı, davranışlara odaklı, yüzleştirme yapan ve destekleyen bir tutum sergileyen, süreç için uğraş veren, anda kalma noktasından uzaklaşmayan bir terapi süreci gözlemlenmek istenecektir (Nadir, 2013:135).

5.3.2. Aile Sistemi (Sistemik Aile Yaklaşımı)

Aile kurumunun özellikleri, problemleri ve gereksinimleri, yaşamış olduğu topluma göre değişiklikler gösterebilmektedir. Tüm toplumların yapıları farketmeksizin aile yaşamının sağlam bir halde kalmasını sağlayan ana ilke ve değerler, bireylerin yaşamının daha

sağlam ve anlamlı olabilmesini sağlamaktadır. Bunun temel nedeni ise, bireylerin ana gereksinimlerinin önemli bir kısmını kendi ailelerinden almakta olmalarıdır. Aile fertleri arasında etkileşim ve faydanın olduğu tüm yapılaşmaların sistem olarak değerlendirmeye alınması gerekmektedir (Yıldırım, 2020).

Yıldırım'a (2020) göre bu kuram aile kurumunu; ortak bir maziyi paylaşan, duygusal bağı olan, aile fertlerinin birebir ve bütün halinde gereksinimlerini gidermek için planlar yapan kişilerden meydana gelen komplike bir oluşum olarak tanımlanmaktadır. Aile sistemi birbirleri arasında etkileşim olan, öğelerden oluşan bir takımı yansıtmaktadır.

Aile kurumu, karşılıklı bilgi aktarımının, canlı bir iletişim ve etkileşim sisteminin var olduğu bir yapılaşma olarak kabul görmektedir. Ruhsal semptomların, bireyin içerisinde bulunduğu toplumsal platformlarla olan ilişkisini ön plana çıkartarak, tedavi ayağı bu yönde gerçekleştirmeye çalışılmaktadır. Aile üyelerinin kendi içerisinde bir döngü halinde ilerleyen etkileşimsel örüntü şekillerine sahip oldukları bilinmektedir. Bu kuram ile meydana gelen sistemlerin kendi halinde devamlı olarak farklılığa uğradığı ve ilerlediği fakat bakıldığında durağan olduğu kabul görmektedir. Bu kuramın uygulayıcısı ailenin değişime yönelik potansiyelini artırıp, değişim ajanı rolünü üstlenip aileyi değişime yönlendirmektedir. Danışman ailenin problemlerine karşı çözüm üretmek ve bunu onaylatmak yerine aileye kendi problemleri için kendilerinin bir çözüm bulmalarına destek olması beklenmektedir (Kılçarslan, 2010:172).

Nichols'a (2013) göre ise bu kuram, kişi odaklı bakış açısını bir yana koyup aile fertlerinin davranımlarına şekil veren etki örüntülerini gözlemlemenin gerekliliğini ifade etmektedir. Aile de meydana gelen sorunları ben merkezci, isyankar gibi kişi odağında gözlemek yerine ilişki şekillerini gözlemek aileyle çalışmak konusunda olabildiğince mühim bir etkiye sahiptir. Bu kurama göre bütün daima parçaların toplamından büyüktür. Aile görüşmelerinde bireylerin davranışlarının ana nedenlerini anlamlandırabilmek, aileyi bir bütün halinde gözlemleyebilmekle sağlanabilecektir. Bireylerin davranışları olarak görülebilecek durumlar ailelerin ilişkisel durumlarının bir ögesi olabilmektedir (Aktaran Kılınçer, 2021:66).

Mavili Aktaş (2004) sistem düşüncesinin, sistem kuramından da işlevsel bir alanı meydana getirdiğini ifade etmektedir. Aile danışmanlarının belirttiği temel öğeleri ise aşağıda bir özet niteliğinde vermektedir:

- Aileler meydana geldikleri unsurların tamamından daha farklı bir oluşum özelliği göstermektedirler.
- Aile sistemik oluşumunu ve altında bulunan sistemleri diri tutan ve yönlendirebilen kurallar sistemi bulunmaktadır.
- Tüm sistemlerin kendilerinin nasıl bir işlevselliğe sahip olduğunu anlatmasına destek olan sınırları bulunmaktadır.
- Sınırlar tamamıyla geçirmez olmayıp yarı geçirgen özellikler gösterebilmektedir.
- Aile sistemleri kişiden kişiye değişkenlik gösterebilen, dengede olan ve durağan özellikler gösterebilen bir oluşum içerisinde bulunmaktadır. Fakat bu durağan yapı gelişim gösterip farklılığa uğramayacağı anlamına gelmemektedir. Gelişim ve değişimin gerçekleşmesi oldukça olağan bir durumdur ve bunu etkileyen birçok faktör bulunmaktadır.
- Aile içinde bulunan sistemlerin birbirleri arasındaki iletişim ve geri bildirim, sisteminin işlevselliğinin korunması için oldukça önem göstermektedir.
- Aile sisteminin de diğer açık sistemler gibi bir amacı bulunmaktadır.
- Aile sistemi birden fazla alt sistemden meydana gelmektedir. Bu parçalarla aile sistemi büyük bir sistemin ve toplumun ögesi veya alt kültür gruplarının bir ögesini meydana getirmektedir. Aile sistemi birçok alt sistemler ilişkisi içerisinde. Aile alt sistemlerinin tamamından etkilenebilen bir sistem olarak bütünü de etkisi altına alabilen bir sistem özelliği de taşımaktadır. Bu hususlar ailenin dinamizmiyle ilgili olabilmektedir. Toplumun her iki cinsiyete de yüklediği nitelikler kişilerin aile yaşamlarına da yansımaktadır. Bu da aileyi zaman zaman olumlu veya olumsuz etkileyebilmektedir (Mavili Aktaş, 2004).

5.3.3. Yaşantısal/ İnsancıl Aile Yaklaşımı

Virgiana Satir bu kuram için en fazla bilinen kişilerden biri olmuştur. Ailenin heyecan durumlarının aile içerisindeki iletişim durumlarında mühim bir nokta olduğunu vurgulamakta olan Satir, ailenin duygulanımlarını açıkça sergilemek için mühim teknikler geliştirmiştir. Ailenin iletişim kalıpları üzerinde çokça durmuştur.

Carl Whitaker ise, insancıl kuramın önemli önde gelenlerinden bir diğeri olarak bilinmektedir. Whitaker gelişime ve duygulara önem göstermektedir. Amacı ise, kişilere

aitlik duygularını kazandırırken özgürlük duygularını da benimsetmektir. Aile fertlerinin yaratıcılıklarını geliştirmeye önem verirken sosyal uyumun önemine çok ağırlık vermemektedir. Bu kuramı benimseyen danışmanlar, danışma sürecinde kurallar üzerinde gitmeyi istemedikleri için kuramın temel özelliklerini oldukça özenle geliştirmişlerdir (Özabacı ve Erkan , 2014:67).

Carl Whitaker danışmanlık sürecinde yedi farklı yardım müdahalesi olduğunu ifade etmektedir. Bunlar:

1. Gelişimi desteklemek adına semptomları tekrar tanımlama: Danışman, aile üyelerinin verimli olmayan davranışlarını fark etmelerine yardımcı olmaktadır. Aile ile danışman birlikte semptomları tekrar değerlendirmeye almaktadırlar.
2. Gerçek hayat yerine hayali alternatifler: Danışman aile fertlerinin gelişim odağında bulunan düşüncelerinin fonksiyonel olup olmamasının belirlenmesine destek olmaktadır. Hayal olarak belirlenen alternatifler role playing tekniği ile somutlaştırılabilmektedir. Kişileri eğitme yönünde işlevi bulunmaktadır.
3. Bireyler arasındaki stres ile iç stresi birbirinden ayırma: Bireyler arasında stres 2 aile ferdi arasında, iç stres ise kişinin içerisinde meydana gelmektedir. Bu iki stres faktörü de ailenin içerisinde gelişmektedir. Mühim olan bu unsurları birbirinden farklı şekilde değerlendirebilmektir. Çünkü bu iki değişkenin de birbirinden farklı müdahale teknikleri olduğu bilinmektedir.
4. Pratik müdahalede bulunma: Aile fertleri değişim ihtiyaçları doğrultusunda dönem dönem gözle görülür müdahalelere ihtiyaç hissetmektedir.
5. Aile fertlerinin çaresizliklerini artırma: Aile fertlerinin duyguları abartılıp üzerine gidilmektedir. Çaresizliği artırma, bastırmayı ve birtakım acıları görmezden gelmenin önüne geçebilmektedir.
6. Duygusal yüzleştirme: Duyguları önceliğe almak önem taşımaktadır. Aile fertlerinin davranışlarına odaklanmadan önce duyguları analiz edilmektedir.
7. Çocuklara karan gibi değil çocuk gibi davranmak: Bu müdahale yönteminde danışman çocuklarla oyunlar oynamaktadır. Çocuklara değerli olduklarını hissettirmek danışmanlık sürecinin bir ögesini oluşturmaktadır. Çocuğa aile içerisinde davranılan biçimden farklı davranılmaktadır (Özabacı ve Erkan , 2014:68).

Bu kuram, günümüz hayatında insanların sınırlarına dönük varoluşçu vurguları bireyin potansiyeline göre insancıl vurgularla birleştirilmesini sağlayan bir Amerikan felsefesini yansıtmaktadır. Bu birleşim ise, birbirini tamamlayan zıt durumların döngüsel birleşmesini yansıtmaktadır. Bu bağlamda bu kuramın içselleştirdiği 3 temel değer var olduğu bilinmektedir. Bunlar:

- Özgürlük (bireyin kendi kendini oluşturabilmesi),
- Deneyimi anlamlandırma (bireyin kendini oluşturma sürecinde meydana gelen olumsuzluklarla uğraş halinde olması) ve
- Sorumluluk (bireyin kendini oluştururken etkin bir halde olması ve bununla uyumlu hareketler sergilemesi) (Schneider ve Krug, 2015:29).

İnsancıl kuramın ana fikirlerinden biri, tüm aile üyelerinin ihtiyaçlar hiyerarşisinde en üst noktaya ulaşma gayesi var ise, ailenin tamamen işlevsel olabilmekte olduğu yönündedir. Bu kuramla aile fertlerinin anda yani şimdi ve burada olması desteklenerek, farkındalık kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bu kuramda duygular oldukça mühim bir noktayı oluşturmaktadır. Ailede temel sorunun duygulara karşı duyarsız kalındığı düşüncesi olduğu için duyguların paylaşımına özen gösterilmesi önem taşımaktadır. Bu kuramda kişilerin bireysel yetenek ve potansiyellerine yönelik farkındalık kazanmalarına karşı destek olmak kadar, seçim yapmalarında ve karar verme aşamalarında kişilere destek olunması da bir o kadar önem taşımaktadır (Nazlı, 2011:186).

Varoluşçu kuram dört temel amaç çerçevesinde oluşmaktadır. Bunlar:

- Bireylerin kendi kendilerine ya da diğer insanların yanındayken yaşamış oldukları anı deneyimleyebilir bir duruma gelmelerine destek olmak,
- Bireylerin buldukları anda tamamiyle kalabilmelerini nasıl başarabildiklerini ya da hangi biçimlerde engellediklerini fark etmelerine destek olmak,
- Bireylere yaşamış oldukları hayatı kendilerinin oluşturduğu farkındalığını yerleştirmek ve bunun sorumluluğunu üstlerine almalarına destek olmak,
- Bireylerin kaygı, belirsizlik, sonluluk gibi varoluşsal gerçeklerden kaçınmak yerine, bu gerçeklerle karşı karşıya gelmeye dayanan varolma yollarını seçebilmelerine ya da tüm bunların yaşamda uygulanabilmelerine destek olmak (Schneider ve Krug, 2015:46).

5.3.4. Stratejik Aile Yaklaşımı

Bu kurama göre aile içerisinde sorunlar üç aşamada ilerleme göstermektedir. İlk aşama sibernetiktir, yani aile fertlerinden birinin sorunlarından meydana gelen ve bütün aileyi etkisi altına alan ve süregelen bir duruma gelebilen problemlerden oluşmaktadır. Diğer aşama ise yapısaldır, bu aşamada ise meydana gelen sorun ailenin hiyerarşisi veya sınır alanlarındaki bozulmalardan meydana gelmektedir. Son aşama ise fonksiyoneldir, sorun kişilerin dolaylı olarak karşılıklı birbirlerini koruma veya denetleme isteklerinden kaynaklanmaktadır (Nazlı, 2011:204).

Bu kuramda, danışmanlar ailenin fonksiyonelliği ve işlevselliği üzerine odaklanmaktadır. Danışmanlık sürecinde ailenin işlevsizliğini aşabilmek için uğraş vermektedirler. Bu kurama göre, aile sisteminin düzenle devam edebilmesi için belirli kurallar bütünüünün olması gerekmektedir. Yaşanan sorun ailede bir fonksiyona hizmet etmektedir. Meydana gelen belirtiler aile sisteminin devamını sağlayarak, aile kurumunun en temel gereksinimlerini karşılamalarına yardımcı olmamaktadırlar. Danışma sürecinde ana amaçlardan biri ailenin halihazırda bulunan sorunlarını çözüme kavuşturmadır. Bir başka nihai amacı ise, aile fertlerinin aile hayat döngüsünün bir sonraki aşamasına uyumluluk göstermesinde destek olmaktır. Bu kuramın gizil amacı ise, sorunlara sebep olan davranış örüntülerini değiştirmektir (Nazlı, 2011: 204).

5.3.5. Bilişsel-Davranışçı Aile Yaklaşımı

Bu aile danışma kuramı yakın zamanlarda kullanılagelen yeni bir uygulama olmasına rağmen fikirlerini bilişsel davranışçı yaklaşımdan almaktadır. 1970'li senelerden sonra bilişsel davranışçı kuram evli bireylere ve ailelere uygulamasının gerçekleştirilebilmesi için çokça uğraş verilmiştir. Bu kuramı pratikte uğraşı uzun bir zamandır süregelmekte ve aile danışmanlığında 25 senedir kullanılmaya başlandığı bilinmektedir.

Bu kurama bağlı danışmanlar danışanlarının düşünce dünyalarında, inançlarında ve tutumlarında bir değişimin sağlanmasına uğraşmaktadırlar. Bu kuramın uygulayıcılarına göre davranışlarda değişikliğe gidebilmek için gerekli ögeler bunlardır. Davranışçı kurama bağımlı danışmanlar ise daha özellikli davranış unsurlarının değiştirilmesi için uğraş vermektedirler. Nesnel bir şekilde ölçüye tabii tutulabilen, görünür de olan olay örgüleriyle ilgilenmektedirler. Bu kuram içgörü ya da fikir ve tutumların farklılaştırılmasıyla ilgilenmemektedir (Özabacı ve Erkan , 2014:97).

Epstein'e (2007) göre Bilişsel Davranışçı Terapi'nin bireysel çalışmalarında, kişilerin işlevsel olmayan şemaları ve negatif yönde otomatik düşüncelerin aktivasyona uğramasına sebep olan ve bilgileri işleme esnasında gerçekleşen sistemik yanlışlıkları ayırt etmeye odaklanma, çift terapilerinin de odak noktalardan birini oluşturmaktadır. Çiftlerde ve ailelerde görülen ara ara yapılan sistematik yanlışlıklar aşağıda verilmektedir:

1. Keyfi çıkarımlar: Eşlerden birinin rastgele kesin bir delil olmadan neticeye varıp, bu bilgiyi kesin doğru kabul ederek, eşine bununla hüküm vermesi.
2. Seçici soyutlama: Evli çiftlerin birbirleri arasında çatışmaya sebep olan konularda birbirlerinden bağımsız ayrı detaylara odaklanmaları, öne çıkarmaları
3. Aşırı genelleme: Yaşanılan bir veya iki olaydan çıkarım yapılarak genel bir sonuca varılmasıdır. "Benim aileme hiçbir zaman önem vermedin"
4. Büyütme ya da değerini azaltma: Rastgele bir durumun normalinden çok veya az önemli algılanmasıdır. Mesela, eşler arasında kendi ailelerinin yeterince önemli hissettirilmediği düşüncesinde olan eşlerden biri diğerine "babamın hastalığına uzun bir süre ben ilgilendim" sözüne karşılık "elbette bakacaksın, sokağa mı gönderecektin" diye söylenerek durumun önemini azaltarak "hafta başında babama zorla gittin" diye söylenerek eşinin hafta sonu babasına gitmek istememesini olduğundan abartılı göstermeye çalışması
5. Kişiselleştirme: Yaşanılan durumda yeterince sonuç çıkarmaya delil olmaması durumunda dahi kişi olayları kendi üstüne alınır. Mesela, "Beni iyi niyetli gördüğün için, her dediğini yapacağımı düşündüğün için bu şekilde davranıyorsun, bir başkasına daha hassas davranış gösterirdin."
6. Ya hep ya hiç tarzı düşünme: Tecrübeler sonucu ya siyah ya da beyaz, ya tamamıyla başarılı ya da tamamen başarısız şeklinde kodlanırlar. Bu biçimde düşünen evli çiftler birbirlerinin olumlu çaba ve gayretlerini görmekten kaçınırlar.

Evli çiftlerin hem bireysel hem de birbirleri için negatif otomatik düşüncelerinin farkına varılması ve bunlarla ilgili çalışmalar yapılması önem taşımaktadır. Bunun sebebi ise çarpıtılmış bilişlerin, bireyi negatif yönde etkilemesi gibi, ilişkilerde problemlere de sebebiyet vermektedir (Aktaran İkizoğlu, 2019: 64).

Bilişsel davranışçı terapide genelde, evli çiftlerin birbirleri arasında gerçekten uzak olan beklentilerinin ve yanlış bilişlerin doğruları yerine konularak düzenlenmesini hedeflemektedir. Bununla beraber, terapötik işbirliğine fazlaca önem gösterilmesi, yürütülen davranışsal tekniklerin fazlalığı, bireylerin bilişsel süreçlerine odaklanarak uzun süreli ve bireyin hayatının farklı taraflarına da uyarlayabileceği değişiklikler meydana getirmesi bu kuramı etkin hale getiren diğer boyutları olarak belirtilmektedir. Negatif davranışsal etkileşimleri en aza indirmek ve evli bireylerin birbirleri arasındaki duygusal desteklerini artırmak için oluşturulmuş bu terapi ekolünün günümüzdeki sonuçları, bu kuramın evliliklerinde sorun yaşayan kişiler için geniş anlamda pozitif değişimler kazanabilmelerinde etkili olacak bir kuram olabildiğini gözler önüne sermektedir (Yazar ve Tolan , 2021:16).

Terapi sürecinde davranışlarda gözle görülen değişikliklerin üzerine odaklanılması ve belirlenmiş amaçların net olması gibi hususlar terapinin evli çiftler açısından da anlaşılabilirliğini desteklemektedir. Bu anlamda, bu kuramın evlilik danışmanlığında eşlerin desteğinden faydalanılarak hem psikopatoloji belirtilerinin hem de uygun olmayan etkileşim kalıplarının iyileştirilmesi için minimum bireysel terapi kadar etkin olabildiği görülmektedir. Ayrıyeten, evlilik sorunları için terapi desteği arayışında olan eşlerde görülebilmesi ihtimaller dahilinde olan bilişsel çarpıtmalara, işlevsiz bilişlerin üzerinde durulmasının yanında bilişsel çarpıtmalar değerlendirmeye alınmışken psikopatoloji sebebiyle gelişiminin olumlu veya olumsuz olmasına odaklanılmasının problemin çözümü ve gidişatı yönünden mühim olduğu düşünülmektedir (Yazar ve Tolan , 2021:16).

6. AİLELERDE BESLENME ALIŞKANLIĞI

6.1. Beslenme

Beslenme, yaşam boyu biyolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik faktörlerin etkilediği bir süreçtir. Yeterli ve dengeli beslenme, sağlığın en önemli belirleyicisidir (Yüksel, 2018). Beslenme, büyüme, yaşam desteği ve sağlığın sürdürülmesi için besinlerin kullanılmasıdır. Beslenme, insan ihtiyaçları arasında bir numaradır. Hava şartları uygun olduğunda evsiz ve kıyafetsiz yaşamak mümkün ama beslenme olmadan yaşamak mümkün değil. Beslenme, besinlerin üretilmesinden hücrelerde kullanılmasına kadar geçen tüm aşamalarda insanların besinlerle olan ilişkilerini inceleyen bilim dalıdır. Dolayısıyla beslenme, bir taraftan insanı inceleyen tıp ve sosyal bilimler, diğer taraftan fizik bilimleri ile ilgilidir (Baysal, 2020:9).

Sağlığı korumak ve iyilik halini sağlamak, hastalıkları önlemek, büyüme ve gelişmeyi desteklemek, yaşam kalitesini yükseltmek için gerekli besinleri içeren besinlerin yeterli ve zamanında alınmasını ifade etmektedir. Yeterli ve dengeli beslenme bireyin yaşına, cinsiyetine ve fizyolojik durumuna göre planlanmakta ve ihtiyacı olan tüm besinler sağlanmaktadır (Bolat, 2020).

6.2. Beslenme Alışkanlıkları

Sağlıklı beslenme davranış ve alışkanlıklarının geliştirilmesi, yaşamı etkileyen beslenme sorunlarının en aza indirilmesi ve beslenmeye bağlı hastalıkların önlenmesi için tüm toplumun beslenme okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi ve geliştirilmesini gerektirmektedir. Besin okuryazarlık düzeylerinin geliştirilmesi, bireylerin sağlıklı besin seçimleri yapmaları ve sağlıklı beslenme alışkanlıkları geliştirmeleri için önem arz etmektedir (Cesur vd., 2015).

6.3. Beslenme Alışkanlıklarına Göre Ailede Yaşanılan Problemlerin İncelenmesi

Beslenme alışkanlıkları çiftlerin evlenmeden önce geliştirdikleri alışkanlıklardan biridir. Yeme alışkanlıklarındaki değişimlerin farkına varılması ve bunların ekonomik, sosyodemografik ve sağlıkla ilişkisinin saptanması, yeme alışkanlıklarının nedenlerini ve sonuçlarını anlamının temelini oluşturacaktır. Bu anlamda yemek seçimlerinin yalnızca

besin ihtiyacına cevap olarak değil, sosyokültürel açıdan da anlamlı düzeyde bir faaliyette bulunma isteğinden kaynaklandığı görülmektedir (Fischler, 1980).

Yetersiz ve dengesiz beslenme, beslenme komplikasyonları ile birlikte bireyin ömrünü önemli ölçüde kısaltır. Ayrıca bağışıklık sistemlerini zayıflatarak hastalıkların başlamasına ve uzun süreli, zorlu iyileşme süreçlerine neden olur. Ayrıca bireylerin çalışma, karar verme ve üretken olmalarını engelleyerek fiziksel ve ruhsal sağlık sorunlarına yol açmaktadır. Sürekli hastalıklarla boğuşan aile bireyleri umutsuzluğa kapılabilirken, ailenin gelir düzeyi düşebilir. Hem tedavi masraflarının hem de iş gücünde verimliliğin düşmesinin getirdiği maddi ve manevi sıkıntılar aile hayatını bozabilir. Beslenme sorunları nedeniyle ideal bir şekilde gelişmemiş olan yorgun, ilgisiz ve hasta bireyler, hem aileleri hem de toplum için bir güç ve mutluluk kaynağı olmaktan çok bir yük haline gelirler. Bu nedenle yetkili kurumların beslenme konularını ve sağlıksız beslenme alışkanlıklarını titizlikle ele alması ve ortadan kaldırması zorunlu olarak görülmektedir (Çapraz, 2022:25).

Kaliteli gıda tüketimi düzeyi, gelir düzeyi ile yakından ilişkilidir. Çoğu insanın düşük gelir düzeyine sahip olduğu bilinmektedir. Kaliteli gıda fiyatları ise her geçen gün artış göstermektedir. Bu durumda dar gelirli üretici grupları diğer ihtiyaçlarını hayvansal ürünler satarak karşılamaya çalışırken, üretici olmayanların kaliteli gıda alacak kadar geliri olmadığı görülmektedir. Aile bireylerinin sayısı arttıkça kişi başına düşen gelir azalmaktadır. Böylelikle kalabalık ailelerde besin alımı daha da zorlaşmaktadır. Bu bağlamda ülkemizde gelir dağılımındaki eşitsizliğin önemli bir problem olduğu söylenebilmektedir (Baysal, 2020:13).

Sağlık ve beslenme durumunun ülke ve bireylerin refah düzeyi ile yakından ilişkili olduğu bilinmektedir. Gelişmiş ülkelerde, sosyoekonomik düzey arttıkça hastalığın prevalansı azalmaktadır. Yoksulluğun beslenme durumu üzerindeki en belirgin ve yaygın etkisi yetersiz beslenmedir. Günümüzde yetersiz beslenmenin veya herhangi bir beslenme sorununun sağlık üzerindeki etkisi ve ülke ekonomisine getirdiği yük iyi bilinmektedir (Yüksel, 2018).

7. YÖNTEM

7.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada yeni evli çiftlerin uyum problemlerinin, evlilikte yaşadığı sorunların ve evliliğe bakış açılarının aile danışmanlığı kapsamında incelenmesi üzerine saha tarama modelinden yararlanılmıştır. Araştırma nitel araştırma tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada nitel araştırma yönteminin tercih edilmesinin sebebi, konunun içeriği gereği çalışmanın daha çok insan odaklı olması ve bu sebeple yorumlanmaya ve çözümlenmeye gereksinim duyulmasıdır.

Araştırma da toplanan verilerin çözümlenmesinde ve yapılan görüşmelerin değerlendirilmesinde alınan cevaplara anında dönüt sağlaması, değişen koşullara uyum sağlama esnekliğine sahip olma gibi özelliklerinden dolayı yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Konya ilinde yaşayan 50 yeni evli bireyle gerçekleştirilen görüşmeler sonucu araştırmanın bulgular kısmı oluşturulmuştur.

7.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evreni Konya ilinde yaşamakta olan bireylerden oluşmaktadır. Araştırma örneklemini ise Konya ilindeki Karatay, Meram ve Selçuklu merkez ilçelerinde yaşamakta olan yeni evli çiftlerden oluşmaktadır. Çalışılan örneklem grubunda Konya’ da yaşayan 25 yeni evli çift rastgele seçilmiştir.

7.3. Çalışma Grubu ve Örneklem

Görüşmelerin gerçekleştirilmesi için katılımcılardan randevu saati ve günü alınarak görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde toplam 50 kişi ile görüşme gerçekleştirilmiş olup 25’ini kadınlar oluştururken 25’ ini erkekler oluşturmaktadır. Katılımcıların 27’siyle yüz yüze, 23’ ü ile telefon üzerinden sesli görüşme şeklinde gerçekleştirilmiştir. Yapılan araştırma kapsamında katılımcıları tanıtıcı nitelikteki özellikleri bu başlık altında tabloda yer verilmiştir. Burada katılımcılara ilişkin cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, evlilik türü, evlilik süresi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri

Yaş	Cinsiyet	Öğrenim Durumu	Evlilik Türü	Evlilik Süresi
26	Kadın	Lisans	Flört	1,5 yıl
29	Erkek	Lisans	Flört	1,5 yıl
23	Kadın	Lise	Flört	3 yıl
26	Erkek	Lise	Flört	3 yıl
28	Kadın	Ön Lisans	Flört	4 yıl
31	Erkek	Yüksek Lisans	Flört	4 yıl
26	Kadın	Lisans	Flört	6 ay
28	Erkek	Lisans	Flört	6 ay
31	Kadın	Lisans	Flört	6 ay
25	Erkek	Lisans	Flört	6 ay
24	Kadın	Lisans	Flört	5 ay
27	Erkek	Lisans	Flört	5 ay
25	Kadın	Lisans	Görücü Usulü	7 ay
25	Erkek	Yüksek Lisans	Görücü Usulü	7 ay
25	Kadın	Lisans	Flört	6 ay
26	Erkek	Lisans	Flört	6 ay
26	Kadın	Lisans	Flört	7 ay
25	Erkek	Lisans	Flört	7 ay
24	Kadın	Lisans	Görücü Usulü	10 ay
30	Erkek	Lisans	Görücü Usulü	10 ay
24	Kadın	Lisans	Flört	1,5 yıl
24	Erkek	Lisans	Flört	1,5 yıl
26	Kadın	Lisans	Flört	10 ay
29	Erkek	Lisans	Flört	10 ay
27	Kadın	Yüksek Lisans	Flört	1,5 yıl
27	Erkek	Lisans	Flört	1,5 yıl
31	Kadın	Lisans	Flört	2,5 yıl
32	Erkek	Yüksek lisans	Flört	2,5 yıl
25	Kadın	Lisans	Flört	2 yıl
25	Erkek	Lisans	Flört	2 yıl
25	Kadın	Lisans	Flört	1,5 yıl
27	Erkek	Lisans	Flört	1,5 yıl
27	Kadın	Lisans	Flört	2 yıl
27	Erkek	Lisans	Flört	2 yıl
23	Kadın	Lisans	Flört	8 ay
26	Erkek	Lisans	Flört	8 ay
25	Kadın	Lise	Flört	9 ay
25	Erkek	Lisans	Flört	9 ay
24	Kadın	Lise	Görücü Usulü	3 yıl
28	Erkek	Ön Lisans	Görücü Usulü	3 yıl
27	Kadın	Lisans	Görücü Usulü	2 yıl
29	Erkek	Lisans	Görücü Usulü	2 yıl
25	Kadın	Lise	Flört	1 yıl
30	Erkek	Ön Lisans	Flört	1 yıl
26	Kadın	Ön Lisans	Görücü Usulü	2 yıl
28	Erkek	Lisans	Görücü Usulü	2 yıl
29	Kadın	Lisans	Flört	3 yıl
32	Erkek	Lisans	Flört	3 yıl
26	Kadın	Lise	Görücü Usulü	2,5 yıl
27	Erkek	Lise	Görücü Usulü	2,5 yıl

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılım gösteren katılımcıların 50'sinin 25'inin erkek ve 25'inin de kadın katılımcıdan oluştuğu görülmektedir. Katılımcıların 27'sinin 23-26

yaş aralığında iken 23'ünün ise 27-32 yaş aralığında olduğu söylenebilmektedir. Katılımcıların eğitim düzeylerine bakıldığı zaman ise 6' sının lise mezunu, 4' ünün ön lisans mezunu, 35' inin lisans mezunu ve 4' ünün de yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların tümünün evlilik süresinin 0- 5 yıl arası olduğu söylenebilmektedir. Katılımcıların evlilik türlerine göre ise 12'sinin görücü usulü, 38' inin ise flört süreci sonrası bir evlilik geçirdikleri söylenebilmektedir. Kişilerin isimlerine gizliliği sağlamak amacıyla yer verilmemektedir. Kişilerin isimlerinin baş harfi, yaşı ve cinsiyeti sıralamasıyla kodlanarak verilen örneklerin sonuna parantez içerisinde belirtilmiştir.

7.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme esnasında gidişata göre soruların formu zaman zaman değişmiş veya ekleme yapılmıştır. Görüşmelerde genel hatlarıyla yöneltilen sorulara aşağıda yer verilmiştir. Bunlar;

- 1- Kaç yaşındasınız?
- 2- Eğitim durumunuz nedir?
- 3- Kaç yıldır evliliğinizi devam ettirmektesiniz?
- 3- Evlilik türünüz nedir? (Görücü usulü/Flört)
- 4- Evlilikle ilgili beklentilerinizin karşılandığını düşünüyor musunuz? Neden?
- 5- Evlilikte yaşadığımız problemler var mıdır?

Cevap evetse: Bu problemlerin evliliğe olan etkisi nedir?

- 6- Evlilikte yaşadığımız problemlerde köken ailelerin katkısı veya etkisi nedir?

- 7- Hayatı paylaşmak cümlesi sizin için ne ifade ediyor?

- 8- Huzurlu bir ortamın evlilikte oynadığı rol nedir?

- 9- Çocuğunuz var mı?

Cevap evetse: Çocuk sahibi olmanın var olan sorunların çözümünde etkisi var mı?

Cevap hayırsa: Sizce çocuk sahibi olmak var olan sorunların çözümünde etkili midir?

- 10- Evlilikte uyum problemleri denilince aklınıza neler geliyor?

11- Evlilikte yaşanan sorunlarla baş etmekte zorlandığınızda neler yapıyorsunuz?

12- Aile danışmanlığı hakkında bilginiz var mı? Aile danışmanlığı denilince aklınıza neler geliyor?

13- Yaşadığınız sorunlar sonucunda herhangi bir danışmanlık desteği aldınız mı?

Cevap evetse: Evliliğe katkısı ne yönde oldu ya da olmadı mı?

Cevap hayırsa: Bilginiz olmadığı için mi yoksa gerek duymadığınız için mi?

14- Yaşadığınız sorunların çözümünde bir aile danışmanı/uzmana danışmayı düşünüyor musunuz?

7.5. Veriler ve Toplanması

Bu araştırmada öncelikle katılımcılara çalışma ile ilgili bir bilgilendirme yapıldıktan sonra gönüllülük esaslı çalışmaya katılım gösterebilecekleri belirtilmiş ve gizlilik konusundaki hassasiyet hakkında da bilgilendirme yapılmıştır. Görüşme öncesinde katılımcıyla kısa bir sohbet sonrası görüşmeye geçilmiştir ve görüşmeler sohbet havasında geçmekle birlikte 10- 25 dakika arasında sürmüştür. Görüşmeler katılımcının izni alınarak ses kaydına alınmıştır. Sorularda görüşmenin gidişatına göre ana odaktan sapmadan zaman zaman değişikliğe gidilmiştir. Sorular katılımcılara araştırmacı tarafından doğrudan sorulmuş ve anlaşılmadığı düşünülen durumlarda ek açıklamalar yapılmıştır. Görüşmelerin ses kaydına alınması sonucunda, mümkün olduğu kadar görüşme yapılan kişilerin çoğunda görüşmelerdeki devrik cümle kullanımı, telaffuz, şive gibi unsurlar orijinalliği korunarak metinde yer almıştır.

Araştırma konusunun kapsamlı incelenmesi için önceden belirlenen başlıklara ilişkin açık uçlu soruların olduğu bir görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşmelerde kullanılan görüşme formunun geliştirilmesi için ilk olarak konuyla ilgili alanyazın taraması yapılarak bir görüşme formu hazırlanmış ve bu form uzman hocanın görüşüne sunulmuştur. Görüşme formu kişisel bilgiler (yaş, meslek, medeni durum vb.) ile ilgili sorular, evlilikteki problemlere ve aile danışmanlığına odaklanan 4 demografik soru ve 9 ana soruya yer verilmiştir.

7.6. Verilerin Çözümlemesi

Araştırma nitel araştırma tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma da yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak toplanan verilerin çözümlemesinde ve yapılan görüşmelerin değerlendirilmesinde nitel analiz türlerinden biri olan içerik analiz tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi, metnin içerisindeki anlamların keşfedilmesini amaçlayan bir analiz tekniğidir. Öncelikle ses kayıtları yazılı bir doküman haline getirilmiştir ve sonra her bir sorunun odağında bulunan cevaplar alt alta gelecek biçimde ayrı bir dosya şeklinde oluşturulmuştur. Sonrasında verilen cevaplar üzerinde benzer nitelikte olanlar bir araya getirilerek belirli kodlar oluşturulmuş ve beraberinde temalar/ alt temalar metnin tekrar tekrar okunma vasıtasıyla oluşturulmuştur. Araştırmanın amacı doğrultusunda cevapların değerlendirmesi ve çözümlemesi gerçekleştirilmiştir. Konya ilinde yaşayan 0- 5 yıl arası yeni evlenmiş 50 bireyle gerçekleştirilen görüşmeler sonucu araştırmanın bulgular kısmı oluşturulmuştur.

8. BULGULAR

8.1. Evlilik Beklentileri

Evlilikte beklentilerle ilgili temalar Tablo 2’de kategorize edilmiştir.

Tablo 2. Evlilikte beklentilerle ilgili temalar

Temalar	Alt Temalar
Evlilik beklentilerinin karşılanması	Köken aile ilişkileri Özgürlük isteği Mutluluk, sevgi, anlayış Sorumluluklar
Evlilik beklentilerinin karşılanmaması	Toplumsal cinsiyet rolleri Hobiler, ortak noktalar Romantik ilişki

Tablo 2’ye bakıldığında evlilikte beklentilerin karşılandığı ve karşılanmadığı etkenlerin söz konusu olduğu görülmektedir. Bu etkenlere sebebiyet veren alt temalara bakıldığında zaman köken aile ilişkileri, özgürlük düşüncesi, flört süreci, mutluluk, sevgi, anlayış, sorumluluklar, hobiler, ortak noktalar, toplumsal cinsiyet rolleri, romantik ilişkilerin yer aldığı görülmektedir. Bu unsurların değerlendirmesi aşağıda yer almaktadır.

Köken Aile İlişkileri:

Görüşme yapılan kişilerin evlilikle ilgili beklentilerinin karşılanmadığı noktalarda köken aile ilişkilerinin yer aldığı görülmektedir. Bu unsurları katılımcılar şu şekilde ifade etmektedir.

Karşılanmayan nokta, geleneksel aile figürleri, kayınvalide, kayınpeder gibi şeyler pek benlik değildi. Bu biraz evlilikte tam olarak hayal ettiğimi yaşatmadı. Her hafta eşimin ailesine gitmek rahatsız ediyor. Kayınvalidemin de bu isteğini sürekli bana aktarması beni onlardan itiyor. Ailemin içine dahi olma isteğine anlam veremiyorum. Bunlar dışında eşimin annesiyle mıc mıc ilişki kurması, çocuk gibi sevgi beklemesinden nefret ediyorum. (A. 26K)

Ben yıllarca ailemden uzakta yaşadım ve aile bağlarımız kuvvetli değil. Kendi ailemi sürekli arayıp sormam, onlarda beni aramaz. Durum böyleyken eşimin ailesi sürekli onları aramamı sormamı, görüşmeye gitmemi bekliyorlar. Bu konularda zorlanıyorum. Beklentimin biraz dışında bir durumdu benim için.

Kendi aileme yılda 2 defa giderken eşimin ailesine haftada gitmek zorunda kalmak bana zor geliyor (E. 24K).

Kısmen karşılandı. Mutlu bir evlilik yaşayacağımı düşünüyordum ama ailelerin bu kadar ailemizin içine dahil olmaları beni hüsrana uğrattı. Ailelerin biraz fazla iç içe olduğunu hissediyorum. Bizim sorunlarımıza çokça dahil olmak istiyorlar. Bazen bu konuda saygı görmediğimizi, bizim de ayrı bir aile olduğumuzu tam olarak kabullenemediklerini hissediyorum. Evlilikten önce sunulan hayatla evlendikten sonra sunulan hayat başka oluyor (G. 25K).

Katılımcıların görüşlerinden köken ailelerin, yeni kurulmuş olan aileye adaptasyon sürecinde yardımcı olmadığı, aile içi figürlere saygı göstermediği anlaşılmaktadır. Bireylerin bu yönlerden rahatsız oldukları görülmektedir.

Özgürlük İsteği:

Evlendikten sonra bireyler özgürlüklerini kazanmak ve iki birey olarak bir hayatı sürdürmek istemektedirler. Aile yaşantılarında ebeveynlerinden baskı gören, özgürlükleri kısıtlanan bireylerin beklentileri arasında evlilik sonrasında kısıtlanan özgürlüklerini kazanmak yer almaktadır. Katılımcıların beklentilerinin karşılanmadığı noktalarda bu unsurlar da yer almaktadır. Bunu ise katılımcılar aşağıda ifade etmektedir.

Beklentilerimin bazı konularda karşılanmadığını düşünüyorum. Mesela benim evlilikte hayal ettiğim şey daha rahat olmak, özgür bir şekilde şehir dışına çıkabilmek, aile evinden daha farklı olabilmesiydi. Bu konuda çok fazla beklentim karşılanmadı, özgürlük alanım hala aynı şekilde biraz kısıtlı. Karşılandığını düşündüğüm yerle ise, aile evine göre çok daha rahatım. Şu an yine şehir dışına dilediğim gibi çıkamasam da bir akşam istediğim zaman şehir içinde dışarı çıkabiliyorum o anlamda rahatladım ama istediğim özgürlüğü tam olarak elde edemediğimi yine de düşünmüyorum (B 26K).

Babamın evinde babam zaten hayatımı kısıtlıyordu. Akşam dışarı çıkamamak ya da istediğim yere istediğim zaman gidememek gibi... Özgürlük anlamında daha rahat olabilmek gibi isteklerim vardı. Bu bazı noktalarda karşılansa da yine de bir yerde eşimin isteklerine de bağlı kalmak zorunda oluyorum. Tam olarak özgür olabildiğimi düşünmüyorum (S. 27K).

Özgürlük konusunda beklentilerinin karşılandığını düşünen katılımcılardan biri ise düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Beklentim şöyleydi; sonuçta aileden uzaklaşıyorsun, yeni bir insanla yeni bir hayat paylaşıyorsun bunların bir sorumluluğu var. Kendini evde daha rahat hissetmek istiyorsun. Sonuçta ailenin yanında çok rahat olamıyorsun ama insan evlenince artık daha bir özgür hissettiği için beklentilerim karşılandı (S. 27E).

Mutluluk, sevgi, anlayış:

Bireylerin ruh sağlığı ve evliliğin sağlıklı bir şekilde ilerletilebilmesi için aile içi ilişkilerde mutluluk, sevgi ve anlayış yadsınamaz derecede önem arz etmektedir. Evlilik içerisinde birbirine destek olan bireylerden oluşan ailelerin yaşamlarının sağlıklı ilerlemesi beklenmektedir. Aksi olan yani çatışma ve kavga ortamının yer aldığı evliliklerde ise sürecin sağlıklı bir şekilde ilerlememesi beklenmektedir. Mutlu bir evlilikte saygı, sevgi, anlayışın hakim olduğu, çiftlerin birbirlerine destekleyici tutumlarının yer aldığı ve sağlıklı iletişim şekillerinin benimsendiği bilinmektedir. Görüşme sağlanan katılımcılarda da mutlu evliliğin gereksinimlerini karşılayan ailelerde, evlilik beklentilerinin karşılandığını düşünen bireylerin yer aldığı görülmektedir. Katılımcıların ifadelerine ise aşağıda yer verilmektedir.

Evlilikte beklentimin karşılandığı noktalarda; öncelikle sevdiğim, aşık olduğum insanla evliyim ve mutluyum. Bir de eşim üzerime titriyor, bana çok değer veriyor. Genel anlamda hayatın her alanında desteğini, sevgisini hissettiriyor (A. 23K).

Bir hayatı ortak yaşamak, eksikleri birlikte gidermek benim için önemliydi. Bunun sağlandığını düşünüyorum (C. 31E).

Karşılandığını düşünüyorum. Aynı düşünceyi paylaştığım biriyle olmak istiyordum ve öyle oldu. Aynı dili konuşabilmek benim için en büyük beklentiydi. Bir konu hakkında saatlerce konuşabiliyoruz. Birbirimizin görüşlerine saygı duyabiliyoruz. Bu açılardan beklentilerim karşılandı. Sağlıklı bir iletişim şeklini benimsediğimizi düşünüyorum. Karşılanmadığını düşünmediğim bir nokta yok (E. 31K).

Karşılandığını düşünüyorum. Evlilikten beklentim bana bir yol arkadaşı olmasıydı, bana destek olmasıydı. Hem arkadaş hem sevgili olmaktı. Bunlar karşılandı (İ.T. 24E).

Aslında evlilik içerisinde gündeme gelebilecek her konuda karşılandığını düşünüyorum. Bu gerek sağlık, barınma, yeme-içme, romantik ilişkinin gereği olan duygular, sadakat, sevgi, aşk ihtiyacı... bunların hepsinin karşılandığını düşünüyorum. Beklentimin karşılanmadığını düşündüğüm herhangi bir nokta yok (M. 27K).

Birbirimize karşı bir sevgi duyarak evlendiğimiz için benim en büyük beklentilerimden biri karşımdaki kişiye duyduğum sevgiden dolayı sürekli onun yanında olabilme, birlikte vakit geçirebilme ve onunla bir aile olabilme isteğim vardı ve bunlarda gerçekleşti. Bu sebeplerle beklentimin karşılandığını düşünüyorum (R. 25E).

Sorumluluklar:

Katılımcılarla görüşmeler sonucunda evlilik içerisinde sorumlulukların da çiftler arası problemlere yol açabileceği, gözler önüne serilmektedir. Evlilikteki sorumluluklar konusunda rol dağılımında eşitsizliğin yer alması beklentilerin karşılanmaması noktasında etken bir unsur olduğu görülmektedir. Katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir.

Aynı evde yaşamak daha farklı oldu. Hayal ettiğimiz gibi olmadı. Sorumluluklarımız arttı. Eşimden beklentilerimle onun verdikleri karşılanmadı. Beklentilerimden biri hayatımın düzene girmesiydi. Farklı ailelerden geldiğimiz için kültür farklılıkları yaşandı. Eşimin yaptığım yemeği beğenmediği zamanlar oldu. Mum ışığında yemek yemeyi bekledim mesela. Eşim isteklerimi karşılamadığı gibi eleştiren bir tarafta oldu (M. 26K).

Bana evin sorumluluğu biraz fazla geliyor, temizlik konusu buna örnek olabilir. Eşim bu konu hakkında rahatsız olabiliyor. Temizlik konusunda işte zaten evdesin, yapabilirsin niye yapmıyorsun diyor. İstemiyorum diyorum. Bu konularda çatışmalar yaşayabiliyoruz ciddi. Evliliğin sorumluluğu çokmuş. Eşimin bana yardımcı olacağını düşünüyordum. Bu beklentilerim kesinlikle karşılanmıyor (B. 26K).

Temizlik, düzen, dağınıklık gibi unsurlar çok sıkıntıya sokuyor. Bekar bir hayattan evli bir hayata geçiş yapınca zorlandım. Karımın benden beklentileri oluyor, ben de pek yapma taraftarı olmuyorum. Evlenmeden öncede söylemiştim kendisine temizlik yapmaktan hoşlanmadığımı. Bilmesine rağmen hala böyle beklentilerinin olması yıpratıyor bizi (Ö. 26E).

Bu cevapların yanında evlilikte sorumluluk paylaşımını başarıyla yapabilen çiftlerin olduğu da görülmektedir. Bu çiftlerden birkaçı da aşağı da verilmektedir.

Ev işlerinde, çocuğumuzun işlerinde yardımcı oluyor. Genel anlamda bana çoğu konuda destek oluyor. Bu konularda beklentilerimi karşıladı diyebilirim (A. 23K).

Beklentilerimin Büyük bir çoğunluğunun karşılandığını düşünüyorum. Çünkü evlilik gözümde çok büyüttüğüm bir olay değildi ve çok da büyük emellerim, beklentilerim yoktu. Ufak şeylerle mutlu olabilen bir insan olduğum için genel olarak beklentilerim karşılandı. Benimle birlikte mutlu olsun, benimle beraber üzülün, yemek yaparken bile yanımda dursun benimle konuşsun, temizliğe ya da yemek yapmama yardım etmesi gibi küçük emellerim vardı. Bunlarında olduğunu düşünüyorum (H. 24K).

Evlilikten beklentim çok fazla olmadığı için bu anlamda beklentilerimin karşılandığını düşünüyorum. Ev işleri olsun, duygusal olarak beni anlayabilmesi, beni düşünerek hareket etmesi, benim istediğim şekilde davranması konularında tereddütlerim vardı ve beklentilerimi en az seviyeye indirgemiştim. Ancak aynı eve girildikten sonra ve birbirimize alıştıktan sonra ve aslında hayatı paylaşmaya başladıktan sonra düşüncelerimde yanıldığımı gördüm. Eşim aslında bahsettiğim konularda daha hassas davranıyor. Ev işlerinde benden daha çok çalışıyor ve bana yardımcı oluyor (M. 25K).

Toplumsal cinsiyet rolleri:

Evlilik hayatının sağlıklı bir biçimde ilerleme kat edebilmesi için evli bireylerin ailelerinin ya da geleneksel yaşam biçimlerinin onlara addettiği cinsiyet rollerinde daha rahat bir tavır sergileyebilmeleri ve karşılıklı anlayışı içeren, saygılı bir iletişim şekli içerisinde olmaları önem arz etmektedir. Bu tarz iletişim şekli benimsendiğinde

evliliklerde sorunların ve tartışmaların daha aza indirildiği ve dolayısıyla eşlerin içerisinde buldukları evlilikte daha sağlıklı bir şekilde ilerleyebileceği söylenebilmektedir. Katılımcılarla sağlanan görüşmelerde de toplumsal cinsiyet rollerinin kişiler üzerinde belirgin bir yansıması olabildiği görülmektedir. Aşağıda bunun örnekleri verilmiştir.

Bir kadının her zaman sağduyulu olması gerekiyor. Erkeğin de hakeza öyle tabii ama kadının daha çok. Çünkü erkek özellikle çalışıyorsa günün stresi ve yorgunluğuyla birlikte dinamit gibi oluyor zaten. Eve gelince de huzur aramaya çalışırken huzursuzlukla da karşılaşınca bu sefer iyice kötü oluyor. Daha sonra tartışmalar, kavgalar meydana geliyor. Az bir susayım da demezse eşin iyice büyüyor tartışma. Mesela kadın girişte hoş geldin diyerek karşılaması gerekir. Bu problemlerin evliliğe etkisinde ise küslük oluyor aramızda eşimle. İster istemez üzüyor insanı. Küsünce iyi yemek yapmıyor (E. 26E).

Benim her zaman bir yerlere gitmemi istemiyor, kafelere mesela. Kendine müdahale edilmesini de istemiyor tabii. Bekar arkadaşlarımla görüşmemi istemiyor. Malum Konya kafası işte. Eşimle kısıtlama konularında sorun yaşıyoruz. Kendi ailesinde gördüğü bu olduğu için normal karşılıyorum ashında. Kızlara erkekler kadar değer verilmediğini görüyorum ailesinde (M. 24K).

Eşimin kendi dünyası var ve benimde onu yaşamamı istiyor. Çok bencilce bir istek bu. Benim farklı bir kültürüm, bireysel de bir yaşantım olduğunu kabul etmiyor. Eşim ve ailesi beni sürekli yargılıyor. Onların isteklerine göre bir gelin olmamı istiyorlar. Eşim kapanmamı, kapalı giyinmemi istiyor. Benim kararlarım saygı duyulmuyor. Doğru düzgün bir iletişim kurmak mümkün değil (M. 26K).

Hobiler, ortak noktalar:

Evli çiftler arası hobilerin, zevklerin sağlıklı bir noktada yer alabilmesi için kişilerin birbirlerinin farklı hobilerinin olabileceği noktasında anlayışa sahip olabilmeleri gerekmektedir. Bireylerin yetişmiş oldukları kültürler, kişilerin cinsiyetleri zevk aldıkları eğlence anlayışlarını şekillendirebilmektedir. Bu kısımda mühim olan bireylerin ortak paydada buluşup, bunları birlikte deneyimleyebilmeleridir. Mesela bir gün eşlerden

birinin isteği yapılırken diğer gün diğer eşin isteği gerçekleştirilebilir. Bu noktada önemli olan karşılıklı olarak kişilerin istek ve ihtiyaçları baskı altında tutulmadan, eşlerden biri yok sayılmadan, ortak paydada buluşabilmektir. Çünkü eşlerin aynı hobilere, zevklere sahip olmaları ve onu sevmelerinin gerçekçi bir beklenti olabileceği söylenememektedir. Bu tarz beklentilerin evliliği negatif bir biçimde etkileyeceği yadsınamaz bir gerçektir (Tarhan, 2021, s. 133-134).

Katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerde ise beklentiler hususunda bazı bireyler ortak paydada buluşmaya gayret gösterirken bazılarının ise hobilerin uyuşmamasını evlilikte problem olarak adlandırdığı görülmektedir. Aşağıda bazı katılımcıların görüşlerine yer verilmiştir.

Aşağıda katılımcılardan H. ve M. hobilerinin, ortak noktalarının uyuşmadığından ve bu sebeplerle zaman zaman sorunlar yaşayabildiklerinden söz etmektedir.

Beklentimin karşılanmadığı yerler oldu fakat zamanla olacağını düşünüyorum. Mesela ben spor tutkunu birisi olarak eşimle beraber spor yapmak istiyordum ama istemediği için ve karakter farklılıklarımız olduğu için bunu yapmak istemedi. Bu konu da bazen ısrarcı olabiliyorum. Spor onun sağlığı için de iyi bir şey. Sonuçta onun kötülüğünü istemiyorum. O da bunu istemediğini söylüyor. Bazen bu durumdan dolayı anlaşmazlık yaşayabiliyoruz (H. 24K.)

Aslında bizim evlilik öncesinde de ortak hobilerimiz vardı. Beraber aktiviteler yapıp arkadaşlarımızla görüşüyorduk. Aynı evin içine girince ise daha farklı olduğumuzu gördüm. Kendimize ayırdığımız vakti çok farklı doldurduğumuzu gördüm. Mesela ben kahve içip 2-3 saat boş oturabilirim ama eşim bundan sıkılır. O da oyun oynar, spora gider. Fiziksel aktivite yapmak ister. Kafeye gitmek isterim ben ama eşim sevmez. Bu durumlarda ayrıştığımızı ve zaman zaman problem yaşadığımızı söyleyebilirim. Bu noktalarda beklentilerim karşılanmadı (M. 25K).

Katılımcılardan bazıları ise hobiler konusunda saygılı ve anlayışlı bir tutum sergilediklerini aşağıda belirtmektedir.

Beklentimin karşılandığı noktalara örnek verecek olursam; birbirimizle olan uyumumuz, evin içinde geçirdiğimiz vakitler, hobilerimiz çok uyumlu. Hobilerimizin uyuşmadığı da oluyor. Mesela eşim bilgisayar oyunu çok

seviyor ama ben hoşlanmıyorum ya da ben kitap okumayı, kendimle sakin vakit geçirmeyi seviyorum eşim hoşlanmıyor. Bu durumlarda ise birbirimize saygı duymayı, alan tanımayı tercih ediyoruz. Süreci sağlıklı yönetebildiğimizi söyleyebilirim. Bu noktalarda hayallerimi, beklentilerimi gerçekleştirdim (A. 25K).

Bizim eşimle hobilerimizin ortak olduğu ya da farklı olduğunu düşündüğüm noktalar var illaki. Olmaması garip olurdu. Ben çizim yaparken eşim başka bir meşguliyetiyle uğraşır mesela. Birbirimizin alanlarına saygı duyuyoruz. Çok şükür ki anlayışlı, olgun insanlarız. Öyle olmasa çok problem yaşadık eminim. Bu açılardan beklentilerim karşılandı diyebilirim. Farklı noktalar hobimiz olsa da ortak noktada, düşüncede buluşabilmek çok önemli (F. 26E).

8.2. Evlilikte Yaşanan Sorunlar

Evlilikte yaşanan sorunlar Tablo 3’de kategorize edilmiştir

Tablo 3. Evlilikte yaşanan sorunların temaları

Temalar	Alt Temalar
Yaşanan Problemler	İletişim Sorunları Uyum Sorunları Ekonomik Sorunlar Cinsel Sorunlar Aile Büyükleri ve Akrabalar ile İlişkiler Zararlı Alışkanlıklar

Tablo 3’e bakıldığında evlilikte yaşanmış olan problemlerin tema olarak yer aldığı görülmektedir. Katılımcılara sorulan “Evlilikte yaşadığımız problemler var mıdır? Cevap evetse bu problemlerin evliliğe olan etkisi nedir?” sorusu sonucunda ise alt temalar belirlenmiştir. Belirlenen sorun odakları ise; iletişim sorunları, uyum sorunları, ekonomik sorunlar, cinsel sorunlar, aile büyükleri ve akrabalar ile ilişkiler ve zararlı alışkanlıklar olarak alt temalar şeklinde oluşturulmuştur. Alt temalar ise aşağı kısımda başlıklar şeklinde katılımcıların görüşleri ile değerlendirilmektedir.

İletişim Sorunları:

Tarhan (2021) sözlü iletişim şeklinin 3 farklı biçiminin olduğunu söylemektedir. İlki sağlıklı kurulan ilişkiler, diğeri çatışmalı iletişim şekli, son olarak ise iletişim kurulaması durumudur. Bunlar arasında en kötüsünün iletişimin olmama durumu olduğunu söylemektedir. Çatışmacı iletişim şeklinin dahi son maddeden daha iyi olarak kabul

edilebileceğinden bahsetmektedir. Bunun sebebini ise, iletişimsizliğin problemleri daha uzun bir döneme yaymayı, biriktirmeyi ve ileri tarihlere atmasına sebep olması şeklinde açıklamaktadır. Katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda yeni evli çiftlerin azımsanmayacak çoğunluğunda iletişim sorunlarının yaşandığı görülmektedir. Bunlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

İlk zamanlarda birbirimizin bakış açılarını anlamakta zorlandık. Benim söylediğimi eşim anlayamadı, onun söylediğini de ben anlayamadım. Her ne kadar öncesinde flört edip tanışsak da tam anlamıyla ne düşündüğümüzü, neden öyle cevap verdiğimizizi ya da davrandığımızı tam anlayamıyorduk. Zamanla birbirimizi daha iyi tanıdığımız için bu problemleri konuşarak çözmeye çalıştık. Bir nevi bu yaşadığımız duruma iletişim problemleri denilebilir. Birbirimizin dilini anlamakta zorlandık (A. 28K).

İletişim problemleri yaşayabiliyoruz. Eşim stresli bir işte çalışıyor ve ben de aynı şekilde. Akşama kadar yorulduğumuz için tahammül seviyelerimiz azalıyor. Birbirimizin söylediği şeylere alınabiliyoruz. Çok gergin oluyoruz. Bu sebepten anlaşmazlıklar yaşanabiliyor bazen. İşten gelince ikimizin de sevgi, ilgi beklentisi oluyor ve bunu bazen karşılayamıyoruz. Bunların evliliğe olan etkisi çok olumsuz olmuyor, olumlu da olmuyor. Yaşanmasa güzel olur ama yaşıyor da (E. 24K).

Zaman zaman birbirimizi anlayamadığımızı düşünüyorum. Düşüncelerimizin ters olması gibi şeyler oluyor. Evliliğimizi ister istemez etkiliyor o an ki gerilimden dolayı birbirimize karşı kırıcı konuşabiliyoruz, öfkelenabiliyoruz tabii ki. İletişim kurmakta sorun yaşıyor bize bu durumlar (C. 31E).

Anlaşma noktasında sıkıntı yaşıyoruz. Herkes kendini haklı gördüğü için büyük bir sıkıntı yaşıyoruz şu an. Herkesin kendince doğruları var ve kimse bu doğrulardan taviz vermek istemiyor. Bu biraz sıkıntı yaratabiliyor (G. 25K).

G. 25K kişinin eşi Ö. 25E' de aynı şekilde iletişim problemlerinin varlığından bahsetmektedir.

İletişim problemleri de yaşayabiliyoruz zaman zaman. Ben eşimin üzerine çok düşkünümdür. Acaba eşim kızacak mı, üzülecek mi, şunu söylesem kızar mı

gibi düşündüğüm durumlar oluyor. Onun yerine düşünebiliyorum ve bu durumlarda anlaşmazlıklar yaşayabiliyoruz. Bu durumlar da zaman zaman evliliği olumsuz etkiledi (Ö. 25E).

H. 24K ise iletişim problemleri konusunun içeriğinde öfke sorunlarının varlığından ve buna eşlik eden iletişimsizlik sorunlarından bahsetmektedir. Benzer nitelikte S. 23K, Z. 24K ve F. 25E'nin de görüşlerine de yer verilmektedir.

En başta eşimin öfke kontrolü var diyebilirim. Tartışma ortamında medenice konuşmak, tartışmak varken bir tarafın bağırıp tartışma ortamından uzaklaşması bu probleme doğal olarak sebep oluyor. İkinci olarak ise ego savaşları diyebilirim. Bir eş diğerine sözünü geçiremeyince bir taraf diğerine tavır alıp ortamı terk ederse yine sorunlar çözülüyor. Bu tarz sorunların konuşularak çözüme kavuşturulması taraftarıyım ancak eşim iletişime tamamen kapatıyor kendini. Bu durumda anlaşabilmekte mümkün olmuyor. İlk zamanlar iletişim kurmaya çalışıyordum ama artık ben de uğraşmıyorum (H.24K).

Benim öfke problemlerim var. Buna bağlı eşim kırılabilir, küsüyor. Hemen gönlünü almamı istiyor ben de hemen gönlünü almıyorum. Bu yönde sıkıntımız var. İletişim problemlerimiz oluyor bazen. Ben sakinleşeyim, kafamda olanı biteni değerlendireyim ve kendi haksız olduğum yerleri fark ettikten sonra iletişim kurma taraftarı oluyorum. Bu daha sağlıklı geliyor bana. Bu düşünme sürem bazen 2-3 gün sürebiliyor. Sürecin uzaması noktasında eşim rahatsız oluyor. Konuşmak istese de iletişime kapalı oluyorum. Bu da evliliğimizde problemlere yol açıyor (S. 23K).

Benim tek problemim öfke, sinir konusu. Eşim çok çabuk sinirleniyor ve bu bizim en büyük problemimiz. Öfke kontrol probleminin olduğunu düşünüyorum. İletişim kuramıyorum resmen eşimle. Ben de kendisine cevap vermemeyi tercih ediyorum. Kendi kendine bağırıyor, sinirleniyor sonra sakinleşiyor. Evliliğe etkisi ise olumsuz oluyor tabii ki (F. 25E).

Ben çok fevri davranıyorum. Çok sinirleniyorum bazen aşırı yükseliyorum. Sonra pişman oluyorum. Öfke kontrolümü sağlamakta zorlanıyorum bazen. İletişim sorunlarımız oluyor hep. Eşimin ailesine sinirleniyorum. Onlara

ağzımı açıp bir şey söyleyemiyorum. Sonra gelip tüm sinirimi eşime boşaltıyorum. Açıyorum ağzımı yumuyorum gözümü yani. Ben bağıryor ağlıyorum o da sus ağlama diye bağıryor. İletişim kuramıyoruz kesinlikle. Bunları yapmamak da elimde değil kesinlikle.

İletişim problemleri konusunda Tarhan (2021) çiftler arası sağlıklı iletişimin öneminden bahsetmektedir. Sağlıklı iletişimi çiftlerin birbirleri arasında üstünlük kazanma çabaları olmadan kurulan iletişim olarak nitelendirmektedir. Bu noktada “benim söylediğim olsun, benim fikrim bu şekilde, o sebeple doğru bu” tarzında iletişim stilinin doğru görülmediğini, sağlıksız bir iletişim şekli olduğundan bahsetmektedir. Bu iletişim şekline uyum sağlayan katılımcı M. 23K’ nın görüşlerine aşağıda yer verilmektedir.

Birbirimizi bir konu, düşünce farklılığını meydana getirecek bir durum olduğu zaman kendi düşüncelerimizin çok arkasında duruyoruz. İkimizde kendi dediğimiz olsun, kendi fikirlerimizin doğruluğu kabul edilsin istiyoruz. Bunu daha çok ben yapıyorum. Yanlış olduğunu bildiğim halde aslında onun bana inanmasını istiyorum ve bu durum beni daha çok tatmin edecek bir durum olduğu için onu baskılıyorum. Bu aramızda tartışmalara sebep oluyor. Bunu halen de yaşıyoruz. Ortak noktada buluşamadığımızda genelde hep tartışmayla sonuçlanıyor. Bazen konuyu kapatıyoruz, bazen de uzadıkça uzuyor. Kendimi eleştirecek olursam bunu %60-70 oranında ben daha çok yapıyorum. Haklı olmak istiyorum hep. Mesela karşıdaki insana bir soru soruyorum ve cevap vermesini bekliyorum. O da aslında tartışmayı büyütmek ve uzatmamak için bana cevap vermiyor. O sırada ben de ondan bir cevap bekliyorum ve üzerine gidiyorum. Bu sefer geriliyoruz. Bence bizi kişilik olarak kırıyor bu durumlar. Evliliğimizi de yıpratıyor bu tarz problemler.

M. 23K kodlu katılımcının eşinin de aynı şekilde bu problemlerden bahsettiği görülmektedir. Bu görüşe de aşağıda yer verilmektedir.

Sürekli bir kavga, sürekli bir tartışmalar yaşıyoruz, bunlar bizi yıpratıyor. Sonrasında her insan gibi konuşup anlaşabiliyoruz ama ertesi gün yine aynı şekilde olduğu zaman bu durum kısır bir döngü halini alıyor. Böyle olduğu zaman da insan uğraşmak istemiyor. Hep kendini haklı görüyor eşim. Nasıl

olsa sinirlenecek yine, ne yapsam kabul etmeyecek gibi düşünceler oluyor bu da evliliği yıpratıyor. Huzur ortamı sağlanmıyor bazen.

Aybey'e (2017) göre, iletişimin bireylerin gelişimi ve değişiminde oldukça mühim bir yeri vardır. Bu nedenle aile üyeleri içerisinde karşılıklı diyalog fazlasıyla önemlidir. Aile fertlerinin diyalog halinde olması, birbirlerini daha sağlıklı anlamalarına yardımcı olacaktır. Bu bağlamda katılımcılar arasında iletişim noktasında sağlıklı iletişim şekillerini benimseyenlerin olduğu da göze çarpmaktadır. Bunlardan birkaçı aşağıda örneklendirilmiştir.

Ufak tefek problemler oluyor ancak bunları aşabildiğimizi düşünüyorum. Çok rahat bir iletişim şeklimiz var. Problemleri konuşarak hallediyoruz. Problemleri kolayca aştığımız için evliliğimize etkisi olumlu yönde oluyor. Problemlerin içinden daha da güçlenerek çıkıyoruz ve birbirimize daha çok bağlıyor (H. 25E).

Şu ana kadar ciddi bir problem yaşamadık. Sadece benim söylemeyip eşimin anlamasını beklediğim şeylerde, onun anlamadığı zamanlarda problemler yaşanmıştı. Sonrasında ben istek ve beklentilerimi söylüyorum. O da benim söylediklerimden farklı bir anlam çıkarıyorsa aslında benim söylediğim şeylerin onlar olmadığını söylüyorum. Küçük çapta problemler olsa da bunu konuşarak hallettik. Sağlıklı bir iletişim şeklini benimsedik denilebilir (F. 25K).

Anlaşamadığımız bazı konular oluyor tabii ki, sonuçta bazen anne babamız kız kardeşlerimizle bile geçinemiyoruz. Tezat düşüştüğümüz durumlar oluyor ama yine de konuşarak halledebiliyoruz. Evliliğimize olumsuz anlamda bir etkisi olmadı şu ana kadar (H. 25K).

Uyum Sorunları:

Yıldırım'a (2004) göre ülkemizde evliliklerin ilk beş yılı kopma yılları olarak adlandırılan kritik süreçleri belirtmektedir. Seneler geçtikçe evliliğin oturduğu ve çiftlerin daha uyumlu oldukları görülmektedir. Bunun nedeni evlilik süresinin uzamasıyla birlikte çiftlerin birbirlerini daha çok tanıma fırsatı bulmalarıdır. Evlilik süresi uzadıkça evliler tecrübe ve deneyim sahibi bireyler olarak evliliğin daha sağlıklı ilerlemesine destek olur.

Katılımcılar arasında da göze çarpan noktalardan birisi uzun süre flört dönemi yaşamış bireylerin, evlilik sonrasında da uyum noktasında yaşamış oldukları problemleri daha minimum düzeye indirgedikleri olmaktadır. Buna örnek olarak aşağıda bazı katılımcıların görüşlerine yer verilmiştir.

Bizim 8 yıllık bir flört dönemimiz olduğu için birbirimizi tanıyorduk. Ben onun neleri sevdiğini, sevmediğini bilirim. Eşim de benim nelere kızdığımı, düşüncelerimi, sevdiğim şeyleri, fikirlerimi bilir. Uyumlu bir çift olduğumuzu söyleyebilirim. Birbirimizi tamamladığımızı düşünüyorum. Bir sorun yaşamıyoruz bu anlamda şu an, her şey güzel gidiyor (A. 26K).

Büyük çapta problemler yaşamıyoruz çünkü biz 10 yıllık flört döneminden sonra evlendik. Birbirimizi çok iyi tanıyoruz. Bu bizim evlilikte uyumu yakalayabilmemiz adına büyük bir avantajımız oldu galiba. Çünkü hayatımızda tek değişen şey ailelerimizin de tanışıyor olması ve eşimle aynı evi paylaşıyor olmamız diyebilirim (B. 25K).

Uyumlu bir çiftiz. Çocukluktan beri biz arkadaşız. 8 yıl flört dönemimiz oldu. Her insan farklı zaten ve bu farklılığı da seviyorum ben. Böylesi daha güzel oluyor. Farklı kültürler tanımış oluyorsun, farklı bir kafa yapısı tanımış oluyorsun bu da güzel bir ortam oluşturuyor (S. 27E).

Uyum problemi denilince şunu anlıyorum, onun sevdiği şeyi benim sevmemem ve benim sevdiğim şeyleri onun sevmemesi. Aslında bunu sevgililik döneminden beri çok güzel dengeledik biz. 3 yıl flört dönemimiz oldu. Hiçbir insan aynı değildir ve insanların zevklerinin aynı olması da tamamen mümkün değildir. Eşimin sevdiği şeyleri deneyimleyip sevdiğim çok oldu, eşim için de aynı şekilde. Birbirimiz sayesinde tabularımızı yıktık. Güzel bir şey bu. Birbirimizin dengesini bulabiliyoruz (S. 25E).

Eşler arasında hayata bakış açısı, görüşler, beklentiler birbiriyle örtüşmüyorsa sürekli çatışma meydana gelecektir. Biz evliliğimizin öncesinde birbirimizi tanıdığımız için karşımıza pek böyle problemler çıkmadı. O yüzden evliliğimizde bu tarz uyumsuzluklar ile beslenen bir durum yok (K. 32E).

Bunlar dışında evlilikte uyum problemlerinin de varlığı bilinmektedir. Birbiriyle iletişim halinde olan, kurdukları yuvayı, geniş veya çekirdek ailelerini ilgilendiren durumlarda hemfikir olabilen ve problemlerini pozitif yönde neticelendiren kişilerin evlilik yapısı Erbek vd.'ye (2005) göre uyum içerisinde süren bir evlilik olarak açıklanır. Evlilik uyumu ayrıyeten kadın ve erkeğin sorunsuz birlikteliklerinin neticesi bağlamında evlilik yaşantılarındaki tatmini ve huzuru tanımlar. Katılımcılarla görüşmelerin sonucunda evlilikte uyum problemlerini yaşayan çiftlerin olduğu da bilinmektedir. Bu problemlere ilişkin verilere aşağıda değinilmektedir.

Erkek ve kadın dünyası çok farklı olduğu için bazen bana hoş gelen ona gelemeyebiliyor. Farklı kültürlerden geliyoruz. Ben Batı, eşim Doğulu. Yemek kültürümüz çok farklı ama ben hep uyum sağlamaya çalıştım. Onu da mutlu edebilmek açısından. Ben bu şekilde davransam da eşimin yaklaşımı bu şekilde olmadı. Bencilce davrandı bazı zamanlar. Onun isteğinin çoğunlukla gerçekleşiyor olması zaman zaman sorunlara yol açabiliyor (N. 31K).

Ben obsesif bir insanım. Mutlaka koyduğum eşyaların yerinde olması gerekiyor, düzenimin bozulmaması gerekiyor. Rutinimin bozulmaması gerekiyor. Eşimin bana ayak uydurması gerekiyor. Eşimde bu kurallarına uymadığı için uyum sorunları yaşıyoruz (E. 24K).

Bizim memleketlerimiz farklı. Eşim Konyalı ben Sinopluyum. Bazı farklılıklar olabiliyor memleketle alakalı. Onun büyüme tarzı, alışkanlıkları farklı benim farklı. Bunlar bazen sorunlara sebep olabiliyor (B. 25E).

Biz de yaşıyoruz bu problemleri. Mesela aile yetişme biçimlerimiz. O çok farklı bir aile de yetişmiş, ben çok farklı. Uyum sağlayamıyoruz bazı konularda. Onun yetiştiği ortamda kadın biraz daha geri planda. Evde durur, çok çıkmaz, çok gezmez, çalışmaz gibi. Benim ailemde ise herkes eşittir. Erkek neyse kadında odur. İsteddiği yere gider, gezer. O bu konuda beni yadırgıyor. “Kadınsan evde otur” düşüncesiyle yetişmiş. Bu konularda çatışmalar yaşıyoruz. 3 yıldır evliyiz 3 yıldır bu konuda çatışma yaşıyoruz (A. 23K).

İki ailenin birbiriyle çatışması, kültür farklılıkları var. Eşimin ailesi daha dindar bir aile. Benim ailem daha rahat davranan bir aile. Benim ailem erkek

eş dostla birlikte gülüp eğlenen bir aileyken, eşimin ailesi bunu yanlış olarak dile getiriyor ve sürekli söyleniyorlar. Din konusunda baskı altında tutmaya çalışmaları beni rahatsız ediyor. Ailem de rahatsız oluyor. Benden tamamen kapanmamı bekliyorlar. Bu konularda hem aile olarak hem de eşimle uyumsuz olduğumuzu düşünüyorum. Çözümlemesi gereken bir sorunum bu.

Bir buçuk yıllık evli olmama rağmen ben hala adaptasyon sürecini atlatabildiğimi düşünmüyorum. Çünkü tamamen hayatın, düzenin değişiyor. Bu noktada insan bir bocalama yaşıyor. Rutinlerim değişti. Yeni bir aileye uyum sağlamaya çalışıyorsun, uyum sağlayamadığımda sorunlar yaşayabiliyorum. İş, okul ve evlilik hayatını dengede tutmak konularında problemler yaşayabiliyorum. Evliliğe etkisi ise olumsuz yönde oluyor. Zaman planlamasını iyi yapmam gerekiyor. Hem okul hem de eşimin aile ziyaretleri. İşlerimi yetiştirmek de zorlandığımda sinirleniyorum. Bunu da ister istemez eşime yansıtabiliyorum. Bunlar dışında evlenmeden önce yemek yapan bir insan değildim artık yapıyorum. Bunlara alışmak da zor oluyor. Evliliğe ve eşime uyum sağlamakta zorlanıyorum gerçekten.

Ekonomik Sorunlar:

Evlilik yaşantısında ekonomik şartlar evliliğin kalitesinin belirlenmesinde önemli bir husus olarak görülmektedir. Ekonomik durum ailenin ihtiyaçlarının giderilmesinde, ailenin işlevselliğinin artırılmasında ve yaşam şartlarının iyileştirilmesinde önemli bir etken olduğu söylenebilmektedir. Taranan çalışmalar sonucunda da evlilik içerisinde gelir seviyesinin yüksek olmasının evliliği olumlu etkilediği, yaşam kalitesini ve hayat standartlarını daha iyi bir noktaya taşıdığı ve bireylerin sosyal imkanlarını geliştirdiği yönünde etkilerinin olduğu da söylenebilmektedir.

Katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda çiftlerin evliliklerinde yaşadıkları problemler konusunda ekonomik sorunlardan da bahsettikleri görülmüştür. Evliliğe etkisi hususunda ise katılımcılar, ekonomik problemlerin birbirleri arasında zaman zaman çatışmaya sebebiyet verebildiğini söylemektedir. Bunlara örnek mahiyetinde katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmektedir.

Eşim savurgan bir aile de büyümüş ben ise daha biriktirme taraftarı olan bir aile de büyüdüm. Bu nokta da zaman zaman çatışmalar yaşayabiliyoruz.

Ailesinde gördüğü gibi davranıyor. Gerekli gereksiz harcamalar yapabiliyor. Ekonomik zorluklar yaşadık. Evlenmeden önce yalnızca kendimden sorumluydum ancak evlendikten sonra evimden de sorumlu hale gelmeye başladım. Eşimle bu ayı çıkarabilecek miyiz diye düşündüğümüz zamanlar oluyor. Ben çalışmadığım için şu an tek maaşla geçinmeye çalışıyoruz. Bu durumun evlilik üzerinde olumsuz etkisi oluyor. Bazen çok gerilmeme sebep oluyor bu durum. Bu yüzden tartışma yaratıyorum (E. 31K).

Ekonomik sorunlarda yaşadık. Ben babamın evinde elimdeki paranın arkasını düşünmeden harcardım. Şimdi öyle değil, elimde kısıtlı para oluyor. Ben çalışmıyorum, eşimin kazancıyla yaşamımızı sürdürmeye çalışıyoruz. Malum her şey çok pahalı. Bir peynir alacaksam bile üç dört market gezip en uygununu alıyorum. Bundan da zaman zaman sıkıldığım anlar oluyor. Yani özgürce harcama yapabilmek, istek ve ihtiyaçlarım karşılansın istiyorum. Öfkelenince eşime yükseliyorum. Eşimde bana yükseliyor. Sonrasında kavga ediyoruz zaten. Bu döngü böyle devam ediyor (Z. 24K).

Eşler evlenmeden önce birbirlerini çok tanıyamıyorlar. Kimisi maddiyata çok önem veriyor, kimisi daha fazla muhafazakar oluyor ve bunu yansıtmıyorlar. Evlendikten sonra gerçek yüzleri ortaya çıktığı için çatışıyorlar. Açıkçası eşimle yaşadığım sorunlardan biri maddiyat konusu. Beklentisinin bu denli yüksek olduğunu evlilik öncesi bilmiyordum. Bunu karşılayamayacağımı da bir noktada biliyor aslında. Malum geçim derdi, evin ihtiyaçları zorlanıyorum zaman zaman. Bilmesine rağmen üzerimde maddiyat baskısını hissediyorum. Üzerime gelince ben de sakin kalamıyorum ve tartışıyoruz sonucunda (E. 27).

Katılımcıların cevaplarında da görüldüğü üzere evlilikte yaşanan maddi sıkıntılar bireyler arasında çatışmalara, tartışmalara sebebiyet verebilmektedir.

Cinsel Sorunlar:

Gülsün vd.'ye (2009) göre cinsellik kavramı, çoğunlukla haz duygularıyla ilgili olsa da beraber haz duymaya yönelik her davranımın cinselliği kapsadığını söylemenin yetersiz bir tanım olacağını söylemektedirler. Cinsellik fiziksel bir eylemden öte anlamlar

taşımaktadır. Cinsellik, biyolojik, psikolojik ve sosyal bir varlık olan insanın bütün taraflarıyla etkileşim içerisinde yer almaktadır (s. 75).

Evlilikte eşler arası cinselliğin çok önemli olduğu söylenebilmektedir. Evlilikte cinselliğin sağlıklı ilerlemesi ve cinsel hayatın gereksinimlerinin karşılanması; evlilik doyumu, evlilik memnuniyeti, mutluluğun kazanılmasına büyük oranda etki ettiği görülmektedir. Anlaşılacağı üzere evlilikte yaşanan problemlerin birbiriyle ilişkili olduğu görülmektedir. Cinsel problemler evliliğin birbirinden farklı tüm alanlarında farklı problemlerin oluşumuna sebebiyet verebilmektedir. Katılımcılar arasında cinsel problemler yaşayan çiftlerin olduğu da görülmektedir. Buna örnek niteliğinde bazı katılımcıların söylemlerine aşağıda yer verilmektedir.

Cinsel yönden de vajinismus problemi yaşadım. Bir kadın olarak bu durum sebebiyle içsel olarak suçlu hissettim. Eşimin bir yaran mı var, öncesinde bir sorun mu yaşadım gibi düşüncelere kapılmasından korktum. 4-5 ay süren bir durumdu yaşamış olduğum sorun. Eşimin de illaki beklentileri oluyor ve bu durumdan şikayet ediyordu. Tartışmalar yaşandı. Doktora gitmek istemedim başlarda çünkü farklı bir durumdu yaşadığım. Bir genç bayanın yaşamak istemeyeceği bir durum olduğu için çekindim biraz. Sonrasında gittim. Neyse ki eşimin ailesi haberdar olmadı bu durumdan. Doktorun desteğiyle çözdük bu durumu (M. 26K).

İlk evlendiğimiz zamanlarda cinsel yönden problemler yaşadık. Uyumlanma açısından önemli bir konu. Ben eşime yetebilecek miyim, yeterli miyim, yetersiz miyim gibi sorular beynimi kurcalıyordu sürekli. Kendi fiziğimi inceliyordum sürekli. Aslında eşimi değil de kendimi koyuyordum teraziye devamlı olarak. Cinsel problemler bana zaman zaman yetersiz, mutsuz hissettirdi. Eşimde bu özgüvensiz halimin farkında olduğu için rahatsız oluyordu bu durumdan. Bu duygularımın önüne geçemiyordum ve bu eşimden uzaklaşmama ve cinselliğe yanaşmamama sebep oluyordu. Evliliğimizin yeterliliğini düşürüyordu sanki. Sonucunda psikoloğa gittim zaten. 5 seansta aştım bu duygularımı (N. 31K).

Eşimle yaşadığımız tartışmalar, gerilimler çok fazla olduğu için onunla cinsel anlamda birliktelik yaşamak istemiyorum. Bu da evliliğimizi olumsuz

etkiliyor, bazen boşanmayı bile düşünüyorum. Bunun bu kadar zaruri bir durum olması canımı sıkıyor açıkçası. Eşimden anlayış bekliyorum. Eşimde farkında bu durumun, dolaylı yoldan tartışmalarımız bu sebebe de bağlanıyor (K. 25K).

Cinsel sorunlar da yaşadık ilk zamanlar bilmediğimiz bir alan olduğu için ancak zamanla konuşarak, iletişim kurarak bu durumu düzene oturtmaya çalıştık. Ben de çok kötü bir etkisi olmadı ama eşim için problem oldu. Cinsel tabularımı aşmam bir hayli zor oldu. Aslında evliliğe alışmam için zemin hazırladı. Bunlar beni evliliğe daha çok hazırladı. Sorunların halı altına sürülmesinden gün yüzüne çıkartılmış oldu ve konuşulup halledilmeye çalışılmış oldu. Tabii yine de eşimle bu konu yüzünden tartışmalarımızın olmasını görmezden gelemem. Üzerimde baskı hissettim hep (G. 25K).

Görüşmeler sonucunda çiftler arasında kadın katılımcıların cinsel problemlerini söylemekten çekinmedikleri ancak erkek katılımcıların böyle bir sorunları yokmuşçasına davranış sergiledikleri görülmektedir. Toplumumuzda yer alan cinsel tabular, cinselliğin konuşulamaması, cinselliğin ayıp sayılması gibi konuların görüşmeler esnasında da nispeten saptandığı söylenebilmektedir. Bunlar dışında evlilikte meydana gelmiş olan cinsel problemlerin evlilik yaşantısında başka sorunlara da sebebiyet verdiği, çatışmalara neden olduğu ve evliliğin kalitesini düşürdüğü görülmektedir. Nelson ve Jones (1997) evlilikte mutluluğun asıl tetikleyicisinin aktif ve kaliteli cinsel hayat olduğunu söylemişlerdir. Cinsel hayatın gereksinimlerin karşılanması halinde evlilikte mutluluğun ve huzurun daha çok olacağını ifade etmektedir.

Aile Büyükleri ve Akrabalar ile İlişkiler:

Canel' e (2007) göre eşlerin kendi köken aileleri ve akrabaları evlilik yaşantısında ve yaşamda ailenin kendilerinde oluşturmuş olduğu gücü ve destek mekanizmasını sağlayan kaynaklar olabileceği gibi kişilerin hayatına negatif anlamda etki edecek bir stres unsuru haline de gelebilmektedir. Köken ailelerle kurulan sağlıklı iletişim şekilleri, ailelerin destekleri çiftlerin kendilerini güçlü hissetmesini sağlayan ve yaşamda yalnızlık hissini azaltan özelliklere sahip olabilmektedir. Diğer yandan eşlerin birbirlerinin aileleriyle yaşamış oldukları anlaşmazlıklar evlilik üzerinde negatif ve yıkıcı etkilere sebebiyet verebilmektedir. Özellikle evliliğin ilk senelerinde daha çok problem yaratabilmektedir.

Ancak eşlerin her ikisinin de evliliklerine sahip çıkmaları ve geliştirecekleri çözümlerle evliliği kurtarma yoluna gitmeleri beklenmektedir.

Katılımcılarla sağlanan görüşmeler sonucunda Canel' in (2007) bahsettiği gibi köken ailelerin evli çiftlere olumlu da olumsuz da etkilerinin olduğu gözlenmektedir. Olumlu etkilerin yanında olumsuz etkilerin evliliği bitiş noktasına kadar sürükleyebileceği görülmektedir. Bazı katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmektedir.

Kişisel sınırlarımı çizemediğim için kayınvalide yanında yaşamak zorunda kaldım. Hayır diyemedim. Kaynanamların evinde gittim orada da hayır diyemediğim, ses çıkaramadığım için çok sorun yaşadım. Bir gün odamızdayız ve eşimin kardeşi de daldı odaya destursuz. Eşim kızdı kapıyı çal gir odaya diye. O da şu an evde misafir var bir şey yapamayacağına göre dalarım dedi. Saygısız. Orası bizim odamız ve orası bize ait bir alan. Buna bile saygı duyulmuyordu. O zaman bile kardeşine sesim çıkmadı ama görümcem gidince eşimle çok fena kavga ettik, ben ağlamaya başladım. Eşimin suçu olmamasına rağmen eşime yükseliyordum. Özel hayatımıza kesinlikle saygı duyulmadı. Oğlunu vermek, evlendirmek istemiyordu açıkçası (Z. 24K).

Çok yüksek. Hatta birçok problemimiz buna yönelik olabiliyor. Bu durumlarda da baş etmekte ciddi anlamda zorluk çekiyoruz. Aslında “kişilerin sadece kendisiyle değil ailesiyle evleniyor” cümlesi de burada gerçekten bir etken bana göre. Çünkü orada sevdiğin kişinin ailesi olduğundan dolayı onun doğrularını, o ailenin doğrularına karşı kendi kişiliğinde, benliğinde bir savaş veriyorsun. Örneğin ben R. kişisi olarak kalıp kendi hareketlerimle, yaşam standartlarımla, isteklerimle mi devam etmeliyim yoksa bir yandan da aile olduğun kişiye duyduğun saygı ve sevgiden dolayı onun ailesinin isteklerine karşı belirli bir miktarda kendimden ödün mü vermeliyim, çatışmasını çok fazla yaşıyorum. Burada genellikle kişinin kendi sınırını çizebilmesi çok önemli. Eşler arasında da bu unsur çok önemli. Kişisel sınırlar ve alanlar en baştan sağlıklı bir şekilde çizildiğinde çok fazla problem yaşanmayabilir ama o sınırlar sağlıklı bir şekilde çizilmediğinde istemeden de olsa ailelerle yaşanan problemler eşler arasındaki problemlerin artmasına sebep olabiliyor (R. 25K).

Eşimin ailesi mesela iş konusunda bana saygı duymuyorlar. Çalıştığım iş için az para aldığımı düşünüyorlar. Mesleğimi değil de daha çok para kazanabileceğim marketlerde çalışmamı istiyorlar. Mesleğimi de küçümsüyor, hafife alıyorlar. Bu tarz şeyler rahatsız ediyor açıkçası (M. 26K).

Ailelerimizin yaşantımız üzerinde eksisi de var artısı da var. Aile içine karışmaları sorunlara sebep oluyor. Mesela karşı tarafın kızını desteklemesi, benim ailemin beni desteklemesi çatışmalara sebep oluyor (O. 29E).

Olumsuz anlamda çok fazla onlar etkiledi. Eşimle 7-8 yıl flört ettik ama aynı eve girmeden tanıyamadığımı fark ettim. Onun normalleriyle benim normallerim farklıydı bu noktalarda çatışıyorduk başlarda. Bu noktada biz o çatışma içerisindeyken ailelere gitsek çözüme kavuşturulması için, aileler kendi çıkarlarına göre çözüm buluyorlar. Bizim oğlumuz ya da bizim kızımız gibi. Tarafsız yorum yapan olmadı; ne benim ailemden ne de onun ailesi tarafından. Aynı şekilde biz de kendi ailelerimizin haklı olduğunu savunduk ve bu durumda farklı çatışmalar tekrar ortaya çıkmış oldu (S. 26K).

Çok yüksek oranda. Genelde birbiriyle anlaşılan 2 insan evlendiği için, aralarındaki diyaloglarda sorun yaşamaları çok daha az ama genel sorun çıkartan kısım, iki tarafın ailelerinin istekleri ya da arzuları oluyor. Bir taraf kendi ailesini kırmak istememesine rağmen diğer tarafın yapmak istememesi her zaman bir tarafı yük altında bırakıyor. Bu da ilişkinin üzerinde bir gerginlik, stres ve baskı oluşturuyor. Bununda ister istemez bir tatsızlığa yol açtığı zamanlar olabiliyor (S. 25E).

Etkisi var kesinlikle. Mesela benim aileme 2 kere gittik senin aileme 3 kere gittik gibi. Bu duruma ailesi dahil olmuyor ama biz kendi kendimiz bunun tartışmasını yaşıyoruz sürekli. Annesi babası çok karışmıyor ama mesela ben lohusayken annesi bizde 20 gün kaldı. 20 günde kalınmaz yani ben daraldım onlar evdeyken rahat edemedim. Ben en son eşime gitsinler diye mesaj atmıştım. Tesadüfen görümcemde o mesajı gördü. Sonra o konuda tartışma çıktı. O mesajı görmeseler daha da gitmeye niyetleri yoktu. Onların hatasıydı kalmayı bu kadar uzatmaları (A. 23).

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda köken ailelerin çiftlerin evlilik yaşamına, özel hayatlarına saygı duymaması, evli çiftleri yeni oluşmuş bir aile olarak görmemesi, kendi ailelerinin devamı niteliğinde görmesi ve bu düşüncelerle yine saygı duymaması, aşağılayıcı söylemleri ve en çok da hayatlarına müdahale etme noktasında baskılarını hissettirme davranışlarının var olduğu görülmektedir. Bunlar dışında bu durumun çiftler arasında ise gerginliğe ve çatışmalara sebebiyet verdiği görülmektedir. Eşler arasında senin ailen, benim ailem söylemlerinin olduğu görülmektedir. Yaşanan gerginlikler sonucunda görüşme sağlanan katılımcılar arasında boşanma noktasına kadar gelen çiftlerin var olduğu görülmektedir.

Katılımcılar arasında negatif etkilerden bahsedenler kadar köken ailelerin evliliğe pozitif etkilerinden bahseden katılımcıların varlığı da görmezden gelinemeyecek çoğunlukta olduğu söylenebilmektedir. Aşağıda bazı katılımcıların söylemlerine yer verilecektir.

Eşimin ailesinin olumlu anlamda etkileri var. Kaynanam hiçbir şeye karışmaz, bir şeye ihtiyacım olduğunda her zaman yardım eder. Maddi anlamda yiyecek, içecek ihtiyaçlarımızı karşılarlar, düşünceli insanlar. Her zaman destek amaçlı elleri üzerimizde. Yetişemediğimiz anda hem maddi hem manevi anlamda destek olurlar. Evliliğimizi de olumlu yönde etkiliyor(A. 25K).

Ailelerimizin bize katkısı olarak psikolojik anlamda afaki bir farkı yok ancak ekonomik anlamda biraz daha güvence olarak elbette ki bir faydası oluyor. Evliliğimizde yetiştiremediğimiz noktalarda maddi anlamda destek oluyorlar, ihtiyaçlarımızı gideriyorlar (S. 25E).

Yani olumlu etkileri oluyor ama hiç olumsuz etkileri olduğunu görmedim. Olumlu olarak ekonomik yönden olumlu etkileri oluyor. Ondan sonra onlar bizim büyüğümüz. Bize verdikleri tavsiyeler oluyor ona göre yaşamımızı şekillendirebiliyoruz. Tecrübelerinden faydalanabiliyoruz (S. 27E).

Bizim için hiç yok. Ailelerimizden uzakta yaşıyoruz. Bu etken olabilir. Onun dışında da ailelerimizin bizim evliliğimiz üzerinde çok bir olumsuz etkisi yok, olumlu anlamda bizi destekleyip hal hatır soruyorlar. Haricinde sizin hayatınız, nasıl isterseniz öyle olsun tarzında bizi destekleyici tavırları olduğu için olumsuz anlamda hiçbir şeylerini görmedim. Olumlu etkileri

oluyor. Maddi anlamda da bize oldukça destek oluyor, yükümüzü azaltıyorlar. Her türlü desteklerini üzerimizde hissediyoruz diyebilirim (F. 25K).

Evliliğimize pozitif yönde etkileri olarak, onlar daha çok tecrübeli oldukları için bizleri daha iyi yönlendiriyorlar. Herhangi bir olumsuzlukta evliliği bitirme gibi muhabbetlere girmememizi sağlıyorlar (O. 29E).

Biz ailelerle alakalı hiçbir problem yaşamıyoruz. Onların olumlu etkisi oluyor üzerimizde. Kendi açımdan evlenmeden önce biz iki bireyiz iki kişi evleniyoruz derdim. Aslında hayatın içine girdikten sonra ailelerin birbiriyle anlaşma durumunun bizi oldukça etkilediğini düşünüyorum. Beni olumlu etkiliyor. Mesela eşimle kavga etmişiz ve kayınvalidemlerin evine gidiyoruz. Onların iyi anlaşmış olduğunu görünce daha sakin düşünebiliyorum. Eşime değer verdiğim için annesine de değer veriyorum. Annesini de ayrı bir birey olarak, eşimden de ayrı bir birey olarak görüyorum. Bu yüzden aslında evliliğin bazı durumlarda iki kişi arasında olmaktan çıktığını düşünüyorum. Doğru tabir olursa ailelerinde evlendiğini düşünüyorum (M. 25K).

Kesinlikle olumlu etkisi var. Mesela benim ailem eşimi daha çok sever. Onun ailesi beni daha çok sever. Onlar bizden daha iyi anlaşıyor bazen. Onlarla ilgili hiçbir problemimiz yok (F. 25E).

Görüldüğü üzere evlilikte köken aileler ile çiftler arasında kurulan bağın pozitif yönde olması; bireylerin sorunlarını aşmalarında, çiftlerin aralarındaki sıcaklığı artırmalarında, maddi destek anlamında ve de köken ailelerin tecrübe ve deneyimlerinden faydalanma noktasında ailelerin destekleyici tutumlarının çiftler arasında iletişim ve anlayışı pozitif yönde geliştirmesi yönünde etkisinin büyük olduğu görülmektedir.

Görüldüğü üzere köken ailelerin yeni evlenen çiftlerin sağlıklı aile kurabilmelerine destek olma noktasında etkisinin büyük olduğu görülmektedir. Pozitif anlamda etkisi olduğunda evliliği daha sağlıklı bir noktaya taşıırken, aileye etkisinin negatif olduğu durumlarda ise ilişkileri sonlandırma noktasına kadar getirebildiği de görülmektedir.

Katılımcıların bazılarının ise “köken ailelerin evliliğinize karşı etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verdiği cevaplarda yetiştirilme tarzının etkisinden bahsetmektedir. Eşlerin her birinin farklı ailede, farklı kültürlerde yetiştirildiği göz önüne

alındığında yetiştirilme tarzının bireyler üzerinde etkisinin de büyük oranda olacağı söylenebilmektedir. Bunlarla ilgili bazı katılımcıların görüşlerine aşağı da yer verilmektedir.

Olumlu anlamda eşimin ailesi birbiriyle mutlu olabilen bir aile. O yüzden her şeyi problem yapan insanlar değiller. Eşim de bundan etkileniyor ve daha pozitif bakıyor olaylara. Bir sorun varsa onun çözüleceğine çok inanıyor. Benim kendi ailem ise daha problemlili olduğu için ve aile içerisinde psikolojik problemleri olan bireyler olduğu için ben de bunlardan etkileniyorum. Olaylara daha karamsar taraftan bakan bir kişiyim. Ailenin bireyler üzerinde böyle bir etkisi var bence. Daha karamsar yaklaştığım için karşı tarafı ister istemez daha olumsuz etkileyebiliyorum ama zamanla eşime benzediğimi düşünüyorum. Bunlar dışında benim ailem gider konusunda daha tasarruflu, daha planlı, tutumlu, ileriye düşünen bir aile ve ben de öyleyim. Eşimin ailesi ise tam tersi anı anında yaşayan, bir gün sonrasını düşünmeyen kişiler. Böyle olduğu zaman eşimden kaynaklı değil ama aile olarak bunu sıkıntı edebiliyorum (E. 31K).

E. 31K kodlu katılımcının eşi H. 25E'in de aynı sorunlardan bahsettiği görülmektedir.

Köken ailelerin etkisi vardır tabii ki. Çünkü uzun yıllar kendi ailemizle birlikte bir yaşam sürüyoruz. Onların huylarından huy edinebiliyoruz. Olumlu veya olumsuz anlamda. Bu da ilişkide de o şekilde hareket edebilmemize sebebiyet verebilir. Bu da evlilikte zaman zaman problemlere yol açabiliyor. Mesela ben daha savurgan bir insanım ama eşim daha tutumlu bir insan. Bu sebeplerle problemler yaşayabiliyoruz (H. 25E).

Ben kendimi rahat ifade edebilen özgüvenli bir kişiliğe sahibim. Eşim ise ailesinden ötürü baskıyla büyümüş bir insan olduğu için benim aksime kendini ifade etmekte başarılı değil ve biraz özgüven problemleri olduğunu düşünüyorum. Bir hata yaptığımızda ben çözüm odaklı olurken o suçlama odaklı oluyor. Böyle olduğunda tartışma durumlarında gerginlik yaşayabiliyoruz. Ben de bu olayın farkında olduğum için ilk başta sakin kalmayı tercih ediyorum. Onu duygularıyla baş başa bırakıyorum (H. 25K).

Kendi ailemin beni yetiştirme şekli evliliğimde çok etkili oldu. Benim fevri davranmalarım, ağlamalarım hep bu yüzden. Kendi ailemde hiç benim fikrimin önemi olmazdı. Sus sen kızsın konuşma derlerdi bana hep. Kayınvalidemle otururken de hep bu geldi aklıma. Acaba bir şey dersem bir şey olur mu diye düşünüyorum. Konuşursam kötü bir şey mi olur. Hep susturulduğum için orada da susmam gerektiğini düşündüm. Ağzım yokmuş gibiydi. Geçmişten gelen çok şey oldu gerçekten. Özgüvenli bir çocuk olarak yetiştirilmediğim için bunlar hep (Z. 24K).

Bahsettiğim problemlerde, geçer zaten 1 -2 güne unutturuz tarzında düşündüğüm için eşimi üstüne gitmeyi istemiyordum çok. Aslında bu çok yanlış. Bunu da zamanla, karşımdaki insanı kırdığımı fark ederek öğrendim. Bunu aslında ben de annemden bu şekilde görmüşüm. Annemde bu şekilde davranırdı. Bu yanı köken ailelerle ilgili olabiliyor (S. 23K).

Kendi ailemde babam tarafından gördüğüm çocukluktaki olumsuzlukları eşimde de görme korkusu yaşadım. Sert, kadına değer vermeyen bir babam vardı. Eşimde de görürüm diye korktum ve bu beni eşime karşı hep hırçınlaştırdı. Eşimin ufak bir eleştirisine bile ben çok tepki verebiliyorum. Kendimi ezdirmeyeceğim, annem gibi olmayacağım gibi düşüncelerim oldu hep. Eşimde kendi yöresinde, ailesinde gördüklerine, yaşadıklarına göre davranışlarının bir yansımasını evlilik hayatımız üzerinde etkili olduğunu söyleyebilirim (N. 31K).

Çocuklukta ebeveynlerin tutumları kişilerin yetişkinlik dönemine kadar süren zaman diliminde karakterlerinin oluşumuna, davranış şekillerinin belirlenmesine ve yaşam boyunca yapmış olduğu seçimler konularında ailenin etkisinin büyük olduğu söylenebilmektedir. Bir kişinin karakterini ve hayatını sağlıklı bir şekilde yönlendirebilmesi için ailelerinin sağlıklı yetiştirme stillerine gereksinim duyulmaktadır. Katılımcıların söylemlerine de dayanarak bireylerin yetiştirilme şekillerinin evliliğe etkisinin büyük oranda olabileceği görülmektedir. Aynı zamanda ebeveynlerin yaşam stilleri, hayata bakış açıları ve de çocuklarına davranış şekillerinin de çocukları tarafından benimsenebildiği ve evlilik yaşamında da bunların uygulanabildiği görülmektedir. Sonuç olarak ebeveyn yetiştirme tutumlarının kişinin tüm hayatında etkili olduğu gibi evlilik

yaşamına da etkisinin olumlu veya olumsuz anlamda büyük olduğu katılımcıların görüşleri sonucunda gözlemlenmektedir.

8.3. Hayatı Paylaşmak

Evlilikte hayatı paylaşmak ile ilişkili temalar Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Evlilikte hayatı paylaşmak ile ilgili temalar

Temalar	Alt Temalar
Hayatı Paylaşmak	Sorumluluk Paylaşımı Duygu Paylaşımı Ortak Bir Yaşam

Tablo 4’te görüldüğü üzere hayatı paylaşmak cümlesi tema olarak belirlenmiş olup, sorumluluk paylaşımı, duygu paylaşımı ve ortak bir yaşam olarak alt temalar belirlenmiştir. Bu bölümde katılımcılara “hayatı paylaşmak sizin için neyi ifade ediyor?” sorusu sorulmuştur. Hayatı paylaşmanın eşlere göre tanımlarına yer verilecektir. Kimi kişilere göre her şeyi beraber yapmayı, eğlenmeyi ifade ederken kimilerine göre sorumluluk paylaşımı ya da duyguların paylaşımını ifade ettiği görülmektedir. Katılımcıların görüşlerine ve değerlendirmelere aşağıda yer verilmektedir.

Sorumluluk Paylaşımı:

İş paylaşımı, sorumluluk paylaşımı. Hayat benim için sorumluluk demek. Hep sorumlulukları olan bir insan oldum. Eşimin de bunu azaltmasını bekliyordum. Eşimle şu an sorumluluklarımı paylaşıyorum diyebilirim. Bulaşık, yemek, temizlik, hastalıklarımızı, maddi durumumuzu paylaşmayı ifade ediyor benim için (E. 24K).

Doğru bir insanla hayatı paylaşmak güzel bir şey. Sanki yüklerinin bir kısmını o almış, diğer kısmını da sen almışsın gibi. Sorumluluklarımı hafifletiyor eşim. Hayat paylaşınca güzel denir ya çok doğru (İ.T. 25K).

Daha öncesinde çok fazla sorumluluklarım vardı, hayatı bir görevmiş gibi görüyordum. Evlendikten sonra eşimin benim yükümü, sorumluluklarımı aldığını hissettiğim için hayatı daha yaşanılabilir bir yer olarak görüyorum (N. 31K).

Katılımcıların görüşlerinden anlaşıldığı üzere, aile içerisinde sorumluluk dağılımının önemli bir unsur olduğu görülmektedir. Kişilere göre değişebilen hayatı paylaşmak cümlesi, üstte verilen katılımcılara göre bir görev, sorumluluk paylaşımı olarak görülmektedir. Katılımcılar arasında evlilik öncesi yaşamlarında sorumlulukları fazla olan kişilerin evliliği de bir sorumluluk olarak gördüğü ve bu yönde eşinden destek görmek gibi beklentilerinin olabildiği de görülmektedir.

Duygu Paylaşımı:

Benim için duygusal anlamda ve fiziksel anlamda aynı şeyleri hissedebilmeyi ifade ediyor. O noktada eşimle hayatı paylaştığımızı düşünüyorum. Mesela eşimle aynı yemeği yiyip, aynı arkadaş ortamında takılıp hayatı paylaşamadığımızda oluyor. Çünkü o an eşimle tartışmalarımızı düşünüyorum (M. 25K).

İnsanlar evliliği mutluluk, huzur için değil de doğanın gereğiymiş gibi yapıyor. Aslında evlilik daha huzurlu bir yaşam için yapılması gerekir. Mutluluk, huzur, kederin paylaşılması benim için (E. 26E).

Aynı mutluluğu aynı üzüntüyü aynı endişeyi kaygıyı her şeyi beraber yaşamak bütün duyguların güzelliklerini ve kötülükleri de beraber paylaşmayı ifade ediyor.

İyi veya kötü anıları olsun, her iki durumda da birlikte yan yana olmak manasını taşıyor benim için. Yağmurda yürümek benim için güzel bir olaysa onunda yanımda olmasını isterim ki hayatımı onunla paylaşayım. Duygular, düşünceler, hobiler, fobiler hepsinin dahil olduğu bir olgudur benim için (H. 25K).

Ömür boyu tek bir kişiyle geçireceksin hayatını. Yeri geldiği zaman üzülme, yeri geldiği zaman sevinme, yeri geldiği zaman ekonomik anlamda daralmak bunların hepsini yaşayabilirsin hayatta. Sonuçta hiçbir şeyin garantisi yok. Çok kötü bir durumda da olabilirsin. Burada önemli olan şey ise her anımda yanımda olabilecek mi ve benimle aynı duyguları yaşayıp bana ortak olabilecek mi? (B. 27E).

Hey şeyi birlikte yapabilmek, eğlenmeyi de ağlamayı da, mutlulukta hüznün de her durumda birlikte olabilmeyi ifade ediyor benim için (S. 25K).

Yaşadığım bütün duyguları karşımdaki insanında yaşıyormuşçasına hissetmesini ifade ediyor benim için (S. 23K).

Araştırmaya katılım gösteren katılımcıların hayatı paylaşmak cümlesini duygusal anlamda ve hayatta her alanda aynı hisleri hissedebilmeyi, yaşam içerisinde ortak duyguları paylaşabilmeyi ifade ettiğini belirtmektedirler.

Ortak Bir Yaşam:

Eşinle her şeyin ortak oluyor işte. Yediğin yemekten, uyuduğun uykuya kadar her şey ortak oluyor. Bu aynı zamanda değişimi de beraberinde getiriyor. O geç uyursa ben de öyle uyuyorum. Hayatındaki her şey değişiyor. Aile olarak farklı bir aile ediniyorsun. Hayatın tekrardan bir yapılanma haline bürünüyor (A. 24K).

Gerçekten hayatı paylaşıyoruz. İki kişiyiz ama her konuda birbirimiz hakkında ortak karar vermek zorundayız Bir nevi bu hayatı paylaşmak yani benim için, dışarı çıkacaksak, bir misafir ağırlayacaksak, başka bir yere gideceksek beraber ortak karar veriyoruz ya da evimize bir şey alacaksak ortak kararlar alıyoruz. Hayatı paylaşmak bana göre bunları ifade ediyor (B. 25K).

İnsanın eşi hem arkadaşı hem ailesi oluyor. Paylaşmanın en güzel yanı da bu. Her an her şeyi beraber yapabiliyoruz (F. 30E).

Gerçekten bir evi paylaşmak diyebilirim. Biz zaten 7-8 yıldır birlikteydik bir hayatı paylaşıyorduk ama işin içine ev girdiği zaman, aynı ortam girdiği zaman daha farklı oluyormuş. Ailenden çıkmışta onunla gerçekten bir aile olmuş gibi hissediyorsun aynı evde olduğun zaman (M. 26K).

Aslında çok yüzeysel bir cümle gibi duruyor ama insan evlendikten sonra daha net anlayabiliyor ki çok derinliği olan bir cümle. Çünkü gerçekten evlendiğin kişiyle hayatı, ömrü paylaşıyorsun. Aynı yastığa baş koyuyorsun yani daha da ötesi yok diye düşünüyorum (M. 27K).

Katılımcılardan birinin “Aynı yastığa baş koyuyorsun, daha ötesi yok diye düşünüyorum” cümlesinin evlilikte ortak bir yaşam alanı başlığının içeriğindeki tüm görüşleri kapsayan bir cümle olduğu söylenebilmektedir. Katılımcıların görüşlerinden de anlaşılacağı üzere bireylerin hayatı paylaşmak cümlesini eşyle ortak bir yaşam içerisinde olmak şeklinde ifade ettiği görülmektedir. Bu cümle kendi öz ailelerinden ayrı nitelikte oluşmuş bir aile oluşumunu kapsamaktadır.

8.4. Evlilikte Huzur

Özdemir’e (2020) göre kişilerin huzur halini yakalayabilmesi, içerisinde buldukları hayat şartları ve bu şartları değerlendirme şekillerinden meydana gelmektedir. Çiftlerin karşılaşmış oldukları zorluklarla baş edebilmelerini, fiziksel ve ruhsal iyilik hallerini koruyabilmeyi, yaşamdan zevk alabilmeyi sağlayan huzur, evlilik kurumu içerisinde muhakkak bulunması gerekli unsurlardan biri haline gelmektedir (s. 29).

Evliliği devam ettirebilmenin her zaman kolay olduğu söylenememektedir. Birden fazla anlaşmazlıkların, çatışmaların meydana gelmesi normal olarak kabul görülebilmektedir fakat bu süreci doğru bir şekilde yönetebilmek evlilik içerisindeki huzurun sürdürülebilirliğini sağlayabilmek adına önem taşımaktadır.

Araştırmaya katılım gösteren katılımcılara “huzurlu bir ortamın evlilikte oynadığı rol nedir?” sorusu yöneltilmiştir ve verilen cevaplara aşağıda yer verilmiştir. Katılımcıların görüşlerinin aynı doğrultu da olması sebebiyle alt temalar oluşturulmamıştır.

Çok önemli. Sen bireysel olarak çok mutlu olsan bile eşinle bir sorunun olursa huzurlu olman çok zor. Mutlaka evliliğin güzel yürümesi gerekiyor huzurlu olabilmek için. Mesela ben eşimle tartışayım ama çocuğumla çok mutluyum olmuyor. Çünkü hayatını onunla paylaşıyorsun sonuçta. Kişinin mutlu olmayı başkasından beklemesi gerekmiyor ama evlilikte bu böyle olmuyor maalesef. Eşimle aram kötü olunca ben de çok huzursuz, mutsuz bir gün geçiriyorum (A. 24K).

Evliliğin başrolü bence. Huzurlu bir ortam varsa en büyük sorun bile sakince çözülebiliyor. Huzursuz bir ortam varsa da her şey problemlili gelebiliyor. Çorabını çıkarmamasından tutun yemek yeme şekline kadar her şey problemlili gelebiliyor (E. 31K).

Tabii ki çok önemli. Bir ailede huzur olmazsa olmaz. Bir küçük problem bile çok etkiliyor. Huzursuzluğun olduğu bir ortamda bir evliliğin, ailenin sağlıklı bir şekilde devam edebileceğini hiçbir şekilde düşünmüyorum. Gelenekselleşmiş ailede şuan o huzursuzluklara rağmen devam ediyor. O huzursuzluklar kanıksanmış hale geliyor ancak evlilikte huzursuzluk diye bir şeyin yer almaması taraftarıyım (F. 25K).

Huzurlu bir ortamda çiçekler bile sağlıklı yetişiyor, bunun farkındayım. Senin mental sağlığından tut, eşinin mental sağlığına kadar çok etkiliyor. Huzurlu bir ortamda insanlar birbirine daha çok muhabbet duyuyor, saygı duyuyor. İki besleniyor yani huzurlu ortamda. Bir de insanın hem kendisine saygısı geliyor hem de karşısındaki insana da saygısı geliyor. Huzursuz ortamda ne muhabbet ne de saygı gelişmiyor kesinlikle (H. 25K).

En büyük etkenlerden birisidir. Çünkü ev insanların dinlenebildiği, sakinleşebildiği, yeniden motive olabildiği bir ortamdır ve bu ortamı sağlayabilen şey ise huzurdur. Ev ortamında huzur olmadığı zaman insan psikolojisinde önemli bir deformasyon ortaya çıkıyor. Aile içinde huzur çok önemli (S. 25E).

Huzur çok önemli. Uykusuz, aç olabilirim. Bu durumda ben çok sinirli olurum. Huzursuz olduğumuzda bizim tartışmama ihtimalimiz yok. %200 kesin tartışırız. O bir şey söylerse ben yüksek ihtimal cevap vermem halim olmadığı için. Cevap vermediğim durumlarda en sinir olduğu şeydir. Böyle durumlarda kesinlikle tartışırız ve huzurlu bir ortam olmaz. Bu sebeplerle huzurlu ortam çok önemli bence (F. 25E).

Çok önemli tabii ki. Benim kayınvalidemle yaşadığım dönem huzursuz bir dönemdi ve biz de huzursuz oluyorduk. Şu an belki kayınvalidemlerin yanındaki kadar param yok belki borç ödüyorum ama huzurum var (Z. 24K).

Huzurlu bir ortam her aile için şarttır aslında. Huzurlu bir ortamın olmadığı yerde evlilik birlikteliği olmaz. Her gün kavga, gürültü, tartışma olursa aile ortamı olmaz. Huzur her zaman önemlidir. Maddiyattan da önceliklidir (O. 29E).

Araştırmaya katılım gösteren katılımcıların verdiği cevaplara göre evlilikte huzurun, evliliğin temel yapıtaşı olduğu yönündedir. Görüşlere göre evlilikte huzurun eksik olduğu ya da tamamen huzursuz evliliklerde var olan diğer problemlerin de daha göz önünde, görünür olduğu ve buna ek olarak huzursuzluğun yeni problemleri de beraberinde getirdiği görülmektedir. Bir katılımcının “huzurlu bir ortamda çiçekler bile sağlıklı yetişiyor” cümlesi aslında görüşleri özetler niteliktedir. Evlilikte de aynı şekilde huzurlu evliliğin olduğu bir ortamda bireylerde daha mutlu, daha sağlıklı bir ilişki sürdürebilmektedirler. Evliliğin sağlıklı sürdürülebilmesi için huzurun daimi varlığının bulunması gerekmektedir.

8.5. Evlilikteki Problemlerde Çocuk Etkisi

Evlilikteki problemlerde çocuğun etkisiyle ilgili durumlar Tablo 5’de özetlenmiştir.

Tablo 5. Evlilikteki problemlerde çocuğun etkisi

Temalar	Alt Temalar
Evlilikteki Problemlerde Çocuk Etkisi	Çocuk evlilikteki problemleri olumlu etkiler. Çocuğun evlilikteki problemlere etkisi yoktur. Çocuk evlilikteki problemleri olumsuz etkiler.

Tarhan’a (2021) göre çocuk sahibi olma olumsuz ilişkileri kurtaran bir şey değildir. Zaman zaman çiftler, birbirinden farklı sebeplere çocuk sahibi olmak istemektedirler. Bu sebeplerin başında ise olumsuz yönde seyreden evliliği kurtarma isteği gelmektedir. Kötü giden bir evliliğin düzene girmesi için çocuk yapma kararı almak nitekim kumar oynamakla benzerlik göstermektedir. Evlilikte yaşanan problemlerin sebebini bilmeden çocuğu bir kurtarıcı olarak görmek problemleri çözmediği gibi daha da artmasına sebebiyet verebilmektedir. Bunun sebebi ise çocuğun problemleri bir aileye gelmesi, bu geldiği aileye problemleriyle birlikte katılması ve yeni sorumluluklar yüklemesi olarak görülmektedir. Her ne kadar bir çocuk evliliği daha güzel hale getirirse de ilişkilerini oturtmamış bir çift için bir çocuğun varlığı bile problem haline gelebilmektedir.

Bu bölümde katılımcılara “Çocuğunuz var mı? Cevap evetse: Çocuk sahibi olmanın var olan sorunların çözümünde etkisi var mı? Cevap hayırsa: Sizce çocuk sahibi olmak var olan sorunların çözümünde etkili midir?” soruları yöneltilmiştir. Tablo 5’te “Evlilikteki problemlerde çocuk etkisi” tema olarak belirlenmiştir. Alt temalar sorulara verilen

cevaplar sonucunda, “Çocuk evlilikteki problemleri olumlu etkiler”, “Çocuğun evlilikteki problemlere etkisi yoktur”, “Çocuk evlilikteki problemleri olumsuz etkiler” şeklinde belirlenmiştir. Katılımcıların görüşlerine ve bu unsurların değerlendirmelerine aşağıda yer verilmektedir.

Çocuk evlilikteki problemleri olumlu etkiler:

Bir çocuğun dünyaya gelmesi, sağlıklı iletişim şekillerini benimsemiş, eşlerin birbiri arasındaki uyumu yakalamış ve düzene oturmuş bir aile için sevindirici güzel bir haber olarak görülmektedir. Odağın çocuğa çevrildiği ailelerde ufak tefek problemlerin de daha görünmez hale gelebildiği söylenebilmektedir. Çocuğun evlilikteki problemleri olumlu yönde etkilediği düşüncesindeki katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmektedir.

Bir çocuğumuz var. Çocuk olunca biraz daha çocuğa yönelmek durumunda kalınca insan kendi derterini unutuyor. Mesela çocuğum doğmadan önce var olan sorunlarımız çocuk doğunca bir anda ortadan kayboldu, aklımıza bile gelmiyor. Çünkü odak noktamız, ortak noktamız çocuk şu anda, onun iyi olması, onunla güzel vakit geçirebilmek gibi. Sonuç olarak yorumlayacak olursam çocuğun olması olumlu anlamda sorunları çözüyor (A. 24K).

Çocuğumuzun olması sorunları azalttı. Çocuğun kötü etkilenmemesi için bir tartışma varsa sonlandırılıyor. Olumsuz bir durum varsa kapatılıyor. Çocuk etkilenmesin diye (E. 26E).

Çocuğumuz yok ama problemlerin çözümünde çocuk çok etkilidir. Çocuk birleştirici bir güçtür. Çocuk çoğu problemi konuşmadan bile halletmeye sebep olur. Çocuğun varlığı evlilikte olumlu etkilere sebep olur. Problemlerin çoğunun giderilmesine doğrudan katkı sağlar (E. 28E).

Çocuğumuz yok. Ancak olsa sorunlarımızı çözeceğine inanırım. Ortak bir iletişim noktamız çocuk olur ve oradan bir çözüme gidilebilir diye düşünüyorum (Ö. 26E).

Çocuğumuz yok. Çocuklu ailelerden duyduklarımız, çocuğun aile bağlarını arttırdığı yönünde. Ben de öyle düşünüyorum. Çocuk dünyaya geldiğinde ilgi odağı olacağı için diğer sorunların arka planda kalacağını düşünüyorum. Kişisel tartışmalar, problemler daha da azalır bence (O. 29E).

Çocuk yok. Etkili olur. Bizim bir parçamız artık o. Birbirimize daha çok bağlanmamıza sebep olur ve daha huzurlu bir ortam oluşturur. Mesela eve geldiğinde artık sadece eşim değil eşimle beraber çocuğumda beni karşılayacak. Onun mutluluğu olur. Sorunlar bence giderek azalır ve olmasa da daha çok mutlu bir hayat devam eder (S. 27E).

Katılımcılar evlilikte bir çocuğun dünyaya gelmesinin evliliği olumlu yönde etkileyerek sorunların git gide azalmasına sebep olacağı düşüncesindedir. Problemlerin daha da görünmez hale geleceğini, arka planda kalacağı yönünde fikirlerini belirtmektedirler. Odağın evlilik içerisinde artık çocuğa dönük olacağı ve çocuğun yaşam alanı için huzur ortamı sağlanmaya çalışılacağı belirtilmektedir. Sonuç olarak evlilikte çocuğun var olmasının evlilik içerisindeki problemleri minimum seviyeye indirgeyeceği belirtilmektedir.

Çocuğun evlilikteki problemlere etkisi yoktur:

Evliliklerde eşler arasında sağlıklı bir iletişim şekli benimsenmişse ve evliliğin sağlam bir zemine oturtulduğu söylenilebiliyorsa çocuk sahibi olmak evliliği olumlu anlamda etkileyeceği söylenebilmektedir. Ancak çocuk sahibi olmayı evlilik içerisinde problemlerden kaçış veya bir kurtuluş reçetesi olarak görüyor olmanın problemlerin yalnızca odağını değiştirmekle kalıp veya eskiden süregelen problemlerle devam eden bir evlilik yaşantısı sürdürülmesini gerektirecektir. Bu problemler karmaşasının içerisine getirilmiş çocuğun ise hem ruhsal hem de psikolojik sağlamlığı gibi kazanımları elde etme noktasında sorunlar yaşayabileceği de görmezden gelinememektedir. Bu bölümde evlilik içerisinde problemlerin giderilmesinde çocuğun etkisi olmadığını düşünen katılımcıların görüşlerine aşağıdaki kısımda yer verilecektir.

10 haftalık gebeyim. Var olan sorunların çözümüne bir etkisi yok. Çocuk bilinçli bir şekilde iki insanın anne-baba olmak isteğinden sonra dünyaya gelmeli. Çocuk var olan sorunları çözecek bir neden değildir. Çünkü problem çocuktan kaynaklı değil, iki kişinin yaşadığı problemler (A. 25K).

Çocuğumuz yok. Etkili değildir. Çocuk problemi def etmek için yapılmaz. Problemi yastık altı yapar sadece, ortadan kaldırmaz problemi (H. 25E).

Çocuğumuz yok. Bence etkisi olmaz. Buna da çok karşıyım. İlişkilerde seviye atlatmak için veya ilişkiyi olumsuz bir durumdan kurtarmak için çocuk yapıyor kadınlar. Ben o düşüncede değilim (E. 24K).

Çocuğumuz yok. Çocuk sorunları sadece baskılar. Ben çocuğun sorunları gidermesi durumuna hiç inanmıyorum. Sorunu çözmek için çocuk yapmanın büyük bir hata olduğunu düşünüyorum. Sonrasında büyük bir pişmanlığı ortaya çıkaracağına inanıyorum. Sorunlar çözülmedikçe tekrar tekrar ortaya çıkmaya devam edecek (G. 25K).

Hayır. Sorunların daha çok artacağını düşünüyorum. Evliliğin oturtulmadığı bir ortama çocuk girdiğinde yine karşı taraftaki insanın hali ve davranışları değişmeyecek. Gerçekten evlilik tam anlamıyla bir düzene oturduğunda yeni bir bireyin aileye katılmasını doğru buluyorum. Kendi ailelerimiz bizleri bilinçsizce dünyaya getirmiş ancak artık bizler daha bilinçli bir şekilde çocuk büyütülmesi gerektiğinin farkındayız. Ben çocuğumun stresli bir ortamda dünyaya gelmesini istemiyorum. O yüzden çocuğu bir kurtarıcı olarak görmüyorum (M. 26K).

Çocuğum yok. Çocuk sahibi olmak var olan sorunların çözümünde bence etkili değil. Aile olmak kavramını aslında bir anlamda daha da güçlendiriyor olabilir. Ancak parçalanmış bir ailenin çocuğu olduğundan dolayı kendi çocuğumun bunu yaşayabilecek olma korkusu, onun herhangi bir huzursuz ortamda büyütebilmiş olma korkusu ya da ona iyi bir yaşam standardı veremeyecek olmak gibi durumların korkusu beni tetikliyor. Bu düşüncelerinden dolayı çocuk sahibi olmanın bir çözüm olmadığını, tam aksine çiftler arasında daha fazla özveri gerektiren, daha sağlıklı bir ilişki, daha sağlıklı bir iletişim ve sorunlarıyla sağlıklı bir şekilde baş edebilen çiftlerin çocuk sahibi olması gerektiğini düşünüyorum (R. 25K).

Katılımcıların görüşlerine göre çocuk sahibi olmak için sağlıklı ilişkiler geliştiren ebeveynler olunmalı ve planlı gebelik gerçekleştirilmelidir. Çocuk bir sorun çözme aracı olarak görülmemekle kalmayıp daha özverili bir şekilde, bilinçli ebeveynler olarak çocuk yetiştirilmelidir. Evliliklerde yaşanan problemler çocuk yüzünden değil ebeveynlerin kendi aralarındaki anlaşmazlıklardan kaynaklı olduğu için bu durumda en masum çocuk

olmaktadır. Çözümlemeyen problemler yastık altına itilip ilişkileri çıkmaza sürükleyebilecek unsurlar haline gelebilmektedir.

Çocuk evlilikteki problemleri olumsuz etkiler:

Yeni evli çiftler arasında meydana gelen problemlerde çocuk sahibi olmanın, bu yaşanan problemlerin giderilmesi konusunda evliliği olumlu etkileyeceği veya etkisiz bir biçimde unsur olarak kalabileceği yönünde katılımcıların görüşleri olduğu görülmektedir. Bunların yanında ek olarak katılımcılar arasında çocuğun varlığının evlilik hayatını olumsuz etkileyeceği yönünde görüşlerin olduğu da görülmektedir. Bu görüşlere aşağıda yer verilmektedir.

Evet, çocuğumuz var. Bence daha çok soruna yol açtı. Şu anki aklım olsa en az bir sene çocuk düşünmezdim. Gezeyim tozayım, akıllanayım biraz diye düşünürdüm. O zamanlar her şeyi toz pembe gördüğüm için yaptım. Çocuğu tehlikeye atmak gibi bir şey sorunların içinde büyütme. Başka insanlar için çözüm olabilir belki ama benim için olmadı (Z. 24K).

Çocuğumuz yok. Problemler varken çocuk yapalım, problemlerimiz gider. Benim en karşı çıktığım şey. Asla buna bir çözüm olduğunu düşünmüyorum. Sadece kısa vadede çözüm sunabilir ama uzun vadede problemler çözüme kavuşturulmadığı sürece çocuğun olması problemleri gidermez bilakis problemleri ikiye katlar. Çocuk zaten bir sorumluluk demek. Çocuk geldiğinde problemler daha da artar (E. 31K).

Çocuğumuz yok. Sorunların çözümüne olumlu yönde bir etki yerine olumsuz bir etkisi olacağını düşünüyorum. 2 kişilik bir hayatta bile sorunların üstesinden gelemeyen yeni bir canlının o sorunu çözmesini beklemek çok saçma geliyor bana. Sorun üstüne sorun eklenmiş olur çocuk olursa (F. 25K).

Çocuğumuz yok. Bence etkili değil. Çocuk sorumluluk gerektiren bir şey. Zaten senin bir sorunun varsa sen o stresin altında, etkisinde kalacaksın. Yeni bir çocuk olduğunda her şeyin mükemmelleşmesini beklemeyeceksin. Belki bazı şeyler daha da kötü duruma gelebilir, bunu bilemezsin. Çocuk olunca sosyal çevrenden soyutlanacaksın, eve bağımlı olacaksın belli bir süre, ister istemez. Çocuğun olması güzel bir şey, herkes ister tabii ki ama bunun dezavantajlarının olduğunu da unutmamak gerekiyor. Eskiden olan

sorumlulukların iki katına çıkacak. Eğer ki biriyle mutlu değilsen çocuk çok mantıksızca bir şey bana göre (B. 27E).

Çocuğumuz yok. Sorunların çözümüne etkili de olmazdı. Çocuk sahibi olmak bence var olan sorunun üstüne ekstra bir sorun olarak eklenir. Karşındaki insanla bir sorunun varsa bir sorumluluk daha ekleniyor üstüne ve bu birikim demek bence. Sorumluluk üstüne sorumluluk ve bu da daha büyük problemlere yol açabilir (S. 23K).

Katılımcıların görüşlerine bakıldığında çocuğun evlilik hayatında ekstra bir sorumluluk anlamına geldiği ve evliliği olumsuz anlamda etkileyebileceği görüşleri olduğu görülmektedir. Sorunları ikiye katlayabileceği ve kişinin yaşamını kısıtlayabileceği görüşlerinin olduğu da görülmektedir.

8.6. Evlilikte Yaşanan Sorunlarla Baş Etme

Evlilikte yaşanan sorunlarla baş etme ile ilgili durumlar Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Evlilikte yaşanan sorunlarla baş etme ile ilgili

Temalar	Alt Temalar
Evlilikte yaşanan problemlerle baş etme	Sağlıklı iletişim şekli Sözsüz iletişim şekli Özeleştirici Hobilere Yönelme

Tablo 6’da evlilikte yaşanan sorunlarla baş etme yöntemlerinin tema olarak yer aldığı görülmektedir. Katılımcılara sorulan “evlilikte yaşanan sorunlarla baş etmekte zorlandığınızda neler yapıyorsunuz?” sorusu sonucunda verilen yanıtlara göre alt temalar belirlenmiştir. Belirlenen alt temalar ise sağlıklı iletişim şeklini benimseyen katılımcılar, kendini iletişime kapatan, sözsüz iletişim şeklini benimseyen katılımcılar, özeleştirici yapanlar ve hobilere yönelenler olarak belirlenmiştir. Alt temalar ise aşağı kısımda başlıklar şeklinde katılımcıların görüşleri ile ele alınarak değerlendirilmektedir.

Sağlıklı İletişim Şekli:

Tarhan’a (2021) göre evlilik yaşamındaki iş birliği, yaşam içerisindeki iş birliğinin bir parçasını oluşturmaktadır. İnsanın psikolojik sağlamlığının iyi olmasının en mühim işaretleri; bireyin kendisiyle barışık olmasının yanında, toplumla ve insanlarla sosyal uyum içerisinde olmasıdır. Bu unsurlara bireyin evlilik yaşamında eşyle yakalamış

olduğu uyum da eklenebilmektedir. Fakat iyi bir iş birliği, iyi bir iletişim kurabilmeyi de gerektirmektedir (s. 62). Sağlıklı iletişim evliliğin temellerinden birini oluşturmaktadır. Her evlilikte bu unsur en doğru şekilde sağlanmaya çalışılmalıdır çünkü bu unsurun sağlıklı gelişmesi diğer sorunların azalmasına da etki edebileceği söylenebilmektedir. Sağlıklı iletişim şekilleri geliştirdiği düşünülen katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmektedir.

Ağlıyorum. İlk önce kendi sinirimi boşaltıyorum. Çünkü bazen çok öfkeli olabiliyorum ve duygusal olarak yüksek olabiliyorum. Sonrasında eşime konuşma talebinde bulunuyorum. Sonra konuştuğumuzda sorunları çift taraflı bir şekilde değerlendirince, konuşunca rahatlıyorum. Aslında kafamda büyüttüğüm şeyin ne kadar saçma olduğunu anlıyorum (A. 28K).

Ayrı bir odaya çekilip birkaç saat sessiz düşündükten sonra eşimle yavaş yavaş konuşmak isterim. Sonrasında ortak bir noktada buluşuyoruz zaten. İki tarafa da düşünmek için biraz mesafe verilmeli diye düşünüyorum (M. 25E).

Mümkün olduğunca sinirli anlarımızda kendimizi geri çekip bulunduğumuz mekandan uzaklaşmaya çalışıyoruz. Sinirli anımızı yatıştırmaya çalışıp iki taraftan birinin özrünü bekleyip neden böyle olduğunu konuşup bulmaya çalışıyoruz. Sonrasında anlaşıyoruz. (M. 30E).

Maksimum 1 günlük probleme ara veriyoruz, konuşmuyoruz. Üstüne gittikçe çözülüyor çünkü. Ancak ertesi gün mutlaka eşimde ben de o problemi çözmek için gündeme getiriyoruz. Bana göre bir problem çözülmeden sadece halı altı edilerek ancak bir yığın oluşturur. Problemler çözülmeden ben de bir ilişkinin sıkıntısız ilerleyebileceğini düşünmüyorum (M. 27K).

Bence her şeyin çözümü iletişim, konuşmak. Konuşmaktan kaçmak değil. 4 yıllık bir sevgililik dönemimiz vardı bizim. O yüzden konuşabilmenin önemini çok güzel kavradım. İletişim dönemini sevgililik döneminde atlattık biz. Her şeyin çözümü konuşmak (S. 23K).

Sağlıklı iletişim şekilleri geliştiren katılımcıların birbirlerini daha iyi dinleyebildiği ve anlayabildiği görülmektedir. Kavga esnasında tartışmayı sürdürmemek, biraz uzaklaşmak ve sakinleşme sonrasında eşlerin bir araya gelerek sorun üzerinde konuşmak için iletişime geçtikleri görülmektedir. Bu tarz geliştirilmiş olan iletişim şekilleri sonucunda bireylerin

tartışmayı uzatmaktan uzaklaşıp yaşanan olaya daha sakin bir yerden bakabileceği düşünülmektedir. Bunun da sorunların büyümesinin önüne geçeceği düşünülmektedir.

Sözsüz İletişim Şekli:

Canel (2011) eşlerin sözsüz iletişim biçimlerinin evliliğe verebileceği zarar konusuna değinmiştir. Devamlı olarak kavga eden, çatışan bir çift olmanın zorluğunun yanında eşlerden herhangi birisinin sorundan kaçması, düşüncelerini söylememesi ve kavga sırasında devamlı olarak susması da ilişkinin ömrünün kısalmasına sebep olabilmektedir. Bu tarz iletişim sorunları, eşler arasındaki muhabbeti, inancı, güveni yaralayabilmektedir. Canel'in de söylemiş olduğu gibi sözsüz iletişim şekillerinin benimsenmiş olduğu ilişkilerde bireyler arasında çatışmaların daha çok yaşandığı görülmektedir. Aşağıda da araştırmaya katılım gösteren katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerde elde edilen veriler sonucunda sözsüz iletişim şekillerini benimseyen, iletişime kapalı olan bireylerin olduğu görülmektedir. Bu katılımcıların görüşlerine ise aşağıda yer verilmektedir.

Yani gerçekten çok aşırı sinirlendiysem ben genelde ağlıyorum ve susuyorum. Sonra düşünürüm o şeyi hatta gerekirse sesli düşünürüm. Evet böyle bir şey oldu bu beni şu an çok üzüyor ama ben böyle bir şeyi yaşadım. Nasıl böyle bir şey yaşarım gibi sorgularım, düşünürüm. Karşımdaki insanın yüzüne bile bakmam, konuşmam asla. Yalnız kalmak isterim (F. 25K).

Uyuyorum. Kendimi bir yere kapatmayı tercih ediyorum. Dışarı çıkmamak istiyorum. İnsanlardan uzaklaşmak istiyorum. Eğer aşırı büyük bir kavgaysa eşimle de iletişim dahi kurmak istemiyorum. Susuyorum ve sinirli anımda kendi kendime kalıyorum (M. 26K).

Ben genelde susuyorum. Ben sustuğum için kavga ediyoruz zaten. Ben hiçbir zaman bağırمام, sesimi yükseltmem, oldukça sabırlıyım. Eşim konuşur konuşur sonra sakinleşir. Cevap bile vermem. Tamamen kapatırım karşımdaki insana kendimi, dediklerini duymam bile (F. 25E).

Susup kenarı oturmayı, cevap vermemeyi tercih ediyorum. Sinirli ve öfkeli bir insanım. Allah korusun durum farklı noktalara gidebilir. Çünkü insanız, sinir her şeyi yaptırıyor. Karşı tarafında etkisi var bunda. A kişisi öfkelendiğinde B kişisi de üzerine giderse iyice körükleniyor. Biri öfkelenince diğeri susup otursa problemin ortadan kalkacağını düşünüyorum. O yüzden iletişim

kurmuyorum gerginlik anlarında genelde. Eşimde bu durumdan hep şikayet eder zaten. Konuşsak uzayacak ben de susuyorum (E. 26E).

Katılımcıların görüşlerinde de görüldüğü üzere iletişime kapalı olma durumunun bireyleri oldukça olumsuz etkilediği görülmektedir. Eşlerden birinin iletişime kendini kapatırken diğerinin bu durumdan şikayetçi olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum sonucunda ise sorunların çözümlenmediği ve eşler arası çatışmalarda artış görüldüğü söylenebilmektedir.

Özeleştiri:

Evlilikte yaşanan problemlerle baş etmekte zorlanıldığı zaman neler yaparsınız sorusuna verilen cevaplara bakıldığında bireylerin özeleştiriye yönelmesi, cevaplar arasında sıkça rastlanan unsurlar arasında yer aldığı görülmektedir. Katılımcıların görüşlerinden bir kısmına aşağıdaki bölümde yer verilmektedir.

Ağlıyorum. Hep düşünüyorum. Sonra özeleştiri yapıyorum ve haksız olduğum konuları buluyorum. Kendimi bir değerlendirmeye alıyorum. Genelde özür dileyen taraf ben oluyorum. Nadir olarak eşim de özür diliyor. Karşılıklı konuşarak sonrasında orta noktada buluşmaya çalışıyoruz (Z. 24K).

Zaman zaman zorlandığım ve tıkanıp durumlara oldum. Sosyal medyada birçok psikolog videolar paylaşıyor. Oralari takip etmeye çalıştım. Kendimi geliştirmeye çok açık bir insanım. Sorunlarda eşime şunu yap, bunu yap demek yerine hep kendimden başladım. Kendimi değiştirmeye çok zorladım, kendime odaklandım hep (N. 31K).

Öncelikle bu gerçekten sorun mu yoksa bunu sorun haline getiren ben miyim diye düşünüyorum. Eğer bu gerçekten sorunsuz karşılıklı iletişime geçerek çözmeye çalışıyorum. Ancak bu benim sorun haline getirdiğim, abarttığım bir şeyse neden bunu sorun haline getirdiğimi sorguluyorum ve bununla ilgili çözüm yolları aramaya koyuluyorum. Kendi kendime uğraş ve sorgulama halindeyim sürekli (E. 31K).

Öncelikle kendimi dinlemem gerekiyor. Eşimle konuşmadan önce kendimi sorgularım sürekli. Neyi yanlış neyi doğru yaptım değerlendiririm. Çok düşünmekte yorucu olabiliyor gerçekten (H. 25E).

Yeni evli çiftlerin evlilikte yaşadığı sorunlarla baş edemediği durumlarda gerçekleştirdiği eylemlerden bir diğeri ise kişilerin kendi özeleştirilerini yapması olduğu gözlemlenmektedir. Katılımcıların görüşleri arasında bu unsurun baskın bir şekilde ifade edildiği görülmektedir.

Hobilere Yönelme:

Katılımcıların görüşlerine bakıldığı zaman katılımcıların problemlerle baş etmekte zorlandığı zamanlarda yapmış oldukları unsurlardan birini de hobilere yönelme oluşturmaktadır. Aşağıdaki kısımda katılımcıların görüşlerine ve bu görüşler doğrultusunda değerlendirmeye yer verilmektedir.

Tabii ki de zorlandığım durumlar oluyor. Bu durumlarda kendi ilgi alanlarım var. Bir şeye sinirlendiğimde veya üzüldüğümde spor yaparım, resim çizerim. Resim çizmek beni çok rahatlatır, kendime getirtir, kafamı dinlememe sebebiyet verir. Spor yaptığımda sinirimi atmış olurum. Bisiklet sürdüğümde rahatlamış, iç huzuru bulmuş olurum. Kitap okurum, kafamı dağıtırım. Bir şeye odaklandığımda çok daha fazla düşünebildiğimi fark ettim. O yüzden mutlaka kendimi bir şeyle meşgul ederim ki kendimi dinlendirebileyim ve daha sağlıklı düşünebileyim. Uğraş alanlarımla ilgileniyorum böyle zamanlarda ve bu evliliğimizi de dolaylı yoldan olumlu etkiliyor. Ben sakinleşince eşimde sakinleşiyor (H. 24K).

Genelde daha çok kendi kabuğumuza çekiliyoruz. Çünkü insan sinirliken bazen ağzından ne çıktığını, ne yaptığını bilmez ve karşısındaki insanı farkında olmadan üzebilir. Bu yüzden biraz daha düşünüp, tartıp konuşmak çok daha sağlıklı. Gerek dışarı çıkarım arkadaşlarımla vakit geçiririm, gerek kitap okurum gerekse evde bir başka köşeye çekilip düşünürüm. Eşim de öyle yapar ve süreci böylelikle daha kolay atlatabiliyoruz(B. 27E).

Genelde kafamı rahatlatmak için sessiz bir yere gidiyorum. Yürüyüş yapıyorum, spor yapıyorum. Sonrasında genelde ben kuruyorum iletişimi, çok nadir eşim kurar (R. 28E).

Eşimle problem yaşadığımızda odaları 1-2 saat ayırıp nefeslenmeye ve sonrasında mantıklı düşünmeye kendimizi aldığımız zaman bununla baş etme

sürecini kolaylaştırmış oluyoruz birbirimiz için. Ben yürüyüş yapmayı ya da bilgisayar oyunu oynamayı tercih ediyorum (T. 25E).

Katılımcılar arasında gözlemlenen bir diğer unsur ise kişilerin sorunlarla baş etme durumlarında kendi hobilerine yönelmeleri olduğu gözlemlenmektedir. Kişilerin o an tartışma odağından ayrılıp kendilerine iyi gelen, kafa dağıtmalarına destek olacak kişisel ilgi alanlarına yönelmekte olduğu görülmektedir. Bu unsurların evliliğin seyrini pozitif anlamda etkilediği, bireylerin çatışma anlarından uzaklaşmasına ve sakin düşünmelerine destek olduğu görülmektedir.

8.7. Aile Danışmanlığının Tanımı, İçeriği

Bu bölümde katılımcılara “Aile danışmanlığı hakkında bilginiz var mı? Aile danışmanlığı denilince aklınıza neler geliyor?” soruları yöneltilmiştir. Aile danışmanlığının katılımcıların görüşlerine göre ne olduğu ve kişilere göre neyi ifade ettiğine yer verilecektir. Katılımcıların görüşlerine ve değerlendirmelere aşağıda yer verilmektedir.

Evlilikte eşle veya çocuklarla olan problemleri çözemeyeceğimiz aşamaya gelince başvuracağımız destek alma mekanizması (A. 26K).

Bir çıkış yolu geliyor. Herhangi çözemeyeceğim bir sorunum olursa başvurabileceğim bir yardım mekanizması gibi geliyor (A. 28K).

Yani bir problemim olduğunda; uyum problemi olabilir, evlilik hayatımın bana getirdiği başka problemler olabilir, maddi sıkıntılar evliliğime yansıyor olabilir öyle durumlarda gidip destek alıp bana yol gösterecek bir konum olarak görüyorum (B. 26K).

Bilgim var. Yaşadığımız problemleri bir profesyonel karşısında onunla beraber çözüm sağlayabilmek geliyor (G. 25K).

Ablamda evliliğinde problemler yaşamıştı ve aile danışmanlığına başvurmuştu. Evliliğinde uyumsuz oldukları konularda veya karşı tarafta tolere edemeyecekleri ama evliliklerini de kurtarmak istedikleri durumları varsa bu tür kurumlara gidip daha sağlıklı ve daha bilinçli bir davranış olarak alınan yol olarak görüyorum (M. 26K).

Eşim de aile danışmanı oradan biliyorum biraz. Aile danışmanlığı denilince ikili ilişkilerdeki sorunların çözümüne ilişkin yardımcı bir uzman olarak biliyorum (B. 27E).

Aile içerisindeki problemlerin çözümlenmesinde baş etme mekanizmasının olmaması yani o problemleri çözme hususunda eksik hissedilmesi, o problemi çözerken kişilerin birbirine zarar vermesi gibi durumlarda başvurulması gereken uzmanlar olarak görmekteyim (S. 25E).

Benim aklıma gelen anlaşılmayan iki kişinin, anlamadığı durumlarda başvurduğu bilgili kişilerin onlara yol göstermesidir (F. 25E).

Aile olan bireylerin ortak noktada buluşmadığı zamanlarda dışarıdan bir hakem rolünde olan bir uzmanın tarafsız olarak bireylere bir şeyleri fark ettirebilmesi olarak düşünüyorum (M. 25K).

Aile problemlerini birisiyle paylaşabileceğin bir insan, danışman. Psikolog gibi bence. Aile bütününe koruyan bir kurum olarak düşünüyorum (M. 25E).

Katılımcıların aile danışmanlığı hakkındaki görüşlerine yukarıda yer verilmiştir. Çalışmanın önceki kısımlarında aile danışmanlığına, tarihçesine ve ilgili kuramlara yer verilmiştir. Genel hatlarıyla katılımcıların görüşlerine göre aile danışmanlığı şu şekilde özetlenmektedir: “Destek alma mekanizması, yol gösterici, çözüm sunan profesyonel” gibi unsurlardan bahsedildiği görülmektedir. Bu görüşler dışında aile danışmanlığı kurumu hakkında negatif düşüncelere sahip katılımcılarında olduğu görülmektedir. Bunlardan birkaçına da aşağıda yer verilmektedir.

Gereksiz bir kurum olduğunu düşünüyorum. Bilinçli iki bireyin evliliğin gidişatı hakkında yabancı bir kişinin görüşlerine ve yönlendirmelerine ihtiyacı yoktur (B. 25E).

Duyuyorum. Boş işler. Benim evliliğimdeki sorunları benden başka birinin anlayabileceğini düşünmüyorum asla (M. 29E).

Duyuyorum. Ne olduğunu çok bilmiyorum ama gereksiz buluyorum. Benim problemimi başkası çözemez ki. Benim düşüncemi de kimse değiştiremez. İsteyen istediğini desin ben ne istiyorsam onu yapıyorum zaten (F. 25E).

8.8. Danışmanlık Desteği Alan/Almayan Çiftler

Bu bölümde katılımcılara “Yaşadığınız sorunlar sonucunda herhangi bir danışmanlık desteği aldınız mı? Cevap evetse: Evliliğe katkısı ne yönde oldu? Cevap hayırsa: bilginiz olmadığı için mi yoksa gerek duymadığınız için mi?” soruları yöneltilmiştir. Katılımcıların cevaplarına göre herhangi bir danışmanlık desteği alanlar ve almayanlar olarak ayrı kategorilerde değerlendirilecektir. Aşağıda danışmanlık desteği alan katılımcıların görüşlerine yer verilecektir.

1 kere psikoloğa gittik. Lohusalık döneminde ailesiyle sorunlarda yaşadık her şey üst üste geldi. Eşim bu tarz şeyleri çok kabul eden biri değil. Bir kere gittik öyle kaldı. Evliliğe katkısı olumlu yönde oldu. Eşimde kendisine çeki düzen verdi. Ne kadar gitmek istemese de değişimi ben fark ettim. Sonuçta işinde uzman olan biri yardımcı oluyor bize. Bazı konularda törpüledim kendimi, eşim de (A. 23K).

Evet bir danışmandan destek aldım. Eşimde birebir değişiklik söz konusu değildi tek ben aldığım için ama benim görmekte zorlandığım noktalara bir pencere açtı psikoloğum. Evliliğimdeki sorunlar yüzünden gitmiştim zaten. Ben kendim değiştikçe birçok şeyinde değişmeye başladığını gördüm aslında. Eşimde bende ki farklılığı görünce o da bazı konularda kendini değiştirmeye zorladı. Ufakta olsa ona da katkısı oldu.

Biz eşimle birlikte bir aile danışmanından destek aldık. Evliliğe uyumlanma açısından problemler yaşıyorduk, bunlara ek olarak iletişim problemlerimizde yoğunlu. Bunları yoğun olarak yaşadığımız bu dönemde bize çok faydası oldu. Evliliğimize katkısı kesinlikle olumlu anlamda oldu. Danışman sanki evliliğimize ayna tuttu. Göremediğimiz, fark edemediğimiz noktaları görmemize yardımcı oldu (M. 26K).

Eşimle boşanma aşamasına geldik. Son çare olarak bir de bunu deneyelim dedik ve evlilik terapistinden destek aldık. Eşimin ailesinin evliliğimizin içerisine çok dahil olması, her şeyimize karışıyor olmaları ve de eşimin bu duruma tepki göstermemesi gibi sebeplerle gittik. Sonuç olarak boşanma düşüncesinden uzaklaştık diyebilirim. Hala devam eden bir süreçteyiz. Evliliğimize katkısı olumlu yönde oldu. Eşimin bakış açısı değişti. Süreçten de memnunum (G. 25K).

Yaşam içerisinde bireylerin yaşayabileceği birçok problem olabileceği bilinmektedir. Kişiler bu problemleri kendi kendilerine aşabileceği gibi zaman zaman çevrelerinden destek alarak da çözümlenebilmektedirler. Kişiler sorunlarını kendileri çözemediği durumlarda daha da karmaşık durumların içerisine girebilmektedirler. Aile içerisinde de bu durumlar yaşandığında tüm aile üyelerini etkisi altına alabilen bir durum haline gelebildiği görülmektedir. Dolayısıyla çiftler bir danışman arayışına girebilmektedirler. Katılımcıların görüşlerine yukarıda yer verilmiştir. Araştırmaya katılım gösteren bireylerin görüşlerinden katılımcıların iletişim, köken aile ve uyum sorunlarından bahsettikleri görülmektedir. Bunun yanında danışmanlık desteği alan katılımcıların evliliklerinin olumlu anlamda gelişim gösterdiği de gözlenmektedir.

Bunlar dışında görüşme sağlanan katılımcı sayısının 50 kişi olduğu bilinmektedir. Katılımcılar arasında problemler açısından desteğe ihtiyaç duyan ailelerin olduğu görülmekte iken yalnızca dört çiftin danışmanlık desteği almış olması da sayının azlığını gözler önüne sermektedir.

Danışmanlık desteği almayan katılımcıların görüşlerine ise aşağıda yer verilmektedir.

Almadım. Bazı sıkıntılı dönemlerde gitmeyi düşündüm ama biraz evlilik oturduktan sonra giderim diye düşündüm. Hem de maddi olarak pahalı olduğunu düşünüyorum (M. 26K).

Hayır almadık. Vaktimiz olmadı. Hem de eşim ne gerek var gibi düşünüyor. Hastalanınca hastaneye gitmek gibi bir şey olması gerektiğini düşünüyorum aslında (M. 25K).

Hayır almadık ama düşündük. Evlilikteki sorunlarla baş edemeyeceğimizi düşündüğümüz zamanlar oldu diyebilirim. Daha 4 aylık evli olduğumuz için evliliğimize zaman tanımak istedik, bir nevi erteliyoruz sürekli (G. 25K).

Aslında ben gitmeyi çok istedim ama eşim işte. O pek gitme taraftarı değil. Hem maddi yönden bizi zorlayabilir, pahalı bir hizmet olduğunu düşünüyorum hem de eşim gereksiz buluyor (Z. 24K).

Benzer yanıt veren katılımcılar olduğu için örnek niteliğinde yukarıdaki katılımcıların görüşlerine yer verilmiştir. Görüşleri verilen katılımcılar aslında destek almak isteyen ancak eşleri sebebiyle veya başka faktörlerin etkisiyle destek alamayan katılımcılar olduğu gözlenmiştir. Bunlar dışında ise bir problem yaşamadığı için danışmanlık desteği almayı düşünmeyen ancak herhangi bir problemde destek almayı düşünecek

katılımcıların olduğu da gözlenmiştir. Bu katılımcıların görüşlerine ise aşağıda yer verilmektedir.

Evet gerek duymadım hani dediğim gibi çok büyük bir problem yaşamadık ama öyle bir durum olursa almaktan da çekinmem (B. 26K).

Almadım ama çok büyük bir sorunum olsa, çözülemeyecek boyutta olsaydı, evlilik doyumumu, beklentimi olumsuz anlamda etkileseydi kesinlikle bir uzman aile danışmanından destek alırdım (İ.T. 24K).

Herhangi bir destek almadım. Alacak kadar büyük bir olay yaşasam kesinlikle alırdım (A.26K).

Almadım. Öyle bir ihtiyacımız olmadı. Olsa alırdım. Bilim her şeyin önünde (C. 31E).

Katılımcıların görüşleri diğer katılımcıların görüşlerinin çoğunluğuyla aynı doğrultuda olduğu söylenebilmektedir. Katılımcıların danışmanlık desteğinin, aile danışmanlığının bilincinde olduğu söylenebilmektedir. Danışmanlık hizmetine uzak olmadıkları ve gerektiğinde bu hizmetten faydalanma istekleri de gözlemlenmektedir.

9. TARTIŞMA VE SONUÇ

0-5 yıl arası yeni evlenmiş çiftlerin deneyimlerine odaklanmış olan bu çalışma, evliliğinin ilk yıllarında yaşanan problemlerin incelenmesini ele almaktadır. Bu problemlerin incelenmesi yoluyla gerçekleştirilen bu çalışmada katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucunda elde edilmiş olan veriler 8 kategori altında değerlendirmeye sunulmuştur. Bu kategoriler ise; evlilik beklentileri, evlilikte yaşanan sorunlar, hayatı paylaşmak, evlilikte huzur, evlilikte çocuk etkisi, evlilikte yaşanan sorunlarla baş etme, aile danışmanlığı tanımı ve içeriği, danışmanlık desteği alan/almayan çiftler olarak belirlenmiştir.

Görüşme sağlanan katılımcı sayısının 50 kişi olduğu bilinmektedir. Katılımcılar arasında problemler açısından desteğe ihtiyaç duyan ailelerin olduğu görülmekte iken yalnızca dört çiftin danışmanlık desteği almış olduğu görülmektedir. Bunun nedenlerine bakıldığında ise kişilerin eyleme geçme konusunda yetersiz kalması, erteleme ve aile danışmanlık hizmetinin maddi anlamda pahalı bir hizmet olduğu düşüncesinin katılımcılarda yer aldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Evlilik beklentileri kategorisi altında evlilik beklentilerinin karşılanması ve evlilik beklentilerinin karşılanmaması olarak iki tema ortaya çıkmıştır. Bu temaların alt temaları ise köken aile ilişkileri, özgürlük isteği, mutluluk, sevgi, anlayış, sorumluluklar, toplumsal cinsiyet rolleri, hobiler, ortak noktalar, romantik ilişki olarak belirlenmiştir.

Riggio ve Weister' e (2008) göre bireyler evlilik öncesi ailelerinin yanındayken sıklıkla çatışmalara ve tartışmalara şahit oluyorsa evliliğe dönük negatif tutumları koşullandırabileceği söylenmektedir. Evliliğe dönük beklentiler, evlilik öncesi yaşanan koşullamalara dayalı olarak ilişkilerle ilgili bilişsel bir şemayı meydana getirmektedir. Kişiler evlilik hakkındaki beklentilerini aileleri yanında yaşamış olduğu gözlemlere göre veya başka evli bireylerin yaşantılarına göre belirlemektedir.

Çalışmamızda da aynı şekilde evliliklerinde aile yanında olumlu örnekleri pekiştirmiş kişilerin beklentilerinin de o yönde olabildiği ancak ailelerinin yanında olumsuz yaşantılar deneyimlemiş kişilerin ise evlilikle ilgili beklentilerinde daha olumsuz ve evlilik içerisinde yıkıcı davranışlar gösterdiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu problemlerle danışmanlığa gelen çiftlerle bilişsel davranışçı aile terapisi uygulanması uygun görülebilecektir. Yazar ve Tolan' a (2021) göre bilişsel davranışçı terapide genelde, evli çiftlerin birbirleri arasında gerçekten uzak olan beklentilerinin ve yanlış bilişlerin

doğruları yerine konularak düzenlenmesini hedeflemektedir. Bu anlamda çalışmanın bu noktasında bu terapi ekolünün uygulanabilmesi yerinde bir uygulama örneği olacaktır. Evlilik beklentileri cinsiyete göre incelendiğinde erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha iyimser yaklaşım gösterdikleri görülmüştür. Tunç'un (2019) çalışmasına göre ise cinsiyete göre evlilik beklentileri öğrenciler bazında incelendiğinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Güler'in (2021) çalışmasında da erkek katılımcıların evlilik beklentisi puanlarının kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazın taramasında birbirinden farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Bunu sebebi ise katılımcıların niteliksel özelliklerinin, sosyo kültürel özelliklerinin farklılığından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Evlilik beklentileri; toplumsal cinsiyet rollerine ve evlilikteki sorumluluklara göre de incelenmiştir. Eşler arası sorumlulukların dağılımını adaletli bir biçimde yapabilen ailelerin memnuniyet düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilirken, bu konularda problemlili ailelerde bu konu da çatışmaların sıklıkla yaşandığı evlilikten duyulan memnuniyet düzeyini azalttığı söylenebilmektedir. Evlilikle ilişkili bu tarz beklentilerin bireysel ve çevresel faktörlerden etkilenebileceği söylenebilmektedir.

Akyazı ve ark.' a (2022) göre toplumsal cinsiyet rolleri açısından kadından beklenen rollerin erkeklere yüklenen rollere göre daha çok sorumluluğu ve yükü yüklediği yönündedir (s. 941). Görüşmeler sonucunda toplumun kadınlara addettiği geleneksel yargıları benimseyerek yetiştirilmiş erkeklerin evlilik hayatında da eşlerinden beklentilerini bu yönde etkilediği görülmüştür. Bu noktada evlilik yaşamındaki beklentilerle toplumsal cinsiyet rolleri arasında anlamlı bir ilişki olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçla ilişkili Karagüven ve Bal'ın (2023) çalışmasında da beklentiler ve toplumsal cinsiyet rollerinin birbiriyle ilişkisi konusunda benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Akyazı ve ark.' ın (2022) çalışmasında da erkeklerin evliliğe yönelik geleneksel rol beklentilerinin daha yüksek olduğu sonuçlarına, kadınların ise erkeklere göre daha yüksek eşitlikçi rol beklentilerine sahip olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Evlilik beklentileri kategorisinde beklentilerin karşılanmadığı bir diğer husus olarak ise, bireylerin özgürlük isteği olduğu görülmekte ve evlilik sonrası bireyler kendi ailelerinden ayrılarak iki birey olarak hayatlarını sürdürme istekleri görülmüştür. Kendi aileleri içerisinde özgürlükleri kısıtlanan bireylerin evlilik hayatında bu özgürlüğü kazanmak

istedikleri görülmektedir. Bunun dışında evlilik içerisinde sorumlulukların da çiftler arasında sorunlara yol açabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Evlilikte beklentiler konusunda bireylerin hobiler konusunda da sıkça söylemlerine yer verdiği görülmüştür. Katılımcıların söylemlerinden bazı bireylerin hobiler konusunda ortak paydada buluşmaya gayret gösterdiği söylenebilirken bazılarının ise hobilerin uyuşmamasını evlilikte problem olarak adlandırdığı görülmektedir. Bu tarz beklentilerin gerçekçi beklentiler olmadığı ve evliliği negatif bir biçimde etkileyeceği hususunda Tarhan' ın (2021) bazı söylemlerine de rastlanılmıştır.

Bunlar dışında evlilik beklentilerinin karşılandığı noktalarda mutluluk, sevgi ve anlayışın evlilik yaşantılarında hakim olduğu çiftlerinde yer aldığı görülmektedir. Bu noktada görüşme sağlanan katılımcılarda mutlu evliliğin gereksinimlerini karşılayan ailelerde, evlilik beklentilerinin de büyük oranda karşılandığı görülmektedir. Evliliği Yalçın (2010) hayatın geri kalan yıllarını sevgiyle, güven içinde ve çoğalarak geçirme umudu olarak betimlemekte ve hayatı paylaşmak, zorluklara karşı güç almak, yarınlara el ele yürümek olduğunu da ifade etmektedir. Hayatın bir dönüm noktası olarak gördüğünü de ifade etmiştir.

Evlilikte yaşanan sorunlar kategorisinde ise altı alt tema ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan alt temalar; iletişim sorunları, uyum sorunları, ekonomik sorunlar, cinsel sorunlar, aile büyükleri ve akrabalar ile ilişkiler, zararlı alışkanlıklar olarak belirlenmiştir.

Yeni evli çiftlerin yaşadığı problemler arasında azımsanmayacak çoğunlukta iletişim sorunlarının yer aldığı görülmektedir. İletişim şekilleri; sağlıklı kurulan ilişkiler, çatışmalı iletişim ve iletişim kurulamaması durumu olarak ele alınmaktadır. Katılımcılar arasında bunların tümüne rastlanılmıştır. Bireylerin yeni evlenmiş olmalarının bu problemleri yaşamaları konusunda bir etken olduğu düşünülmektedir. İletişim problemleri yaşayan bireylerin bu sorunlarına öfke problemlerinin de eşlik ettiği görülmektedir. Bunlar dışında ilişkilerde üstünlük kurma çabasının da iletişim problemlerine sebebiyet verebildiği görülmektedir. Tüm bunların yanında sağlıklı iletişim şeklini benimsemiş katılımcıların varlığının da azımsanmayacak derecede olduğu söylenebilmektedir. Bu noktada bireylerle sistemik aile danışmanlığı kuramının uygulanabilmesi uygun görülmektedir. Kılıçarslan' a (2010) göre aile üyelerinin kendi içerisinde bir döngü halinde ilerleyen etkileşimsel örüntü şekillerine sahip oldukları bilinmektedir. Bu kuram ile meydana gelen sistemlerin kendi halinde devamlı olarak

farklılığa uğradığı ve ilerlediği fakat bakıldığında durağan olduğu kabul görmektedir. Bu kuramın uygulayıcısı ailenin değişime yönelik potansiyelini artırıp, değişim ajanı rolünü üstlenip aileyi değişime yönlendirmektir. Danışman ailenin problemlerine karşı çözüm üretmek ve bunu onaylatmak yerine aileye kendi problemleri için kendilerinin bir çözüm bulmalarına destek olması beklenmektedir (s.172). Yaşanan problemlerde o anki tartışılan konuyla ilgilenmek yerine tartışma şekline odaklanmak döngüyü kırmak konusunda faydalı bir öneri olacaktır.

Yeni evli çiftlerin yaşadıkları problemlere uyum problemleri de eşlik etmektedir. Eşlerin seneler geçtikçe birbirlerine daha çok uyum sağladıkları ve evliliklerinin oturduğu söylenmektedir. Bunun sebebi ise çiftlerin birbirini daha çok tanıma fırsatı bulmaları olduğu söylenmektedir. Katılımcılar arasında da göze çarpan noktalardan birisi uzun süre flört dönemi yaşamış bireylerin, evlilik sonrasında da uyum noktasında yaşamış oldukları problemleri daha minimum düzeye indirdikleri olmaktadır. Benzer şekilde Kaçar ve Parlar (2019) çalışmasında uzun süreli flört döneminin bireylerin evlilik algıları üzerindeki etkisini incelediği çalışmada; bireylerin flört sürelerinin uzadıkça birbirlerine olan bağlılıklarının arttığını, birbirlerini tanımaları, evlilikte uyum ve doyumun sağlanması noktalarında önemli bir faktör olduğu sonucuna ve evliliklerini sağlıklı sürdürebilmeleri için uzun süre flört döneminin önemli bir unsur olduğu sonuçlarına ulaşmıştır (s. 728). Zaheri vd.'nin çalışmasında da partnerin evlilik öncesi eş adayını yeterince uzun süre tanımanın sağlıklı ve başarılı bir evliliğin anahtarı olduğu yönündedir.

Bunun dışında yeni evlenen çiftler arasında uyum problemlerinin sıklıkla yaşandığı ve bireylerin adaptasyon sürecine alışmalarında zorlanma yaşadıkları görülmektedir. Uyum sorunlarının evlilikte yaşanabilecek olan diğer sorunları da beraberinde getirdiği görülmüştür. Bu noktada bireylerle farkındalık artırmaya yönelik çalışmalar ve sorun çözme becerilerini geliştirici çalışmalar yapmak faydalı bir çalışma olacaktır. Evliliklerde uyum eşlerin denkliği, duygular ve davranışların ortak bir paydada buluşabilmesiyle gerçekleşecektir. Evliliklerde uyumun gerçekleştirilebilmesi için evli bireylerin uyumu kolaylaştıracak sorun çözme becerileri kazanımlarını edinmeleri gerekmektedir. Uyumu sağlayan sorun çözme becerileri evli çiftleri yaşamlarındaki olaylara dönük daha rahat bir hale ulaştırabilecekken, uyumsuz problem çözme becerileri evlilikleri daha karmaşık bir duruma getirebilecektir.

Alanyazın taramasına göre evlilik içerisinde gelir seviyesinin yüksek olmasının evliliği olumlu etkilediği, yaşam kalitesini ve hayat standartlarını daha iyi bir noktaya taşıdığı ve bireylerin sosyal imkanlarını geliştirdiği yönünde etkilerinin olduğu söylenmektedir. Katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda çiftlerin evliliklerinde yaşadıkları problemler konusunda ekonomik sorunlardan da bahsettikleri görülmüştür. Evliliğe etkisi hususunda ise katılımcılar, ekonomik problemlerin birbirleri arasında zaman zaman çatışmalara, tartışmalara sebebiyet verebildiği yönünde ve ekonomik seviyesi yüksek ailelerin ise yaşam kalitelerinin daha yüksek olduğu ve problemlerinin azaldığı yönünde sonuçlara ulaşılmıştır. Bunu destekler nitelikte alanyazında birçok çalışmaya rastlanmıştır. Şirin'in (2014) çalışmasında ekonomik seviyelerine göre aile içi hayat kalitelerine bakıldığında aile dinamikleri, sağlıklı iletişim, duygusal yetkinlik, ve bedensel/finansal/maddi refah bağlamında gözle görülür bir fark gözlenmiştir. Bu araştırma ile ailenin maddi gelir gücünün artmasıyla birlikte aile üyelerinin hayat kalitelerinde de bir artış olduğu gözler önüne serilmektedir. Altıparmak ve Eser' in (2007) çalışmasında ise maddi gelir kaynağı güçlü olan ailelerin hayat standartlarının da yükseldiği görülmüştür.

Yeni evli çiftlerin beslenme alışkanlıkları evlilik öncesi ve evlilik sonrası olarak incelendiğinde, evlilik sonrasında yeme düzeninin daha sağlam bir zemine oturduğu ve yeme alışkanlıklarının pozitif anlamda geliştiği yönünde sonuçlara ulaşılmıştır. Ekonomik anlamda geliri ortalamanın üzerinde olan ailelerin sağlıklı besinlere ulaşımının ise daha yüksek olduğu görülmüştür. Dolayısıyla maddi gelir gücü yüksek olan ailelerin yaşam kalitelerinde bir artış olduğu söylenebilmektedir. Şirin'in (2014) çalışmasında da ailelerin maddi gelir gücünün artmasıyla birlikte aile üyelerinin hayat kalitelerinde de bir artış olduğu yönünde sonuçlara ulaşılmıştır.

Görüşmeler sonucunda çiftler arasında kadın katılımcıların cinsel problemlerini söylemekten çekinmedikleri ancak erkek katılımcıların böyle bir problemin olmadığına yönelik davranımlar sergiledikleri görülmektedir. Toplumumuzda yer alan cinsel tabular, cinselliğin konuşulmaması, cinselliğin ayıp sayılması gibi konuların görüşmeler esnasında da nispeten saptandığı söylenebilmektedir. Aksoy Derya vd' nin (2017) cinsel tabular hakkında yapmış olduğu çalışmaya göre, katılımcıların %52.2' sinin içerisinde buldukları toplumun cinsellik hakkında baskılayıcı bir tutuma sahip olduğu yönündedir. Araştırmada bu tür bir sonuca ulaşılmasında araştırmacının kadın olmasının

da etken olabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple kadın katılımcılar oldukça rahat cevap verirken erkek katılımcılar çekimser kalarak bir sorun olmadığı yönünde davranış sergilemiş olabilmektedirler.

Bunlar dışında evlilikte meydana gelmiş olan cinsel problemlerin evlilik yaşantısında başka sorunlara da sebebiyet verdiği, çatışmalara neden olduğu ve evliliğin kalitesini düşürdüğü sonuçlarına ulaşılmaktadır. Bu çıktıyla benzer nitelikte LoPiccolo ve Stock'un (1986) çalışmasında da çiftler içinde partnerlerden birinde yaşanan bozukluk, eşlerin diyalogunu kötü yönde etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Yaşanan cinsel problemler evliliğin diğer boyutlarında da sorun çıkmasına neden olup çiftlerin arasına mesafe girmesine sebep olabilmektedir. Bu da evlilikte memnuniyeti, mutluluğu en aza indirmektedir. Bu çalışmayı destekler nitelikte Nelson ve Jones (1997) evlilikte mutluluğun asıl tetikleyicisinin aktif ve kaliteli cinsel hayat olduğunu söylemişlerdir. Cinsel hayatın gereksinimlerin karşılanması evlilikte mutluluğun ve huzurun daha çok olacağına işaret etmektedir.

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda köken ailelerin çiftlerin evlilik yaşamına, özel hayatlarına saygı duymaması, evli çiftleri yeni oluşmuş bir aile olarak görmemesi, kendi ailelerinin devamı niteliğinde görmesi ve bu düşüncelerle yine saygı duymaması, aşağılayıcı söylemleri ve en çok da hayatlarına müdahale etme noktasında baskılarını hissettirme davranışlarının var olduğu görülmektedir. Bunlar dışında bu durumun çiftler arasında ise gerginliğe ve çatışmalara sebebiyet verdiği görülmektedir. Eşler arasında "senin ailen, benim ailem" söylemlerinin sıklıkla yer aldığı görülmektedir. Yaşanan gerginlikler sonucunda görüşme sağlanan katılımcılar arasında boşanma noktasına kadar gelen çiftlerin var olduğu saptanmıştır. Dolayısıyla söyle bir çıkarım yapılabilecektir. Köken ailelerin evliliğe olumsuz etkisi sonucunda boşanmaların görülebileceği söylenebilmektedir. Benzer nitelikte Paş ve Kolluoğlu (2020) aile içi çatışmalarda kayınvalide faktörünü incelediği çalışmasında, köken ailelerin evliliğe olumsuz etkisinin bulunduğu durumlarda, problemlerin çözüme kavuşturulmadığı durumlarda evliliklerin boşanmayla sonuçlanabilmesinin olası olduğunu söylemektedir. Boşanma Nedenleri Araştırması'nda (2009), boşanan bireylere köken ailelerin evliliklere müdahalesi sorulmuştur. Cinsiyetlere göre incelendiğinde kadınlar %49, erkeklerin ise %46 oranlarında ailelerin müdahaleleri olduğu yönünde cevap verdiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bu oranlar sonucunda eşlerin ayrılıklarının en önemli sebeplerinden birinin de köken aileler olduğu görülmektedir (Aktaran Aktaş Akoğlu ve Küçükkaragöz, 2018).

Evlilikte köken aileler ile çiftler arasında kurulan bağın pozitif yönde olması; bireylerin sorunlarını aşmalarında, çiftlerin aralarındaki sıcaklığı artırmalarında, maddi destek anlamında ve de köken ailelerin tecrübe ve deneyimlerinden faydalanma noktasında ailelerin destekleyici tutumlarının çiftler arasında iletişim ve anlayışı pozitif yönde geliştirmesindeki etkisinin büyük olduğu görülmektedir. İpek'in (2021) gerçekleştirdiği araştırma da benzer niteliktedir. Sonuçlarına göre kaynana-gelin arasındaki ilişkinin pozitif yönde ilerleyişi eşler arasındaki evlilik memnuniyetini artırmaktadır.

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarının kişinin tüm hayatında etkili olduğu gibi evlilik yaşamına da etkisinin olumlu veya olumsuz anlamda büyük olduğu katılımcıların görüşleri sonucunda gözlemlenmiştir. Aynı zamanda ebeveynlerin yaşam stilleri, hayata bakış açıları ve de çocuklarına davranış şekillerinin de çocukları tarafından benimsenebildiği ve evlilik yaşamında da bunların uygulanabildiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bireylerin hayatı paylaşmak cümlesi ile ilişkili farklı yorumları olduğu görülmüştür. Sorumluluk paylaşımı alt temasında evlilik öncesi yaşamlarında sorumlulukları fazla olan kişilerin evliliği de bir sorumluluk olarak gördüğü ve bu yönde eşinden destek görmek gibi beklentilerinin olabildiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bir diğer hayatı paylaşmak kategorisinin ise 3 alt temadan oluştuğu söylenebilmektedir. Bu alt temalar ise sorumluluk paylaşımı, duygu paylaşımı ve ortak bir yaşam olarak belirlenmiştir.

Sorumluluk paylaşımı konusunda aile içerisinde sorumluluk dağılımının önemli bir unsur olduğu söylenmektedir. Katılımcılar arasında evlilik öncesi yaşamlarında sorumlulukları fazla olan kişilerin evliliği de bir sorumluluk olarak gördüğü ve bu yönde eşinden destek görmek gibi beklentilerinin olabildiği sonucuna ulaşılmıştır. Duygu paylaşımı alt temasında katılımcıların hayatı paylaşmak cümlesini duygusal anlamda ve hayatın her alanında aynı hisleri hissedebilmeyi, yaşam içerisinde ortak duyguları paylaşabilmeyi ifade ettikleri görülmektedir. Ortak bir yaşam alt temasında ise bireylerin hayatı paylaşmak cümlesini eşiyle ortak bir yaşam içerisinde olmak şeklinde ifade ettiği görülmüştür.

Evlilikte huzur kategorisine göre, evlilikte huzurun eksik olduğu ya da tamamen huzursuz evliliklerde var olan diğer problemlerin de daha göz önünde, görünür olduğu ve buna ek olarak huzursuzluğun yeni problemleri de beraberinde getirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Özdemir' e (2020) göre çiftlerin karşılaşmış oldukları zorluklarla baş edebilmelerini, fiziksel ve ruhsal iyilik hallerini koruyabilmeyi, yaşamdan zevk alabilmeyi sağlayan huzur, evlilik kurumu içerisinde muhakkak bulunması gerekli unsurlardan biri olarak görülmektedir (s. 29). Bir katılımcının “huzurlu bir ortamda çiçekler bile sağlıklı yetişiyor” cümlesi aslında görüşleri özetler niteliktedir. Evlilikte de aynı şekilde huzurlu evliliğin olduğu bir ortamda bireylerde daha mutlu, daha sağlıklı bir ilişki sürdürülebilmektedirler. Evliliğin sağlıklı sürdürülebilmesi için huzurun daimi varlığının bulunması gerekmektedir.

Evlilikteki problemlerde çocuk etkisi kategorisinde ise 3 alt tema ortaya çıkmıştır. Bunlar ise; çocuk evlilikteki problemleri olumlu etkiler, çocuğun evlilikteki problemlere etkisi yoktur, çocuk evlilikteki problemleri olumsuz etkiler şeklinde belirlenmiştir. Alanyazın taramasında bu konuyla ilgili çalışmaların azlığı göze çarpmaktadır. Bu noktada çalışmanın bu kısmının literatüre fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Çocuk evlilikteki problemleri olumlu etkiler alt temasında katılımcılar, evlilikte bir çocuğun dünyaya gelmesinin evliliği olumlu yönde etkileyerek sorunların git gide azalmasına sebep olacağı düşüncesindedir. Problemlerin daha da görünmez hale geleceğini, arka planda kalacağı yönünde fikirlerini belirtmektedirler. Odağın evlilik içerisinde artık çocuğa dönük olacağı ve çocuğun yaşam alanı için huzur ortamı sağlanmaya çalışılacağı belirtilmektedir. Sonuç olarak evlilikte çocuğun var olmasının evlilik içerisindeki problemleri minimum seviyeye indirgeyeceği belirtilmektedir. Gazioğlu' nun (2006) çalışmasında da %17.22 oranında bireylerin görüşleri çocuğun evliliği kurtardığı, problemleri en aza indirdiği yönünde olduğu görülmüştür (s. 120). Çocuğun evlilikteki problemlere etkisi yoktur alt temasında katılımcıların görüşlerine göre; çocuk sahibi olmak için sağlıklı ilişkiler geliştiren ebeveynler olunmalı ve planlı gebelik gerçekleştirilmelidir. Çocuk bir sorun çözme aracı olarak görülmemekle kalmayıp daha özverili bir şekilde, bilinçli ebeveynler olarak çocuk yetiştirilmelidir. Evliliklerde yaşanan problemler çocuk yüzünden değil ebeveynlerin kendi aralarındaki anlaşmazlıklardan kaynaklı olduğu için bu durumda en masum çocuk olmaktadır. Çözülmemeyen problemler yastık altına itilip ilişkileri çıkmaza sürükleyebilecek

unsurlar haline gelebilmektedir. Çocuğun evlilik yaşamındaki sorunları çözüme kavuşturma rolünün olmadığı ve çocuğun evlilik üzerinde bir etkisi olmayacağı yönünde sonuçlara ulaşılmıştır. Sevim vd.' ye (2016) göre çocukların evliliklerde bir kurtarıcı olmadığı ve evliliğin devamlılığının sağlanabilmesi adına bir etkisi olmadığı yönündedir. Araştırmasının sonuçları ise çocuk sayısının kaç olduğunun bir önemi olmaksızın boşanmanın kaçınılmaz bir gerçek olduğunu ifade etmektedir (s. 309).

Serttaş' a (2009) göre evliliklerde çocuk faktörü kimi zaman evlilik üzerinde bir etkiye sahip değilken zaman zaman da evliliği kurtarıcı bir etkiye sahip olabilmektedir. Burada iki farklı bakış açısından söz edilmektedir. Baskın görüş evlilik üzerinde çocuğun rolünün az olması iken evliliklerde çocuğun kurtarıcı rolü üstlenebildiği de olabilmektedir. Bu daha çok aldatma görülen evliliklerde pişmanlık durumlarında görülebilmektedir (s. 53). Çocuk evlilikteki problemleri olumsuz etkiler alt temasında ise katılımcıların görüşlerine bakıldığında çocuğun evlilik hayatında ekstra bir sorumluluk anlamına geldiği ve evliliği olumsuz anlamda etkileyebileceği görüşleri olduğu görülmektedir. Sorunları ikiye katlayabileceği ve kişinin yaşamını kısıtlayabileceği görüşlerinin olduğu da görülmektedir. Bu görüşlerin diğer görüşlere göre azınlıkta olduğu da söylenebilmektedir.

Evlilikte yaşanan sorunlarla baş etme kategorisinde ise dört adet alt tema belirlenmiştir. Bu temalar ise sağlıklı iletişim şekli, sözsüz iletişim şekli, özeleştirici ve hobilere yönelme şeklinde belirlenmiştir.

Sağlıklı iletişim şekli alt temasında bu iletişim şeklini benimseyen katılımcıların birbirlerini daha iyi dinleyebildiği ve anlayabildiği görülmektedir. Kavga esnasında tartışmayı sürdürmemek, biraz uzaklaşmak ve sakinleşme sonrasında eşlerin bir araya gelerek sorun üzerinde konuşmak için iletişime geçtikleri görülmektedir. Bu tarz geliştirilen iletişim şekilleri sonucunda bireylerin tartışmayı uzatmaktan uzaklaşarak yaşanan olaya daha sakin bir yerden bakabildiği görülmüştür. Bunun da sorunların büyümesinin önüne geçeceği düşünülmektedir. Sağlıklı iletişim şeklini benimsemiş katılımcıların duygusal anlamda daha güçlü, daha özgüvenli ve sorumluluklarının farkında olan bireyler oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Sözsüz iletişim şekli alt temasında iletişime kapalı olma durumunun bireyleri oldukça olumsuz etkilediği görülmektedir. Eşlerden birinin iletişime kendini kapatırken diğerinin bu durumdan şikayetçi olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum sonucunda ise sorunların

çözümlemediği ve eşler arası çatışmalarda artış görüldüğü söylenebilmektedir. Bireylerin evlilik doyumlarında azalma olduğu da söylenebilmektedir.

Özeleştirici alt temasında ise yeni evli çiftlerin evlilikte yaşadığı sorunlarla baş edemediği durumlarda gerçekleştirdiği eylemlerden bir diğerini kişilerin kendi özeleştirilerini yapması olduğu gözlemlenmektedir. Katılımcıların görüşleri arasında bu unsurun baskın bir şekilde ifade edildiği görülmektedir. Kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre büyük oranda daha fazla özeleştirici yaptığı sonucuna ulaşılmıştır.

Hobilere yönelme alt temasında kişilerin sorunlarla baş etme durumlarında kendi hobilerine yönelmekte oldukları görülmektedir. Kişilerin o an tartışma odağından ayrılıp kendilerine iyi gelen, kafa dağıtmalarına destek olacak kişisel ilgi alanlarına yöneldiği görülmektedir. Bu unsurların evliliğin seyrini pozitif anlamda etkilediği, bireylerin çatışma anlarından uzaklaşmasına ve sakin düşünmelerine destek olduğu söylenebilmektedir.

Aile danışmanlığının tanımı ve içeriği kategorisinde genel hatlarıyla katılımcıların görüşlerine göre aile danışmanlığı şu şekilde özetlenmektedir: “Destek alma mekanizması, yol gösterici, çözüm sunan profesyonel” gibi unsurlardan bahsedildiği görülmüştür.

Bir diğer kategori ise danışmanlık desteği alan/almayan çiftler olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılım gösteren bireylerin görüşlerinden katılımcıların iletişim, köken aile ve uyum sorunlarından bahsettikleri görülmektedir. Bunun yanında danışmanlık desteği alan katılımcıların evliliklerinin olumlu anlamda gelişim gösterdiği de gözlenmektedir. Katılımcıların aile danışmanlığının bilincinde olduğu söylenebilmektedir. Danışmanlık hizmetine uzak olmadıkları ve gerektiğinde bu hizmetten faydalanma istekleri de gözlemlenen noktalar arasında yer almaktadır.

Yeni evli çiftler arasında aile içerisinde en fazla yaşanan sorunların; iletişim sorunları, uyum sorunları, köken aile ile ilişkileri olduğu ortaya çıkmıştır. Ailelerin psikososyal desteğe ihtiyaç duyduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

10. ÖNERİLER

- Kamu dışında aile danışmanlığı hizmeti veren özel kurumlar ya da kişilerce aile danışmanlığının ulaşılabilirliğini artırmak amacıyla sunulan hizmetin ücretinin her bir danışan için ödenebilir seviyede tutulması önerilmektedir.
- Çalışmamızın da temelini oluşturan yeni evli çiftlerin boşanma oranlarının yüksek olduğu bilinmektedir. Evlilik öncesi eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması boşanmaların önüne geçmek adına önem taşımaktadır.
- Sertifikalı birçok aile danışmanının mevcut olduğu bilinmektedir. Daha çok insana ulaşabilmek için istihdamın artırılması gerekmektedir. Bu anlamda Aile Bakanlığının Sosyal Hizmet Merkezlerinde var olan aile danışmanlık birimlerinin artırılması önerilmektedir. Bunun yanında ilçelerde de Sosyal Hizmet Merkezleri açılmalı ve ulaşılabilirlik kolaylaştırılmalıdır.
- Aile danışmanlık eğitimlerinin yeterlilik düzeyi açısından kontrolü daha ihtiyatlı bir biçimde düzenlenmelidir. Aile danışmanlığı eğitimlerinin niteliğinin artırılması amaçlanmalıdır.
- Ailelere daha kolay ulaşımın sağlanabilmesi adına aile hekimleri uygulamasının aile danışmanlığı içinde uygulamaya konulması önerilmektedir.
- Sağlıklı bir boşanma sürecinin gerçekleştirilebilmesi için boşanma öncesi danışmanlığı olarak aile danışmanlığının en az 3-4 seans alınmasının zorunlu kılınması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- (2002). *2001 yılı aile raporu*. Ailede Rol ve Sorumluluklar. Ankara: T.C. Başkanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Akpınar, B., & Kırlioğlu, M. (2020). Bazı değişkenler açısından evlilik uyumunun incelenmesi ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun evlilik uyumuna etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 23(2), 736-746.
- Aksoy Derya, Y., Timur Taşhan, Ş., Uçar, T., Karaaslan, T., & Akbaş Tunç, Ö. (2017). Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların cinsel tabulara etkisi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(1), 1 - 8.
- Aktaş Akoğlu, Ö., & Küçükkaragöz, H. (2018). Boşanma nedenleri ve boşanma sonrasında karşılaşılan güçlüklerle ilişkin bir araştırma: İzmir ili örneği. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(1), 153-172.
- Akyazı, K., Çıtak, Ş., & Tosun, C. (2022). Evlilik tutumunun bir yordayıcısı olarak evlilik rol beklentileri. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 931-948.
- Alaçam, S. (2020, 05 21). Evli bireylerde evlilik doyumu, aldatma eğilimi ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. İstanbul.
- Algan, T. (2017, Temmuz). Türkiye' de aile içi sorunlara yönelik aile danışmanlığı uygulaması. *Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Algan, T. (2022). *Aile içi sorunlar ve aile danışmanlığı* (1. Baskı b.). Konya, Türkiye: Eğitim Yayınevi.
- Altıparmak, S., & Eser, E. (2007). 15-49 yaş grubu evli kadınlarda yaşam kalitesi. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3(11), 29-33.
- Arslan, D. A., & Arslan, G. (2015). Kırsal Türkiye'de, geçmişten geleceğe kadın, evlilik ve aile. *Selçuklu Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*(37), 629 - 684.
- ASAGEM. (2008). *V. Aile şurası "aile destek hizmetleri" komisyon kararları*. Ankara.
- Atçeken, E. (2014). İlişkilerdeki yüklemelerin, bağlanmanın, eş benzerliğinin ve problem çözme becerilerinin eş desteğini yordaması. *Yüksek Lisans Tezi*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Atwood, J., & Seifer, M. (1997). Extramarital affairs and constructed meanings: A social constructionist therapeutic approach. *The American Journal of Family Therapy*, 25(1), 55-75.
- Ayaz, B., & Kılıçarslan, F. (2010). Aile terapisi. *Sosyal Hizmet Lisans Tamamlama Programı*. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Öğretim Fakültesi.
- Aybey, S. (2017). Aile içi iletişim problemlerinde dini danışmanlığın önemi (Diyanet İşleri Başkanlığı örneği). *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(1), 19-33.
- Bakar, Ü. (2019). Aile, Evlilik ve Gelenek: Kuşaklar Arası Farklılığın Analizi(İnegöl' de Yaşayan Erzulumlular Örneği). *Yüksek Lisans Tezi*, 1-168. Konya.

- Baş, E. (2019). Modernleşme Sürecinde Evliliğin Kuşaklararası Dönüşümü. *Doktora Tezi*, 1-354. İzmir.
- Bayer, A. (2013). Değişen toplumsal yapıda aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), 101 - 129.
- Bayer, A. (2018). Ailede yaşanan anlaşmazlıklar ve çözüm önerileri. *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 215-234.
- Baysal, A. (2020). *Beslenme* (20. Baskı b.). Ankara: Hatiboğlu Yayıncılık.
- Biçici, İ., & Çiftçi, A. (2005). Aile rehberi. *T.C. Başkanlık ASAGEM Yayınları*. Ankara.
- Bolat, H. (2020). Connections of mental disorders and psychological wellbeing with religious attitude and religious struggle. *Master's Thesis*. İstanbul: Ibn Haldun University School of Graduate Studies.
- Bradbury, T. N., Fincham, F., & Beach, S. (2000, Kasım). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of Marriage and the Family*, 62(4), 964–980.
- Bryant, C., Conger , R., & Meehan, J. (2001). The influence of in-laws on change in marital success. *Journal of Marriage and Family*, 63(3), 614-626.
- Buluş, M., & Bağcı , B. (2016). Evlilik doyumu: Aile yılmazlığı ve etkili iletişim becerilerinin rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(40), 136-152.
- Burç, P. E. (2018, Mayıs 11). Evlilik ve aile olguları üzerinden gündelik hayata sosyo-kültürel bir bakış. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(13), 135 - 141.
- Butler, S. (2018). Aile Kuramları. K. Tepeli, & E. Durualp içinde, *Aile Yaşam Döngüsü* (s. 69-88). Ankara: Hedef Yayıncılık.
- Canel, A. (2011). *Evlilik ve aile hayatı*. (H. I. Durmuş, Dü.) İstanbul: T.C Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Canel, A. N. (2007). Ailede problem çözme, evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması. *Doktora Tezi*. İstanbul, Türkiye: Marmara Üniversitesi.
- Cesur, B., Koçoğlu, G., & Sümer, H. (2015). Evaluation instrument of nutrition literacy on adults (EINLA) A validity and reliability study. *Integrative Food, Nutrition and Metabolism*, 2(1), 127-130.
- Çapraz, S. (2022, Ağustos). Sağlıklı beslenme ve beden memnuniyetinin ailede evlilik kalitesi ile ilişkisinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Konya: KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Çavuşoğlu, Z. Ş. (2011, Nisan). Bağlanma stilleri evlilik uyumu ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı.
- Çevik, Y. (2020). Türkiye'de aileye yönelik sosyal hizmet ve aile danışmanlığı uygulamaları. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul, Türkiye: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirci, Ş., Günaydın, G., Doğan , H., & Aynacı, Y. (2005). Konya ilinde boşanmaların restospektif değerlendirilmesi. *Adli Tıp Dergisi*, 19(1), 22-28 .

- Demirtaş, E. T., Dolunay Cuğ, F., & Tezer, E. (2014). Aldatmaya yönelik tutum ölçeği'nin türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(42), 184-194.
- Deveci Şirin, H. (2014). Ailelerde sosyo-demografik-ekonomik değişkenlerin aile yaşam kalitesine etkileri. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 2(1), 31-46.
- Doğan, İ. (tarih yok). Sosyoloji kavramlar ve sorunlar.
- Doğan, İ. (2007). *Sosyoloji kavramlar ve sorunlar*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Doğanavşargil, Ö., & Vahip, I. (2007). Fiziksel eş şiddetini belirlemede klinik görüşme yöntemi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 17(10), 125-136.
- Dokur, M., & Profeta, Y. (2006). *Aile ve çift terapisi*. İstanbul: Morpa.
- Dönmez, M., & Tunç, E. (2019). İlişkide bilişsel çarpıtma, evlilikte problem çözme, evlilik uyumu ve tolerans arasındaki ilişki. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 111-124.
- Eker, E. (1993). *Evlilik sorunları*. İstanbul: Say Yayınları.
- Ekşi, B. (2005). Evliliğe hazırlık aşamasındaki karı-koca adaylarının evlilik ve anne-baba olma üzerine düşünceleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 8(8).
- Erbek, E., Beştepe, E., Eradamlar, N., Akar, H., & Alpkan, R. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 18(1), 39-47.
- Erdinç, İ. (2018). Evli çiftlerde, evlilik uyumu, cinsel yaşam doyumu ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdoğan, T. (2016). Kentleşme süreci ve ailede toplumsal cinsiyet rolleri ile kalıpyargıların dönüşümü: Denizli- Sevindik Mahallesi örneği. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(24), 143-166.
- Ergeshkyzy, A. (2012). Aile içi roller ve manevi yaklaşım. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fischler, C. (1980). Food habits, social change and the nature/culture dilemma. *Social Science Information*, 19(6), 937-953.
- Fitzpatrick, M. A. (1988). *Between husbands & wives: Communication in marriage* (Cilt 7). London: Sage Publications.
- Gazioğlu, A. (2006). Genç yetişkinlerin evlilik ve aile hayatına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 23(23), 107-123.
- Genç, Y., Altıparmak, İ., & Ustabaşı Gündüz, D. (2019). Kadına yönelik şiddetin erkekler tarafından değerlendirilmesi: Sakarya örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 391-408.
- Glenn, N. D. (1990). Quantitative research on marital quality in the 1980s: A critical review. *Journal of Marriage and Family*, 54(4), 818-831.

- Gökçe, B. (1976). Aile ve Aile Tipleri Uzerine Bir İnceleme. *Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 46-67.
- Görgün Baran, A. (2004). Türkiye' de aile içi iletişim ve ilişkiler üzerine bir model denemesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*(1), 31 - 42.
- Guo, B., & Huang, J. (2005). Marital and sexual satisfaction in Chinese families: exploring the moderating effects. *Journal of sex & marital therapy*, 31(1), 21-29.
- Güler, K. (2021). Evli olmayan bireylerin evlilik kaygısı ile evliliğe yükledikleri anlam ve evlilik beklentileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Güler, N., Tel, H., & Özkan Tuncay , F. (2005). Kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışı. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 27(2), 51-56.
- Gülsün , M., Ak, M., & Bozkurt, A. (2009). Psikiyatrik açıdan evlilik ve cinsellik. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1), 68-79.
- Günay, G., & Bener , Ö. (2011). Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 153(153), 157-171.
- Günindi Ersöz, A. (2011). Türkiye' de boşanma olgusu ve kadına yönelik aile içi şiddet ilişkisi üzerine bir değerlendirme. *İstanbul Sosyolojik Araştırmalar Dergisi*, 0(43), 249-264.
- Güven, N., & Sevim, S. (2007). İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve algılanan problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu yordama gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 49 - 61.
- Hall, J., & Fincham, F. (2006). Relationship dissolution following infidelity: The roles of attributions and forgiveness. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 25(5), 508-522.
- Hallaç, S., & Öz, F. (2014). Aile kavramına kuramsal bir bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(2), 142-153.
- Huston, T. L., & Vangelisti, A. (1991). Socioemotional behavior and satisfaction in marital relationships: A longitudinal study. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(5), 721-733.
- İçli, G. (1997). Aile Araştırmalarında Yöntem ve Yaklaşım. *PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 59-66.
- İkizoğlu, G. (2019). Bilişsel davranışçı kuramda çift terapisi. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 2(4), 59-69.
- İlhan, S. T., & Işık, Ş. (2019). Evliliğin ilk yıllarında evlilik yaşamı deneyimi ve evliliğe ilişkin algılar: Sorunlar, zorluklar ve ihtiyaçlar. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 1430-1448.
- İpek, A. N. (2021). Gelin- kayınvalide ilişkileri ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Sustainable Educational Studies*, 2(1), 35-49.

- Jackson, J., & Berg-Cross, L. (1988). Extending the extended family: the mother-in-law and daughter-in-law relationship of black women. *Family Relations*, 37(3), 293-297.
- Jones, M. G., & Nelson, E. E. (1997). Expectations of marriage among college students from intact and non-intact homes. *Journal of Divorce & Remarriage*, 26(1-2), 171-189.
- Kaçar, M., & Parlar , H. (2019). Uzun süreli flörtün bireylerin evlilik algısı üzerine etkisinin incelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(35), 715-730.
- Kantarcı, D. (2009). Evli bireylerin bağlanma stillerine göre adatma eğilimleri ve çatışma yönetim biçimlerinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karadağ, Ş. (2015). Evlilik uyumu ilişkisinde aile içi iletişimin rolü: Konya örneği. *Doktora tezi*. Konya.
- Karagüven, H., & Bal, S. (2023). Üniversite öğrencilerinin evlilik beklentileri ile cinsiyet rolü tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 57(57), 151-167.
- Kılçarslan, F. (2010). *Çocuk ve aile sorunlarının terapi ile tedavisi* (2. Baskı b.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kılınçer, H. (2021). Maneviyat yönelimli aile danışmanlığı: yaşantısal aile danışmanlığı çerçevesinde bir model önerisi. *Doktora Tezi*. İstanbul, Türkiye: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kır, İ. (2011). Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 381-404.
- Koçak, H., & Evran , S. (2019). Geleneksel akraba ilişkilerinin yeni evlilikler üzerindeki etkileri: Afyon ili örneği. *Teorik ve Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 48-73.
- Korkut, Y. (2007). Türkiye'de aile terapisi ve terapistlerin durumu: Eğitim standartları,terapi yönelimleri,çalışma biçimleri ve eğitim ihtiyaçları üzerine bir çalışma. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 27(0), 13-30.
- Koyuncu, A. A. (2016). Aile araştırmaları metodolojisi: yaklaşımlar ve yöntemler. M. Aydın içinde, *Sistemik Aile Sosyolojisi* (s. 41-62). Konya, Meram: Çizgi Kitabevi.
- Kubat, D. (2012). Evli bireylerde aldatma eğilimi ve evlilik doyumu ilişkisinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Işık Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı.
- Kul, H. (2019). Kuşaklara göre yakın ilişkilerde yaşantılar, romantizm ve eş seçim tutumları arasındaki ilişkilerin araştırılması. *Yüksek Lisans Tezi*, 1-84. Lefkoşa: Yakın Doğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Bilim Dalı.
- Litzinger, S., & Gordon, K. C. (2005). Exploring relationships among communication, sexual satisfaction, and marital satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 31(5), 409-424.

- LoPiccolo, J., & Stock, W. (1986). Treatment of sexual dysfunction. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 54*(2), 158–167.
- Mavili Aktaş, A. (2004). Aile terapisinde sosyal hizmet yaklaşımı. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 2*(7).
- Mavili, A. (2015). *Ben ve ailem* (2.Basım b.). Konya, Karatay: Atlas Akademi.
- Morokoff, P. J., & Gilliland, R. (1993). Stress, sexual functioning, and marital satisfaction. *The Journal of Sex Research, 30*(1), 43-53.
- Nadir, U. (2013). Aile danışmanlığı eğitimlerinde popüler filmlerin kullanımı ve yapısal aile terapisini kuramı ile dalgaların prensi filminin analizi. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 24*(1), 129-144.
- Nazlı, S. (2011). *Aile danışmanlığı* (7. Baskı b.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Nichols, M. (2013). *Aile terapisini kavramlar ve yöntemler* (1. Baskı b.). (O. Gündüz, Çev.) İstanbul, Türkiye: Kaknüs Yayınları.
- Özabacı, N., & Erkan, Z. (2014). *Aile danışmanlığı kuram ve uygulamalara genel bir bakış* (2. Baskı b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Özbucak Tıraşoğlu, S., & İpek, M. (2019, Nisan). Evli bireylerde evlilik uyumu ve benlik algısı. *Aydın Sağlık Dergisi, 5*(1), 69-92.
- Özdemir, P. (2020). Ailelerin üzerinde durduğu fay hattı: Aile huzuru, nitel bir araştırma. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 51*(51), 18 - 49.
- Page, A., & İnce, M. (2008, Aralık). Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları, 11*(22), 81-94.
- Paş, B., & Kolluoğlu, M. P. (2020). Aile içi çatışmalarda kayınvalide faktörü. *Journal of Health and Sport Sciences, 3*(2), 55-57.
- Polat, D. (2006). Evli bireylerin evlilik uyumları, aldatma eğilimleri ve çatışma eğilimleri arasındaki ilişkilerin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Riggio, H. R., & Weiser, D. (2008). Attitudes toward marriage: Embeddedness and outcomes in personal relationships. *Personal Relationships, 15*(1), 123 - 140.
- Sancaktar, N. (2016). Yeni evlenen ve uzun süredir evli olan çiftlerin evlilikte problem çözme becerisi düzeylerinin öznel iyi oluş ve evlilik doyumu düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Schneider, K., & Krug, O. (2015). *Varoluşçu Hümanistik Terapi*. İstanbul: Okuyanıs Yayıncılık.
- Schumm, W. R., A. Anderson, S., & S. Russell, C. (1983). Perceived marital quality and family life-cycle categories: A further analysis. *Journal of Marriage and the Family, 45*(1), 127-139.
- Sertaş, G. (2009). Türk kadın yazarların öykülerinde çocuk ve çocuk eğitimi (1950-1970). *Yüksek Lisans Tezi*. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı.

- Sevim, Y., Güldeste, A., & Öner, C. (2016). Boşanan erkeklerin sorunları üzerine sosyolojik bir araştırma (Elazığ ili örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(2), 293-312.
- Seyfi, S. (2017). Evli bireylerin aldatma eğilimleri ve affetme düzeylerinin bağlanma stillerine göre incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- South, S. J., & Lloyd, K. (1995). Spousal alternatives and marital dissolution. *American Sociological Review*, 60(1), 21-35.
- Stewart, D., & Robinson, G. E. (1998). A review of domestic violence and women's mental health. *Archives of Women's Mental Health*, 1, 83-89.
- Şabanova, A. (2017). Aile Danışmanlığı Alanında Çalışan Uzmanların Bu Alana İlişkin Görüş ve Önerileri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şen, B. (2018). Aile Danışmanlığı. K. Tepeli, & E. Durualp içinde, *Aile Yaşam Döngüsü* (s. 329-363). Ankara: Hedef Yayıncılık.
- Şendil, G., & Korkut, Y. (2008). Evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çatışmasının demografik özellikler açısından incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 15-34.
- Şengül Öner, D. (2013). Evli bireylerin evlilik çatışması, çatışma çözüm stilleri ve evlilik uyumlarının incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İzmir, Türkiye: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Şirin, H. D. (2014). Ailelerde soyo-demografik-ekonomik değişkenlerin aile yaşam kalitelerine etkileri. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 2(1), 31-46.
- Tarhan, N. (2021). *Mutlu evlilik psikolojisi* (30. Baskı b.). İstanbul: Timaş Yayıncılık.
- Tarhan, N. (2021). *Son sığınak aile* (31. Baskı b.). İstanbul, Fatih: Timaş Yayıncılık.
- Taşköprü, M. (2013). Evlilik doyumu ile problem çözme becerileri, stresle başa çıkma ve evlilik süresi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Taylan, H. H. (2009, Aralık). Türkiye'de köy ailesinde aile içi ilişkiler. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 0(22), 117 - 138.
- Tekin, S., & İpek, M. (2020). Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin evliliğe yükledikleri anlam. *Aydın Sağlık Dergisi*, 6(2), 91-121.
- Terzioğlu, G., & Şener, A. (2008). Bazı sosyo-ekonomik ve demografik değişkenler ile iletişimin eşler arası uyuma etkisinin araştırılması. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 4(13), 7-20.
- Trudel, G. (2002). Sexuality and marital life: Results of a survey. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 28(3), 229-249.
- Tunç, S. (2019). Üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti, evlilik beklentileri ve evlilik tutumları arasındaki ilişki. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turğut, F. (2017, Mayıs). Tarihsel süreçte aile kurumunun dönüşümü ve geleceğine yönelik çıkarımlar. *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 1(1), 93 - 117.

- Türk Medeni Kanunu. (2001, 22 Kasım). Evliliğin genel hükümleri. *Kanunlar*, 41(24607).
- Türkiye İstatistik Kurumu, (. (2021). *Evlenme ve boşanma istatistikleri 2020*. <https://www.tuik.gov.tr/> adresinden alındı
- Ünal, Ö., & Akgün , S. (2022). Evlilikte çatışma çözme stillerinin evlilik uyumu ve doyumu ile ilişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi*, 14(3), 322-330.
- Vefikuluçay Yılmaz , D., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın , L., & Eroğlu , K. (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 775-792.
- Vural Batık, M., & Kalkan , M. (2017). Evlilikte algılanan sorun çözme becerileri ve evlilik doyumu. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 2630-2646.
- Wiederman, M. (1997). Extramarital sex: Prevalence and correlates in a national survey. *The Journal of Sex Research*, 34(2), 167-174.
- Yalçın, H. (2010). *Evlilik Okulu* (1. Baskı b.). Karaman: Öncü Basımevi.
- Yalçın, H. (2014, Şubat). Evlilik uyumu ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 250-261.
- Yaman Efe, Ş., & Ayaz , S. (2010). Kadına yönelik aile içi şiddet ve kadınların aile içi şiddete bakışı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11(1), 23-29.
- Yazar, R., & Tolan , Ö. (2021). Evlilik terapilerinde bilişsel davranışçı yaklaşım. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 13(1), 1-22.
- Yener, S. (2018). Sosyolojik Kuramlar Çerçevesinde Aile ve Girişimcilik İlişkisi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 869-878.
- Yeniçeri, Z., & Kökdemir , D. (2006). University students perceptions of, and explanations for, infidelity: The development of the infidelity questionnaire. *Social Behavior and Personality*, 34(6), 639-650.
- Yıldırım, B. (2020). Sosyal hizmet uygulamasında Bowen'ın aile sistemleri yaklaşımı. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(47), 287 - 313.
- Yıldırım, N. (2004). Türkiye' de boşanma ve sebepleri. *Bilig Dergisi*(28), 59-81. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bilig/issue/25396/267974> adresinden alındı
- Yıldırım, N. H. (2019, Ağustos). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeyleri ile evliliğe yükledikleri anlam ve eş seçme kriterleri arasındaki ilişki. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul, Türkiye : İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldız, M. A., & Büyükşahin Çevik, G. (2016). Evli bireylerde evlilik doyumu ve yaşam doyumları üzerine bir araştırma/Evli evlilik doyumlarının ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *İnsan Bilimleri Dergisi*, 13(1), 227-242.
- Yoshihama, M., & Sorenson, S. (1994). Physical, sexual, and emotional abuse by male intimates: experiences of women in Japan. *Violence and Victims*, 9(1), 63-77.
- Yüksel Kaptanoğlu, İ., Çavlin, A., & Akadlı Ergöçmen, B. (2015). *Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. [Kksa-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf](https://www.kksa-trana-rapor-kitap26mart.pdf) adresinden alındı

- Yüksel, A. (2018). *Beslenme ve diyetetik güncel konular-7* (1. Baskı b.). (M. Tayfur, Dü.) Ankara, Beşevler: Hatiboğlu Yayınevi.
- Zaheri, F., Dolatian, M., Shariati, M., Simbar, M., Ebadi, A., & Hasanpoor Azghadi, S. (2020). The concept and aspects of a successful marriage as stated by successful Iranian couples and experts: A qualitative study. *Crescent Journal of Medical and Biological Sciences*, 7(2), 159-169.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı :Gülnur TEKE

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : 2020, KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet

Yüksek Lisans Öğrenimi : 2023, KTO Karatay Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Disiplinlerarası Aile Danışmanlığı

Bildiği Yabancı Diller :

Bilimsel Faaliyetleri :

İŞ DENEYİMİ

Stajlar : 2019/Karatay Sosyal Hizmet Merkezi, 2020/ YEDAM Yeşilay Danışmanlık Merkezi

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar :

Tarih: 24 Temmuz 2023

ETİK KURUL/KOMİSYON İZİNİ/MUAFİYETİ

Evrak Tarih ve Sayısı: 02.11.2022-46396

T.C.
KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Sayı : E-46409256-300-46396
Konu : Prof. Dr. Nurhan Ünüsan Hk.

02.11.2022

Sayın Prof. Dr. Nurhan ÜNÜSAN
Öğretim Üyesi

Yeni Evli Çiftlerin Yaşadıkları Aile İçi Sorunların Aile Danışmanlığı Kapsamında İncelenmesi isimli ekte başvuru evrakları verilen araştırma projesi çalışmasının Prof. Dr. Nurhan ÜNÜSAN'ın sorumluluğunda, Yardımcı Gülnur TEKE'nin katılımları ile yürütülmesi ile ilgili İnsan Araştırmaları Etik Kurulumuza yapmış olduğunuz başvurunuz 27.10.2022 tarihli 2022/09/20 sayılı kararımızda değerlendirilmiştir. İlgili çalışmanızda Üniversitemizin adının geçmemesi ve araştırmanın yapılacağı kurum/kuruluşlardan idari izin alınarak çalışmanız şartı ile kurulumuzca uygun bulunmuştur. Çalışmalarınızda başarılar diler gereğini saygılarımla rica ederim.

Doç. Dr. Bilge AFŞAR
İnsan Araştırmaları Etik Kurul Başkanı

Ek:Prof. Dr. Nurhan ÜNÜSAN (10 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BS4350JSBY
Adres: Akabe Mahallesi Alaaddin Kap Caddesi No:130 Karatay/Konya
Telefon:444 1251 Faks:0332 202 00 44
e-Posta: rektorluk@karatay.edu.tr Web: www.karatay.edu.tr
Kep Adresi: ktokaratayuniversitesi@hs01.kep.tr

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/kto-karatay-universitesi-ebys>

Bilgi için: Celaleddin ÇİBİK
Unvanı: Sekreter
Tel No: 444 1251-7258

